

DIAGNOZA POTRZEB I POTENCJAŁU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ W ZAKRESIE ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH W GMINIE SKARSZEWEY

Spis treści

WPROWADZENIE.....	4
METODOLOGIA BADAŃ.....	6
CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA	6
PROBLEMY I PYTANIA BADAWCZE	7
ZASTOSOWANE METODY I TECHNIKI BADAWCZE.....	7
DOBÓR PRÓBY BADAWCZEJ	10
NARZĘDZIA BADAWCZE	14
OPIS OBSZARU OBJĘTEGO DIAGNOZĄ	15
POŁOŻENIE.....	15
UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE	16
PREZENTACJA WYNIKÓW BADAŃ W GMINIE SKARSZEWY	19
POLITYKA PRORODZINNA, WSPIERANIE RODZINY, SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ I POMOC SPOŁECZNA	20
PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA	45
WSPIERANIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I STARSZYCH	64
EDUKACJA PUBLICZNA	79
PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU	84
KULTURA, KULTURA FIZYCZNA ORAZ TURYSTYKA	92
AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA	97
PRIORYTETOWOŚĆ DZIAŁAŃ.....	104
WNIOSKI	108
REKOMENDACJE	117
BIBLIOGRAFIA	123
SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW	124

Skrót	Rozwinięcie
CIS	Centrum Integracji Społecznej
CUS	Centrum Usług Społecznych w Skarszewach
CPD	Centrum Pomocy Dzieciom w Starogardzie Gdańskim
DPS	Dom Pomocy Społecznej
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GOPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
GOSiR	Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji
GOKIBP	Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteka Publiczna
GOZ	Gminny Ośrodek Zdrowia
GKRPA	Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii
IPiN	Instytut Psychiatrii i Neurologii
KCPU	Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom
KDR	Karta Dużej Rodziny
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia
NGO	(ang. <i>non-government organization</i>) – organizacja pozarządowa
ORE	Ośrodek Rozwoju Edukacji
PES	podmioty ekonomii społecznej
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PLU	Przychodnia Leczenia Uzależnień
PK	Punkt Konsultacyjny
POPŻ	Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa
pp.	punkt procentowy
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
SPZOZ	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Starogardzie Gdańskim
SUTW	Skarszewski Uniwersytet Trzeciego Wieku
ŚDS	Środowiskowy Dom Samopomocy
UM	Urząd Miejski
ZI	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych

WPROWADZENIE

Zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, **usługi społeczne** oznaczają działania podejmowane przez gminę, świadczone w formie niematerialnej w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców. Usługi społeczne obejmują działania z zakresu: polityki prorodzinnej, wspierania rodziny, systemu pieczy zastępczej, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wspierania osób z niepełnosprawnościami i starszych, edukacji publicznej, przeciwdziałania bezrobociu, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej, mieszkalnictwa, ochrony środowiska oraz reintegracji zawodowej i społecznej.

Usługi te realizowane są przez gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, a ich świadczenie opiera się na pomocy w formie niematerialnej. Docelowo, mogą one być realizowane przez Centra Usług Społecznych.

W odpowiedzi na możliwość wprowadzenia zmian w zakresie prowadzenia polityki społecznej, Gmina Skarszewy przeprowadziła diagnozę, która dostarcza jej władzom informacji o potrzebach mieszkańców w zakresie usług społecznych oraz potencjale usługowym wspólnoty samorządowej w zakresie działań wspierających, które w sposób funkcjonalny i holistyczny powinny uzupełniać dotychczas świadczone usługi społeczne.

Trafna, rzetelna i użyteczna diagnoza potrzeb i potencjału powinna spełniać kilka podstawowych warunków, do których należą:

- wieloaspektowość – powinna uwzględniać różnorodne uwarunkowania i przejawy kondycji społeczności lokalnej, dostarczać wiedzę na temat potrzeb społecznych, jak i zakresu oferowanych usług społecznych;
- kompleksowość – powinna uwzględniać szeroki zakres działań usługowych organizowanych przez gminę;
- zróżnicowanie metod badawczych – powinna łączyć metody i techniki badawcze;
- partycypacja – powinna zapewniać uczestnictwo i wpływ społeczności na przebieg i rezultaty procesu;
- praktyczność – powinna dostarczać władzom Gminy informacji o potrzebach mieszkańców w zakresie usług społecznych.

Niniejszy raport jest efektem przeprowadzonej Diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie rozwoju usług społecznych w Gminie Skarszewy, która przyczyni się do zaprojektowania działań wspierających, świadczonych przez wspólnotę samorządową, które w sposób funkcjonalny będą uzupełniać usługi społeczne realizowane przez podmioty działające w zakresie polityki społecznej na terenie Gminy Skarszewy.

METODOLOGIA BADAŃ

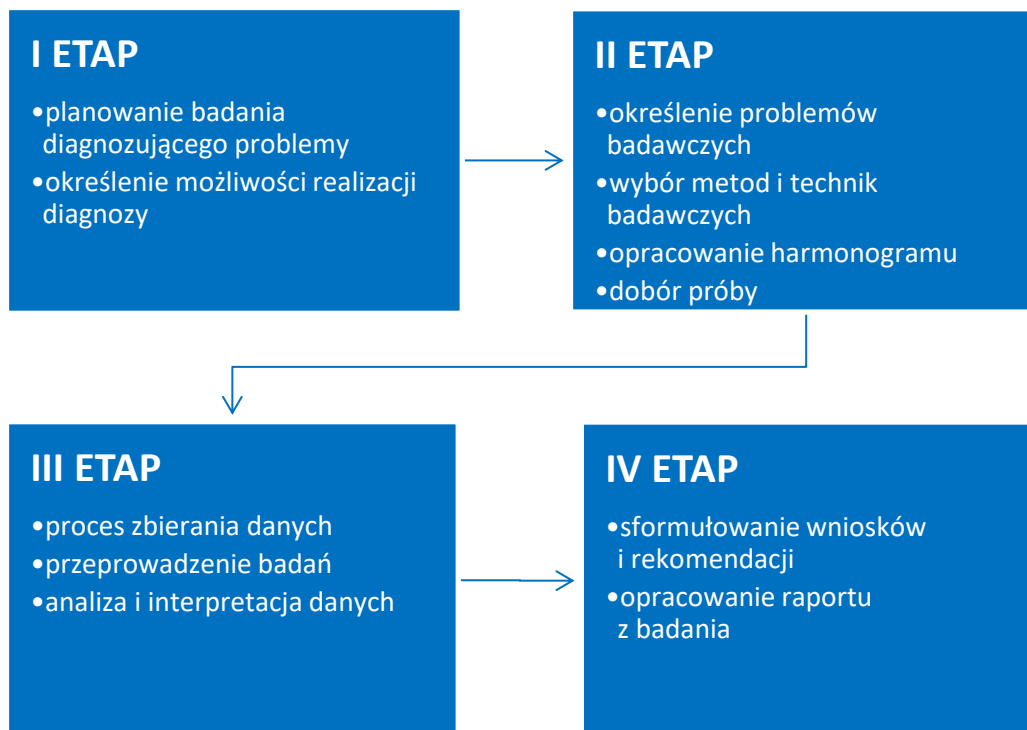
CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA

Niniejsza diagnoza zrealizowana na zlecenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skarszewach **ma na celu ukazanie potrzeb i potencjału lokalnej społeczności w zakresie usług społecznych** na terenie Gminy. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii, będących jednocześnie celami szczegółowymi przeprowadzonej diagnozy:

- wskazanie i określenie uwarunkowań oraz możliwości społeczności lokalnej,
- ukazanie potrzeb w zakresie usług społecznych,
- rozpoznanie zasobów i potencjału do poszerzania oferty usług społecznych w Gminie Skarszewy.

Przeprowadzone badanie diagnozujące potrzeby i potencjał społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych składało się z kilku etapów, które zostały przedstawione poniżej.

Rysunek 1. Etapy procesu badawczego

Źródło: opracowanie własne

PROBLEMY I PYTANIA BADAWCZE

Punktem wyjścia badań jest określenie problemu badawczego, tj. istotnego pytania lub zespołu pytań, na które odpowiedzi ma dostarczyć badanie. Do wyjaśnienia problemu badawczego niezbędne są pytania szczegółowe, których sformułowanie ułatwia analizę całego zagadnienia, pomaga w rozplanowaniu badań, sprzyja lepszemu doborowi narzędzi badawczych, a także chroni badacza przed pominięciem ważnych aspektów badanego problemu.

Przyjmując powyższe określenie problemu badawczego, w niniejszej diagnozie sformułowano następujący **problem główny**:

Jakie potrzeby w zakresie usług społecznych występują obecnie w Gminie Skarszewy?

W oparciu o problem główny wysunięto następujące **pytania badawcze**:

1. Jakie grupy mieszkańców powinny w szczególności zostać objęte wsparciem w ramach usług społecznych?
2. Jaki jest obecny stan świadczonych usług w Gminie Skarszewy?
3. Jakie usługi społeczne należy realizować na terenie Gminy Skarszewy w celu zaspokojenia potrzeb mieszkańców?
4. Jaki potencjał (instytucji, organizacji sektora obywatelskiego i sektora ekonomii społecznej oraz podmiotów prywatnych) można wykorzystać w celu zaspokajania potrzeb społecznych mieszkańców oraz poszerzania oferty usług społecznych?

ZASTOSOWANE METODY I TECHNIKI BADAWCZE

Istotą badania było poznanie potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań, zrealizowanych wśród dwóch grup społecznych: dorosłych mieszkańców Gminy Skarszewy oraz przedstawicieli instytucji świadczących usługi społeczne. Włączanie w proces diagnozy przedstawicieli różnych środowisk umożliwiło przyjrzenie się potrzebom w zakresie usług społecznych i potencjałom służącym ich zaspokajaniu z różnych perspektyw.

Przez **metodę badawczą** rozumie się system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza¹. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedne, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych. Wszystko zależy od tego jakich danych potrzebujemy. Badacze jakościowi szukają odpowiedzi na pytania „jak?”, „dlaczego?”, skupiając się na pojedynczych jednostkach lub małych grupach. Badania te mają na celu zrozumienie głębszych przyczyn zachowań ludzi. Z racji tego, że obejmują niewielką liczbę badanych, wyników nie można uogólniać do całej populacji. Metody badań ilościowych posługują się głównie liczbami i odpowiadają na pytania „ile?” i „jak często?”. Ten typ badań przeprowadzany jest na większą skalę niż w metodach jakościowych, a jego wyniki można przekładać na całą populację².

Badania zostały wykonane zarówno zgodnie z **metodologią jakościową**, jak i **ilościową**. W przypadku dorosłych mieszkańców wykorzystane zostały dwie techniki – CAWI i PAPI. **Technika CAWI** (ang. *Computer Assisted Web Interviews*) polega na przeprowadzeniu ankiety, która jest dostępna w formie online. Pozwala ona na anonimowość, dzięki czemu osoby biorące udział w badaniu czują się swobodnie. Technika **PAPI** (ang. *Papier and Pen Personal Interview*), opiera się z kolei na bezpośrednim wywiadzie kwestionariuszowym. Zebrane formularze ankiet w formie papierowej zostały przeniesione na platformę do badań społecznych, wobec czego możliwe było przeprowadzenie całościowej analizy wyników badań wśród dorosłych mieszkańców, biorących udział zarówno w ankietowaniu papierowym, jak i elektronicznym.

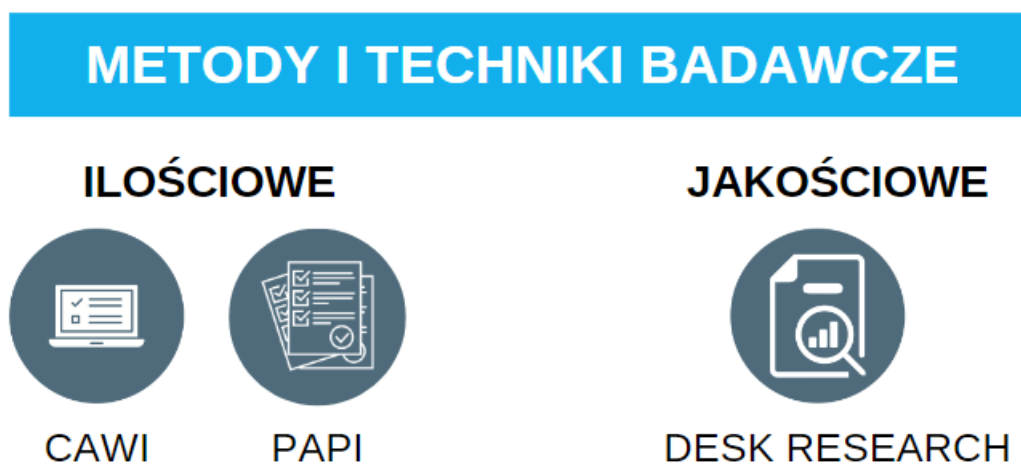
Przedstawiciele instytucji świadczących usługi społeczne w Gminie Skarszewy wypełniali ankiety elektroniczne.

W ramach przeprowadzonych badań, wykorzystano również **analizę danych zastanych** (ang. *Desk Research*), czyli technikę badawczą polegającą na kompilacji, analizowaniu oraz przetwarzaniu danych i informacji pochodzących z istniejących źródeł, a następnie formułowaniu na ich podstawie wniosków dotyczących badanego problemu. Analizie poddane zostały dane z Głównego Urzędu Statystycznego oraz wszystkie programy wykonawcze, raporty, sprawozdania i analizy w zakresie polityki społecznej prowadzonej na terenie Gminy Skarszewy.

¹ Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, s. 60.

² Przewłocka J., *CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju*, s. 97.

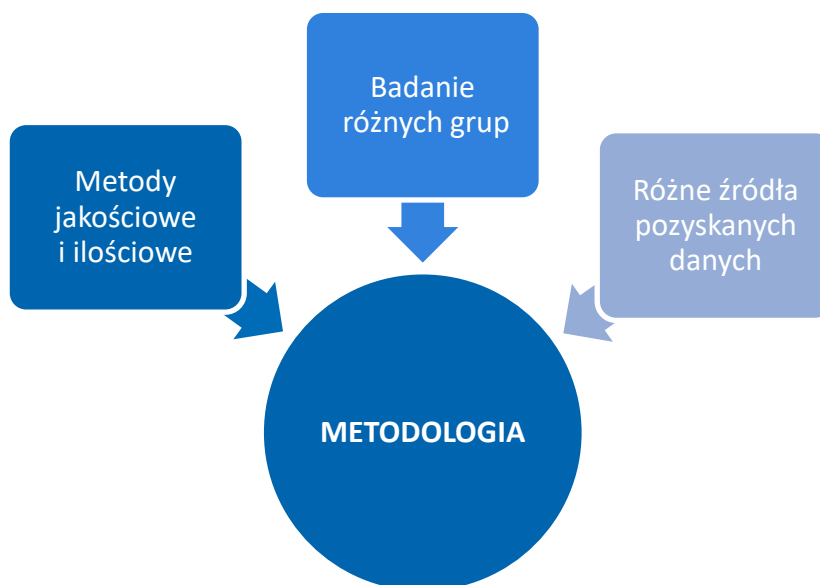
Rysunek 2. Wykorzystane metody i techniki badawcze

Źródło: opracowanie własne

Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań. Wiązała się z tym przede wszystkim triangulacja źródeł danych, polegająca na pozyskaniu informacji z różnych środowisk. W badaniach zastosowano różnorodne techniki i metody badawcze. Pozwoliło to na uzyskanie bardziej wiarygodnych oraz pogłębionych wniosków oraz uzyskanie wszechstronnego opisu i wyjaśnienie zjawisk związanych z potrzebami i potencjałem wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych.

Rysunek 3. Podsumowanie dotyczące metodologii badawczej

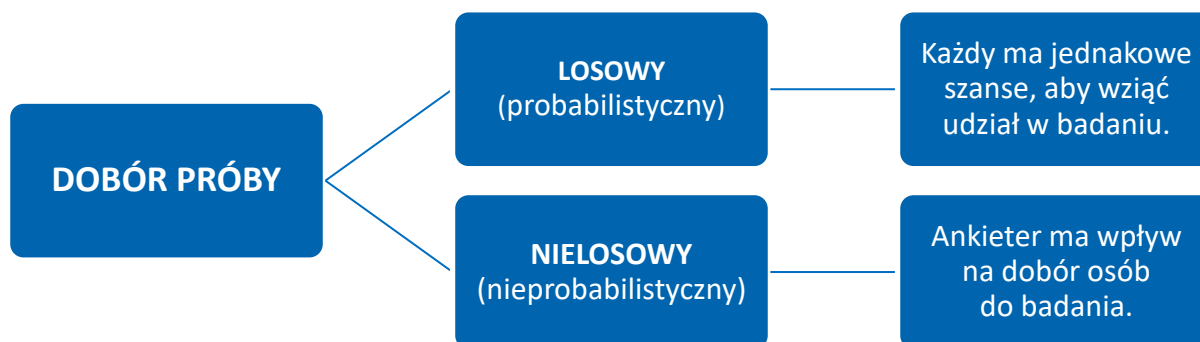

Źródło: opracowanie własne

DOBÓR PRÓBY BADAWCZEJ

Badana przez nas zbiorowość najczęściej jest zbyt liczna, aby zbadać jej wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. Podejmując decyzję o wyborze doboru próby, kierowano się tym, jaki jest cel naszych badań. Wykorzystany w diagnozie **losowy dobór próby** umożliwił taki dobór respondentów, by stanowili oni jak najbardziej wartościowe źródło informacji o badanym zjawisku.

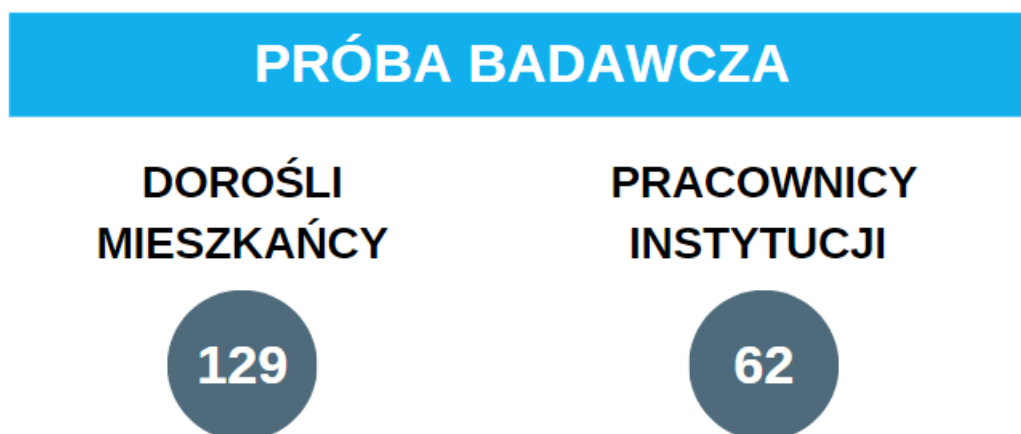
Rysunek 4. Wykorzystany dobór próby

Źródło: opracowanie własne

Badania prowadzone były od września do października 2023 roku. Wzięło w nich udział łącznie 191 osób, w tym 129 mieszkańców Gminy Skarszewy oraz 62 przedstawiciele instytucji świadczących usługi społeczne. Poniżej przedstawiona została szczegółowa struktura próby badawczej.

Rysunek 5. Informacje dotyczące próby badawczej

Źródło: opracowanie własne

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

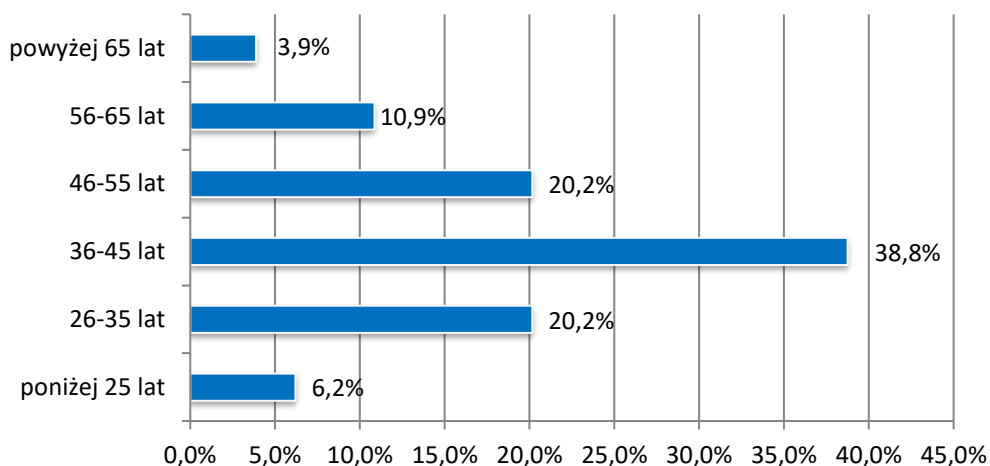
W badaniu diagnozującym potrzeby mieszkańców Gminy Skarszewy w zakresie usług społecznych wzięło udział 129 mieszkańców powyżej 18 roku życia. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Można zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu znaczną przewagę miały kobiety – stanowiły one 81,4% ogółu, natomiast mężczyźni – 18,6%.

Rysunek 6. Płeć:

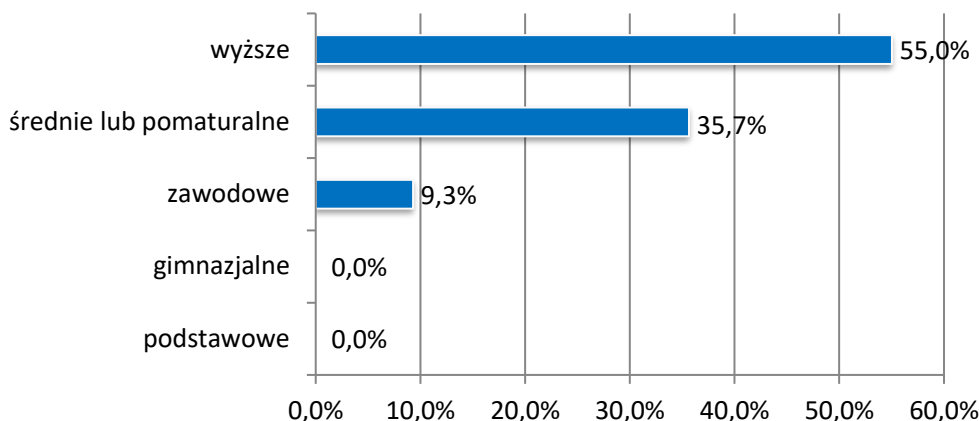
Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci są mocno zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowią ankietowani mający 36-45 lat (38,8%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mieszkańcy w wieku 46-55 lat oraz 26-35 lat (po 20,2%). Mniejszy udział w badaniu mieli respondenci w wieku 56-65 lat (10,9%), poniżej 25 lat (6,2%) oraz powyżej 65 roku życia (3,9%).

Wykres 1. Wiek:

Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem wyższym (55,0%), natomiast co trzeci kwestionariusz ankiety wypełnili respondenci z wykształceniem średnim lub pomaturalnym (35,7%). 9,3% badanych posiada wykształcenie zawodowe.

Wykres 2. Wykształcenie:

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH

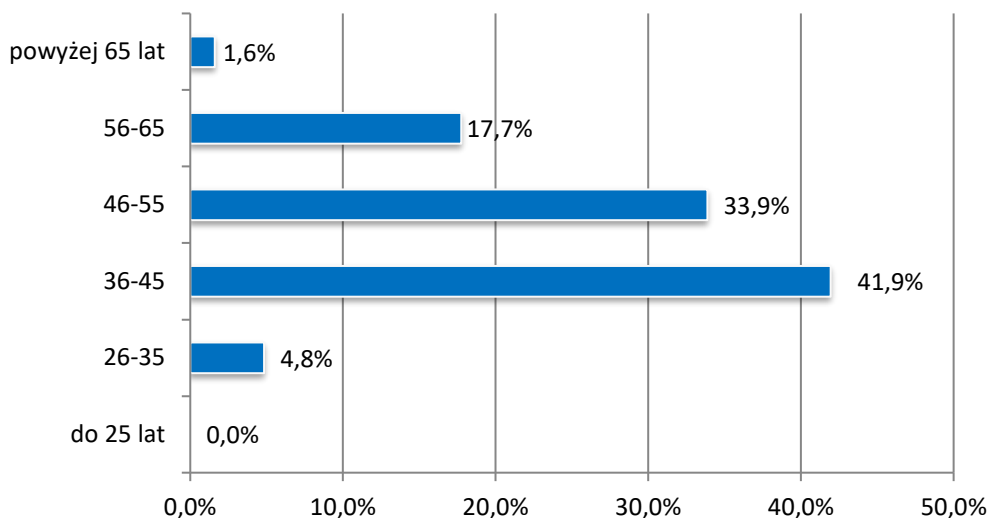
W badaniu diagnozującym potrzeby mieszkańców Gminy Skarszewy w zakresie usług społecznych wzięło udział 62 pracowników instytucjonalnych świadczących usługi społeczne. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Można zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu pracowników również znaczną przewagę miały kobiety – stanowiły one 85,5% ogółu, natomiast mężczyźni – 14,5%.

Rysunek 7. Płeć:

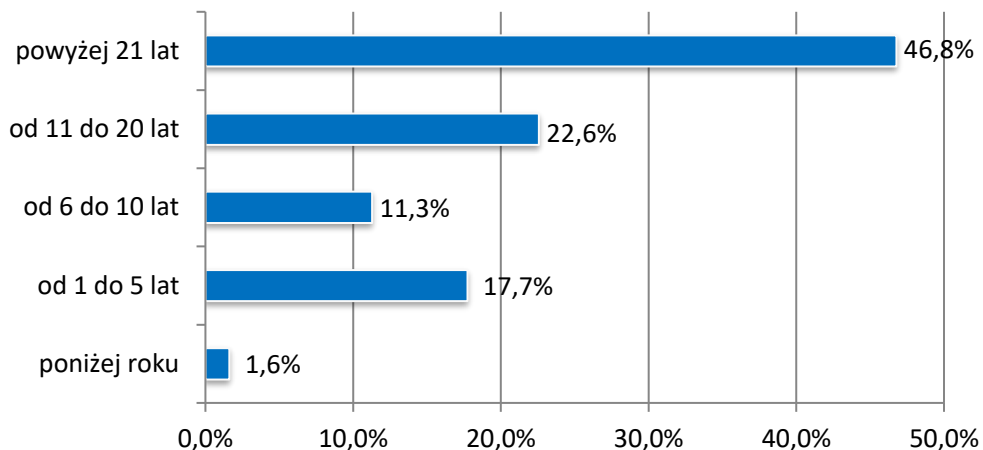
Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż pracownicy są również zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowią ankietowani mający 36-45 lat (41,9%). Wśród osób biorących udział w badaniu były również osoby w wieku 46-55 lat (33,9%) oraz 56-65 lat (17,7%). Najmniejszy udział w badaniu mieli respondenci w wieku 26-35 lat (4,8%) oraz powyżej 65 roku życia (1,6%).

Wykres 3. Wiek:

W kolejnym pytaniu respondenci mieli odpowiedzieć od ilu lat pracują w instytucji. Największy odsetek wskazał, iż pracuje powyżej 21 lat (46,8%), z kolei średnio co piąty – od 11 do 20 lat (22,6%). Mniejszą aktywnością w badaniu wykazali się ankietowani, którzy pracują od roku do 5 lat (17,7%) oraz od 6 do 10 lat (11,3%). Najmniejszy odsetek stanowią osoby, które pracują w instytucji poniżej roku, tj. 1,6%.

Wykres 4. Od ilu lat pracuje Pan/i w instytucji?

NARZĘDZIA BADAWCZE

Narzędzie badawcze to przedmiot służący do realizacji wybranej techniki badań. O ile technika badawcza oznacza czynności, na przykład obserwowanie, prowadzenie wywiadu, o tyle narzędzie badawcze to instrument służący do technicznego gromadzenia danych z badań. Badacze, którzy zajmują się tworzeniem narzędzi badawczych rozróżniają dwa typy kwestionariusza:

- kwestionariusz ankiety, czyli gotowy formularz z pytaniami skierowanymi do respondentów; to właśnie ten typ kwestionariusza wykorzystywany był w przeprowadzonych badaniach,
- kwestionariusz wywiadu składa się ze schematu pytań zadawanych przez ankietera, który wcześniej ma zaplanowaną ich formę i kolejność.

Kwestionariusz ankiety składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Widniała w nim informacja o instytucji prowadzącej badania, instrukcji dotyczącej sposobu odpowiedzi na pytania, pytań właściwych oraz wzmianki o zapewnieniu anonimowości i podziękowanie respondentom za udział w badaniu.

OPIS OBSZARU OBJĘTEGO DIAGNOZĄ

POŁOŻENIE

Skarszewy to gmina miejsko-wiejska, zlokalizowana w województwie pomorskim, w północnej części powiatu starogardzkiego. Jej powierzchnia zajmuje 169,79 km², co stanowi 12,62% terenu całego powiatu. Skarszewy graniczą z 8 gminami: Liniewo, Nowa Karczma, Przywidz, Stara Kiszewa, Starogard Gdański, Tczew, Trąbki Wielkie oraz Zblewo. Siedzibą Gminy jest miasto Skarszewy, a jej obszar współtworzy 19 jednostek pomocniczych (sołectw). Pod względem geograficznym Gmina znajduje się na pograniczu Pojezierza Kaszubskiego i Pojezierza Kociewskiego.

Rysunek 8. Położenie Gminy Skarszewy na mapie powiatu starogardzkiego, województwa pomorskiego oraz całego kraju

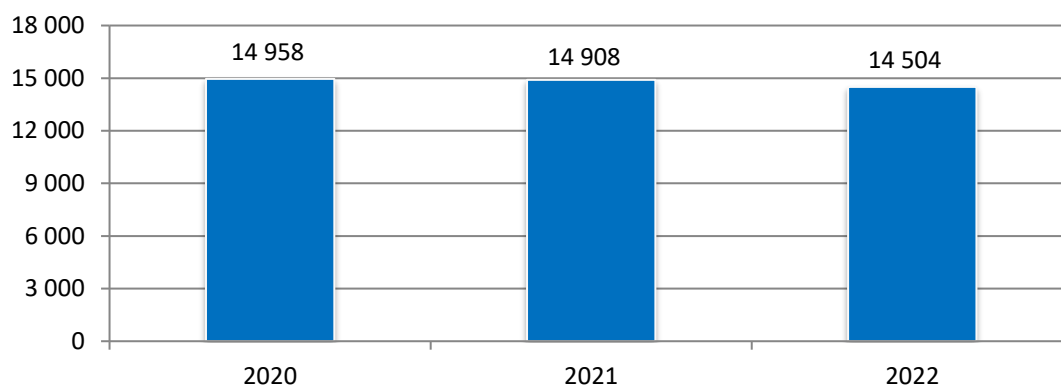
Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k)

UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwi wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

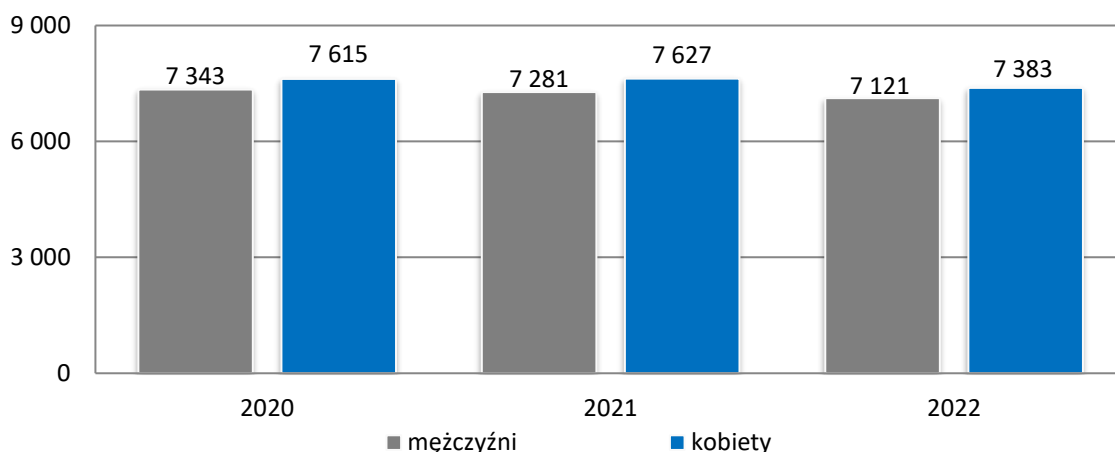
Gminę Skarszewy zamieszkują **14 504 osoby** (stan na 31.12.2022 roku). Na przestrzeni lat 2020-2022 liczba mieszkańców ulegała systematycznemu spadkowi, co obrazuje poniższy wykres. W 2022 roku w stosunku do 2020 roku wartość spadkowa liczby mieszkańców ukształtowała się na poziomie 3%.

Wykres 5. Liczba osób zamieszkujących Gminę Skarszewy w latach 2020-2022

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba kobiet zamieszkujących Gminę Skarszewy jest nieco większa od liczby mężczyzn – stanowią one 50,9% ogółu populacji Gminy (7 383 osoby), natomiast mężczyźni – 49,1% (7 121 osób). **Współczynnik feminizacji** w Gminie wynosi **104**, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypadają 104 kobiety.

Wykres 6. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Gminę Skarszewy na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów jest w Gminie Skarszewy dodatni i wynosi **5** (stan na koniec 2022 roku). Na przestrzeni lat 2020-2022 przyrost naturalny w Gminie ulegał wahaniom, gdyż w 2020 roku był dodatni i wyniósł 34, w 2021 roku spadł do wartości -28, a następnie w 2022 roku wzrósł do 5.

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Skarszewy na przestrzeni lat 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
urodzenia żywe	175	148	161
zgony	141	176	156
przyrost naturalny	34	-28	5

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w Gminie Skarszewy według ekonomicznych grup wieku w roku 2022 przedstawiała się następująco:

- **23,4%** mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym – 18 lat i mniej;
- **59,3%** mieszkańców było w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64 rokiem życia;
- **17,2%** mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet jest to powyżej 60 roku życia, a dla mężczyzn powyżej 65 roku życia.

Na przestrzeni lat 2020-2022 dostrzegalny jest stopniowy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności, jednakże taka sama tendencja dotyczy mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. Odsetek osób w wieku produkcyjnym systematycznie spada. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w Gminie prezentuje się nieco odmiennie od wskaźników w całym kraju. W 2022 roku

w Polsce było to 18,4% osób w wieku przedprodukcyjnym, a więc mniej w porównaniu do Gminy Skarszewy, 58,7% w wieku produkcyjnym, co również stanowi niższą wartość oraz 22,9% w wieku poprodukcyjnym, co oznacza, że udział osób starszych jest w Gminie nieco niższy niż w całej Polsce.

Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w Gminie Skarszewy w latach 2020-2022 (w procentach)

wyszczególnienie	2020	2021	2022
wiek przedprodukcyjny	22,7	23,0	23,4
wiek produkcyjny	60,9	60,3	59,3
wiek poprodukcyjny	16,4	16,8	17,2

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest **saldo migracji wewnętrznych**. W 2022 roku zarejestrowano 215 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 200 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych było dodatnie i wyniosło **15**. Na przestrzeni lat 2020-2021 saldo migracji wewnętrznych przyjmowało wartości ujemne.

Tabela 3. Saldo migracji wewnętrznych w Gminie Skarszewy w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
zameldowania w ruchu wewnętrznym	160	169	215
wymeldowania w ruchu wewnętrznym	176	210	200
saldo migracji wewnętrznych	-16	-41	15

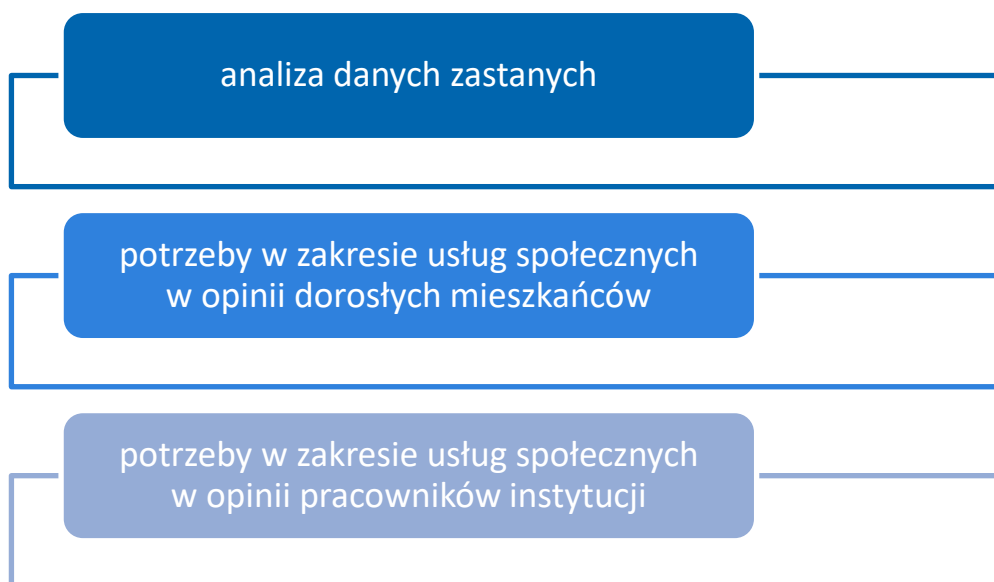
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

PREZENTACJA WYNIKÓW BADAŃ W GMINIE SKARSZEWEY

W niniejszej części określone zostały zasoby Gminy Skarszewy w zakresie usług społecznych wraz z wynikami badań ankietowych przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców oraz indywidualnych wywiadów pogłębionych, w podziale na określone obszary:

- 1) polityka prorodzinna oraz wspieranie rodziny wraz z systemem pieczy zastępczej oraz pomocą społeczną,
- 2) promocja i ochrona zdrowia,
- 3) wspieranie osób z niepełnosprawnościami i starszych,
- 4) edukacja publiczna,
- 5) przeciwdziałanie bezrobociu,
- 6) kultura, kultura fizyczna oraz turystyka,
- 7) aktywność obywatelska,
- 8) priorytetowość działań.

Każdy z powyższych podrozdziałów został podzielony na 3 części:

Poniższa analiza opierała się na danych empirycznych pochodzących z różnego rodzaju dokumentów, sprawozdań i raportów w zakresie polityki społecznej. Posłużono się także danymi Głównego Urzędu Statystycznego.

POLITYKA PRORODZINNA, WSPIERANIE RODZINY, SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ I POMOC SPOŁECZNA

Polityka rodzinna definiowana jest jako „działania rządu (władz państwowych) na rzecz dzieci i ich rodziców mające na celu kształtowanie, zgodnie z zasadą pomocniczości, odpowiednio korzystnej sytuacji życiowej rodzin posiadających dzieci lub poszczególnych osób spełniających role rodzinne (rodzin zastępczych)" [1]. Wsparcie rodziny polega w szczególności na: wzmocnieniu roli i funkcji rodziny, rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny, podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, pomocy w integracji rodziny, przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny, dążeniu do reintegracji rodziny, pracy z rodziną, pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

[1] J. Mazur, Pro familia et societate. Wybrane zagadnienia polityki społecznej, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Wydawnictwo Naukowe, Kraków 2013, s. 106–107

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH NA PODSTAWIE ŹRÓDEŁ WTÓRNYCH

Analiza obszaru jakim jest polityka prorodzinna oraz wspieranie rodziny rozpoczęta została od przedstawienia **wskaźników dotyczących małżeństw** mieszkańców Gminy Skarszewy, w porównaniu do wartości w całym województwie pomorskim oraz Polsce. Jak wynika z zebranych danych w Gminie liczba małżeństw na 1 000 ludności na przestrzeni lat 2020-2022 uległa zwiększeniu, przyjmując w 2022 roku najwyższą wartość, tj. **5,0**, która była jednocześnie wyższa niż na terenie całego województwa pomorskiego (4,5) oraz Polski (4,1).

Tabela 4. Liczba małżeństw na 1 000 ludności w Gminie Skarszewy w porównaniu do województwa pomorskiego i Polski w latach 2020-2022

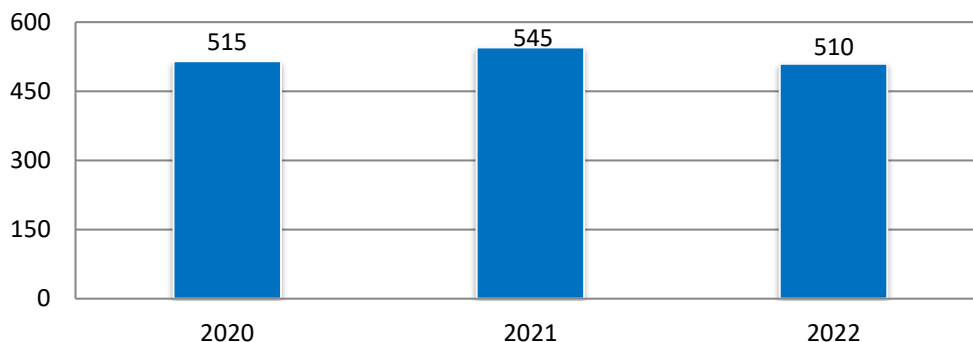
Gmina Skarszewy			
wyszczególnienie	2020	2021	2022
małżeństwa na 1 000 ludności	3,3	4,0	5,0
województwo pomorskie			
wyszczególnienie	2020	2021	2022
małżeństwa na 1 000 ludności	4,0	4,7	4,5
Polska			
wyszczególnienie	2020	2021	2022
małżeństwa na 1 000 ludności	3,8	4,4	4,1

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Zadanie w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie Gminy Skarszewy realizuje **Niepubliczne Przedszkole i Żłobek „Aniołek”**. W ramach podmiotu opieka świadczona jest w 8 oddziałach na terenie Gminy, a w 2022 roku objętych nią było średnio 198 dzieci.

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzać istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną w Gminie Skarszewy zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**, który służy pomocą rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwia życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

W 2022 roku z pomocy GOPS skorzystało łącznie **510 rodzin**. Na przestrzeni lat 2020-2022 liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w Gminie ulegała wahaniom, co obrazuje poniższy wykres.

Wykres 7. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w Gminie Skarszewy w latach 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skarszewach realizuje **program „Posiłek w szkole i w domu”**, który zastąpił realizowany w latach poprzednich program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i z niepełnosprawnościami. W 2022 roku z pomocy w formie posiłków skorzystało łącznie 166 osób, w tym 129 dzieci, co oznacza, że osoby poniżej 18 roku życia stanowiły wówczas 77,7% ogółu beneficjentów tej formy wsparcia. Dynamika zmian w tym zakresie jest następująca: widoczny jest znaczny wzrost liczby dzieci korzystających z posiłków, który w porównaniu do 2020 roku wyniósł 43,3%, z kolei w stosunku do 2021 roku – 92,5%. W przypadku ogółu osób objętych tą formą wsparcia, również dostrzegalna jest tendencja wzrostowa.

Tabela 5. Liczba osób korzystających z pomocy w formie posiłków w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba osób ogółem	127	105	166
liczba dzieci	90	67	129

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skarszewach przy współpracy z Bankiem Żywności w Tczewie realizował **Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa** Podprogram 2021 współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym, którego celem było zapewnienie najuboższym mieszkańcom Gminy Skarszewy pomocy żywnościowej oraz uczestnictwa w działaniach w ramach środków towarzyszących w okresie styczeń 2022-październik 2022. Pomoc żywnościowa w ramach POPŻ w tym czasie trafiła do 903 osób, od grudnia 2020 roku do października 2021 roku – 826 mieszkańców, z kolei w okresie grudzień 2019-wrzesień 2020 – 910 osób.

Dodatkową formą wsparcia rodzin jest „świadczenie wychowawcze 500+”, które zostało wprowadzone 1 kwietnia 2016 roku ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Od 2021 roku nowe sprawy oraz obsługę zadania przejął Zakład Usług Społecznych (ZUS), jednakże przez kolejne miesiące ustawę o świadczeniu wychowawczym, tzw. 500+ realizowały Ośrodki Pomocy Społecznej, które będą wygaszały postępowania w tym zakresie. Świadczenie 500+ przysługuje rodzicom bądź opiekunom dziecka do dnia ukończenia przez nie 18 roku życia, w wysokości 500 zł miesięcznie. Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. W 2022 roku **świadczenie wychowawcze 500+** pobierało 1 711 rodzin z terenu Gminy Skarszewy, na co przeznaczono kwotę w wysokości 7 914 090,50 zł. W 2021 roku liczba rodzin wyniosła 1 889, natomiast w 2020 roku – 1 808 rodzin. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego 500+ w latach 2020-2022 oraz kwota świadczeń

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba rodzin	1 808	1 889	1 711
koszt świadczeń (zł)	18 214 946,92	18 316 621,00	7 914 090,50

Źródło: Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skarszewach z realizacji zadań jednostki oraz wykonania budżetu dochodów i wykorzystania środków finansowych za 2020, 2021 i 2022 rok

Mieszkańcy Gminy mogą skorzystać także wsparcia na podstawie ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Celem **Programu „Za Życiem”** jest udzielenie pomocy kobietom w ciąży zagrożonej, a także dzieciom, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie, bądź nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, powstałą w okresie prenatalnym. Świadczenie przysługuje jednorazowo, w wysokości 4 000 zł jednemu z rodziców, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu dziecka. W Gminie Skarszewy w 2022 roku wypłacono 4 świadczenia na kwotę 16 000,00 zł, w 2021 roku – 2 świadczenia na kwotę 8 000,00 zł, natomiast w 2020 roku nie realizowano wypłat w ramach tej ustawy.

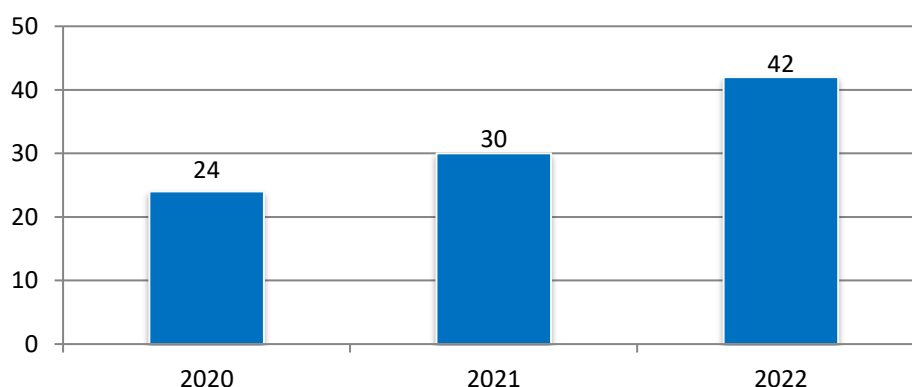
Gminy z dniem 01.07.2018 roku otrzymały do realizacji nowe zadanie, którym było ustalenie prawa i wypłata świadczeń **„Dobry start”**, przysługujących w związku z rozpoczęciem roku szkolnego dzieciom lub osobom uczącym się do 20 roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24 roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących

się i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności. Od 1 lipca 2021 roku realizację tego zadania przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Dla rodzin wielodzietnych z terenu Gminy proponowane jest wsparcia w postaci **Karty Dużej Rodziny**, która stanowi system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Posiadacze Karty mają możliwość korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej, po niższej cenie. KDR wspiera budżety rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp do dóbr i usług. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, a dzieci – do 18 roku życia lub do ukończenia nauki (maksymalnie do osiągnięcia 25 roku życia). W 2022 roku wydano 427 kart 209 rodzinom, w 2021 roku – 214 kart dla 69 rodzin, natomiast w 2020 roku – 253 karty dla 75 rodzin. Z powyższych danych wynika, iż liczba rodzin korzystających z Programu uległa znacznemu zwiększeniu.

Na przestrzeni lat 2020-2022 liczba rodzin, którym udzielona została **pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych** uległa zwiększeniu. W 2020 roku udzielono pomocy i wsparcia z tego powodu 24 rodzinom, w 2021 roku – 30, natomiast w 2022 roku – 42 rodzinom. W porównaniu do 2020 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia z tego tytułu wzrosła o 75,0%.

Wykres 8. Rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w 2022 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na siódmym miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 510, a więc rodziny borykające się z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

stanowiły **8,2% ogółu**. Na przestrzeni lat 2020-2022 ich udział uległ zwiększeniu, gdyż w 2020 roku było to 4,7%, natomiast w 2021 roku – 5,5%.

Poprawa całościowego funkcjonowania rodziny jest możliwa dzięki wspierającej aktywności asystenta rodziny, którego możliwość przydzielenia do danej rodziny wprowadziła ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W 2022 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Skarszewach zatrudnionych było **2 asystentów rodziny**. W ramach realizacji ustawowego zadania w omawianym roku prowadzili oni pracę w **30 rodzinach** przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, w których wychowywało się 88 dzieci. Wśród nich znajdowało się 15 rodzin zobowiązanych do współpracy przez postanowienie Sądu. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba zatrudnionych asystentów rodziny pozostawała bez zmian, natomiast liczba rodzin objętych ich wsparciem ulegała wahaniom i w 2022 roku osiągnęła najwyższą wartość. W 2022 roku zakończono współpracę z 16 rodzinami, w tym:

- ze względu na osiągnięte cele – 5,
- ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę – 7,
- ze względu na brak efektów – 3,
- ze względu na zmianę metod pracy – 1.

W porównaniu do poprzednich lat zauważyć można wzrost liczby rodzin, z którymi asystenci zakończyli współpracę. Przeciętny czas pracy asystentów z rodziną w 2022 roku to 24 miesiące, w 2021 roku – 31 miesięcy, natomiast w 2020 roku – 27.

Tabela 7. Dane dotyczące pracy asystentów rodziny na przestrzeni lat 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba asystentów	2	2	2
liczba rodzin objętych wsparciem	27	25	30
liczba rodzin, z którymi zakończono współpracę	5	7	16

Źródło: Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skarszewach z realizacji zadań jednostki oraz wykonania budżetu dochodów i wykorzystania środków finansowych za 2020, 2021 i 2022 rok

W 2022 roku w Gminie Skarszewy nie było **rodzin wspierających**, których zadaniem jest niesienie pomocy rodzinie w przewyżnianiu trudnych sytuacji życiowych (zakres działań obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny,

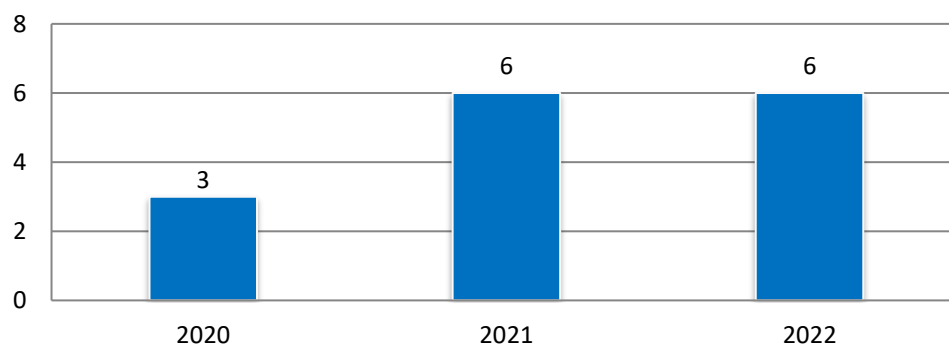
pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Kolejną analizowaną kwestią są dane dotyczące zjawiska **przemocy domowej**, korzystających z pomocy z tego powodu rodzin oraz zasobów na terenie Gminy Skarszewy umożliwiających pomoc i przeciwdziałanie temu problemowi.

Działaniami mającymi na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej oraz stworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc domową zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej**. Do zadań członków Zespołu należy między innymi: uczestnictwo w grupach roboczych w ramach realizowanych procedur „Niebieskie Karty”, prowadzenie wywiadów środowiskowych w rodzinach objętych procedurą, diagnozowanie problemów występujących w tych rodzinach oraz monitorowanie funkcjonowania rodzin dzięki kontaktowi z innymi instytucjami.

W 2022 roku w Gminie Skarszewy ze świadczeń pomocy społecznej z powodu przemocy domowej korzystało 6 rodzin, co oznacza, że rodziny z problemem przemocy stanowiły wówczas 1,2% ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej. Od 2021 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tego powodu utrzymuje się na tym samym poziomie.

Wykres 9. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skarszewach z realizacji zadań jednostki oraz wykonania budżetu dochodów i wykorzystania środków finansowych za 2020, 2021 i 2022 rok

Kolejną analizowaną kwestią są dane statystyczne dotyczące **działań Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych** (od 22.06.2023 – grupy diagnostyczno-pomocowe). W 2022 roku Zespół spotkał się 4 razy – tyle samo spotkań odbyło się również w poprzednich latach. W celu bezpośredniej pracy z rodzinami, w których dochodzi do zachowań przemocowych w ramach Zespołu powoływane były grupy robocze. W ciągu omawianych lat ich liczba uległa znacznemu zwiększeniu. W 2022 roku w stosunku do roku 2020 dostrzegalny jest wzrost o 140,9%, z kolei względem 2021 roku – wzrost o 35,9%. W 2022 roku grupy robocze spotykały się 191 razy – to o 55,3% więcej niż rok wcześniej oraz o 112,2% więcej niż w 2020 roku.

Tabela 8. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	4
liczba powołanych grup roboczych	22	39	53
liczba spotkań grup roboczych	90	123	191

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2020, 2021 i 2022 rok

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „**Niebieskie Karty**” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą domową. Procedura „**Niebieskie Karty**” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „**Niebieskie Karty**” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „**Niebieskie Karty**” następuje przez wypełnienie formularza „**Niebieska Karta – A**” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec osób doznających przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej.

W 2022 roku wszczęto **36** procedur „**Niebieskie Karty-A**”, w tym najwięcej przez funkcjonariuszy Policji (26), a w dalszej kolejności przez przedstawicieli pomocy społecznej (7), oświaty (2) oraz ochrony zdrowia (1). Na przestrzeni ostatnich trzech lat dostrzec można wzrost liczby wszczętych procedur „**Niebieskie Karty-A**”, który w 2022 roku względem 2020

roku ukształtował się na poziomie 63,6%. W 2022 roku sporządzono 31 formularzy „Niebieska Karta-C” oraz 22 formularze „Niebieska Karta-D”. Z poniższej tabeli wynika, iż liczba powyższych formularzy również uległa zwiększeniu w ciągu ostatnich 3 lat.

Tabela 9. Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” oraz rodzin nią objętych na przestrzeni lat 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-A”	22	34	36
liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-C”	20	24	31
liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-D”	13	17	22
liczba kontynuowanych procedur wszczętych w latach poprzedzających	13	16	12

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2020, 2021 i 2022 rok

W 2022 roku liczba rodzin objętych działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” wyniosła 52. W porównaniu do poprzednich lat ich liczba uległa wzrostowi, który kształtował się na poziomie 48,6% (w stosunku do 2020 roku). Taką samą tendencję zauważyć można w przypadku liczby osób w rodzinach objętych działaniami w ramach procedury. W 2022 roku odnotowano ich 221 – to o 67,4% więcej niż w 2020 roku oraz o 45,4% więcej niż w 2021 roku.

Tabela 10. Liczba rodzin i osób objętych działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” przestrzeni lat 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba rodzin objętych działaniami w ramach procedury	35	39	52
liczba osób w rodzinach objętych działaniami w ramach procedury	132	152	221

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2020, 2021 i 2022 rok

W 2022 roku zakończono 39 procedur „Niebieskie Karty”, z czego 37 w wyniku ustania przemocy, a 2 z powodu braku zasadności podejmowania dalszych działań. W 2020 roku zakończono 20 procedur, a w 2021 roku – 22. Z poniższej tabeli wynika, że z roku na rok wzrasta liczba zakończonych procedur.

Tabela 11. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba zakończonych procedur, w tym:	20	22	39
na skutek braku zasadności podejmowania działań	5	0	2
na skutek ustania przemocy	15	22	37

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2020, 2021 i 2022 rok

W 2022 roku odnotowano 2 dzieci, które zostały odebrane z rodziny ze względu na bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia w związku z problemem przemocy domowej. W 2021 roku nie odnotowano żadnego przypadku, z kolei w 2020 roku była to 3 dzieci.

W latach 2020-2022 Gmina Skarszewy miała zawartą umowę dotacyjną z Fundacją Dajemy Dzieciom Siłę, która prowadzi **Centrum Pomocy Dzieciom w Starogardzie Gdańskim**. Świadczy ono kompleksową i interdyscyplinarną pomoc specjalistyczną osobom i rodzinom dotkniętym przemocą. W 2022 roku udzielono 201 konsultacji 20 osobom z Gminy, w tym:

- konsultacje i spotkania terapeutyczne dla dzieci i młodzieży (93 konsultacje),
- konsultacje dla osób dorosłych/rodziców dzieci (83 konsultacje),
- porady prawne (13 konsultacji),
- konsultacje psychiatryczne (12 konsultacji).

Na przestrzeni analizowanych lat liczba udzielonych konsultacji w ramach CPD ulegała wahaniom – w stosunku do 2020 roku można zaobserwować ich wzrost, natomiast w porównaniu do 2021 roku spadek. Konsultacje i spotkania terapeutyczne dla dzieci i młodzieży w każdym analizowanym roku stanowiły największą część wszystkich udzielonych konsultacji, a najmniejszą – konsultacje psychiatryczne.

Tabela 12. Liczba udzielonych konsultacji w ramach działalności Centrum Pomocy Dzieciom w Starogardzie Gdańskim na przestrzeni lat 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba konsultacji, w tym:	186	232	201
konsultacje i spotkania terapeutyczne dla dzieci i młodzieży	101	100	93
konsultacje dla osób dorosłych/rodziców dzieci	69	88	83
porady prawne	10	38	13
konsultacje psychiatryczne	6	6	12

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2020, 2021 i 2022 rok

SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców [2]. Piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Formami pieczy zastępczej są: rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna) oraz rodzinny dom dziecka, które zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie.

[2] Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 159 z późn. zm.)

W sytuacji, kiedy rodzina biologiczna nie jest w stanie zapewnić dziecku odpowiedniej opieki i warunków do rozwoju, jest ono umieszczane w pieczy zastępczej. **W 2022 roku na terenie Gminy Skarszewy funkcjonowało 16 rodzin zastępczych**, w tym:

- 9 spokrewnionych rodzin zastępczych, w których opiekę znalazło 11 dzieci (o 1 rodzinę i 1 dziecko mniej niż w 2021 roku oraz o 4 rodziny i 6 dzieci mniej niż w 2020 roku),
- 8 niezawodowych rodzin zastępczych, w których opieką objęto 17 dzieci (o 1 rodzinę i 7 dzieci mniej niż w 2021 roku oraz o 1 rodzinę i 3 dzieci mniej niż w 2020 roku),

- 1 rodzinny dom dziecka, obejmujący opieką 8 dzieci (o 1 dziecko mniej niż w 2021 roku oraz o 8 mniej niż w 2020 roku).

Na terenie Gminy Skarszewy w latach 2020-2022 **nie funkcjonowała żadna rodzina zastępcza zawodowa ani rodzina zastępcza zawodowa o charakterze pogotowia rodzinnego.**

Dzieci pochodzące z Gminy, które wychowywały się na terenie Gminy Skarszewy:

- w spokrewnionej rodzinie zastępczej – 11 dzieci (o 7 więcej niż w 2021 roku, o 11 mniej niż w 2020 roku),
- niezawodowa rodzina – 17 dzieci (o 16 więcej niż w 2021 roku, o 17 mniej niż w 2020 roku),
- w Rodzinnym Domu Dziecka – 8 dzieci (o 2 więcej niż w 2021 roku, o 8 mniej niż w 2020 roku).

Dzieci pochodzące z Gminy, które wychowywały się poza terenem Gminy Skarszewy, ale na terenie powiatu starogardzkiego:

- w spokrewnionej rodzinie zastępczej – 1 dziecko (tyle samo, co w 2021 i 2020 roku),
- niezawodowa rodzina – 0 dzieci (o 1 mniej niż w 2021 i 2020 roku),
- w Rodzinnym Domu Dziecka – 1 dziecko (o 2 mniej niż w 2021 roku oraz o 7 mniej niż w 2020 roku).

Dzieci pochodzące z Gminy Skarszewy, przebywające na terenie innego powiatu:

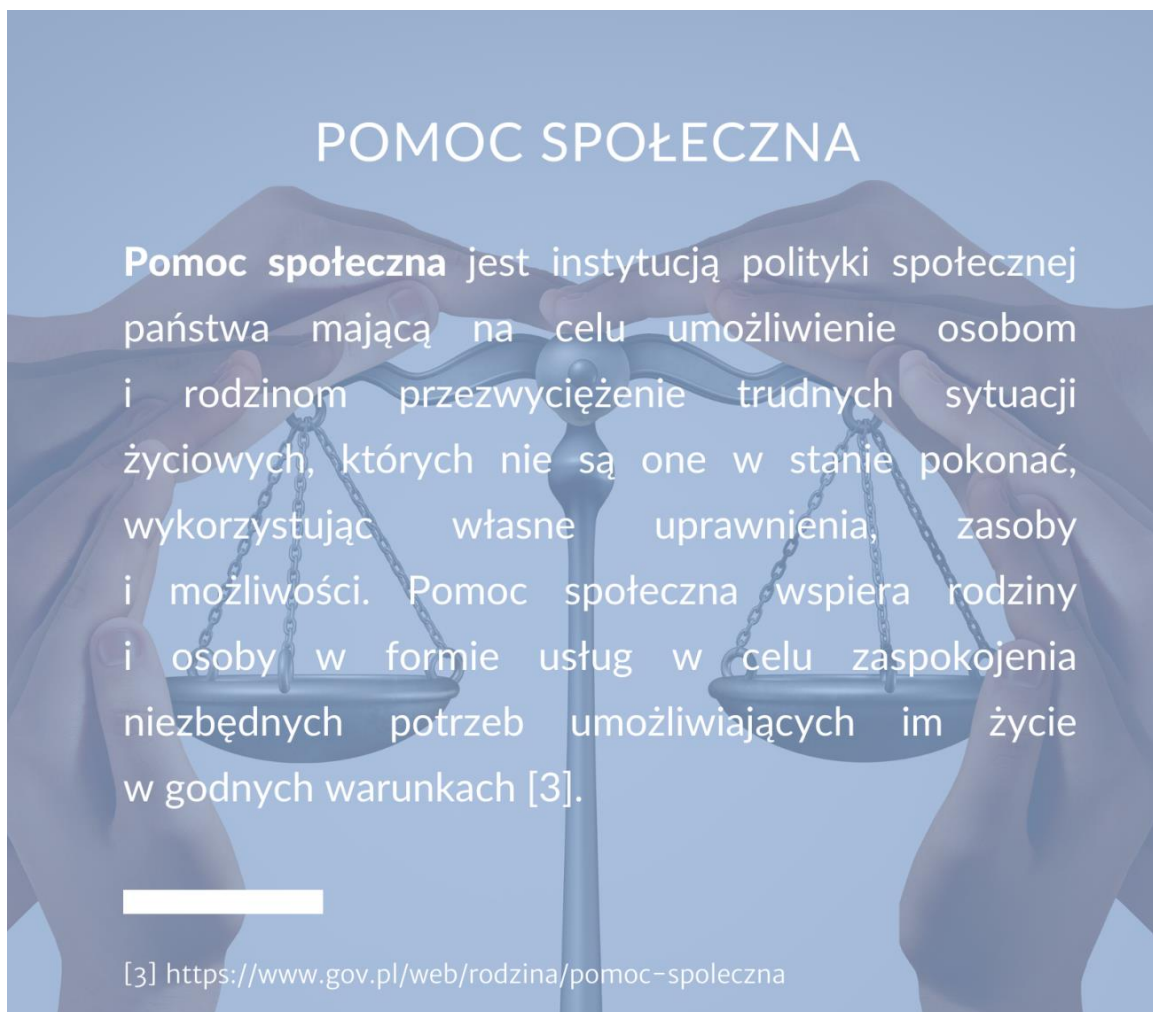
- niezawodowa rodzina – 0 dzieci (o 1 mniej niż w 2021 roku).

Gmina Skarszewy w 2022 roku poniosła koszt za opiekę i wychowanie 38 dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w wysokości 124 347,85 zł. W 2021 roku liczba dzieci wyniosła 30, a kwota odpłatności 120 549,08 zł, z kolei w 2020 roku Gmina poniosła koszt za 14 dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w wysokości 31 121,62 zł. Z powyższych danych wynika, iż zarówno liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, jak i koszt za opiekę i wychowanie uległ znacznemu zwiększeniu.

Tabela 13. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz koszt odpłatności przez Gminę Skarszewy w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba dzieci	14	30	38
koszt odpłatności (zł)	31 121,62	120 549,08	124 347,85

Źródło: Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skarszewach z realizacji zadań jednostki oraz wykonania budżetu dochodów i wykorzystania środków finansowych za 2020, 2021 i 2022 rok

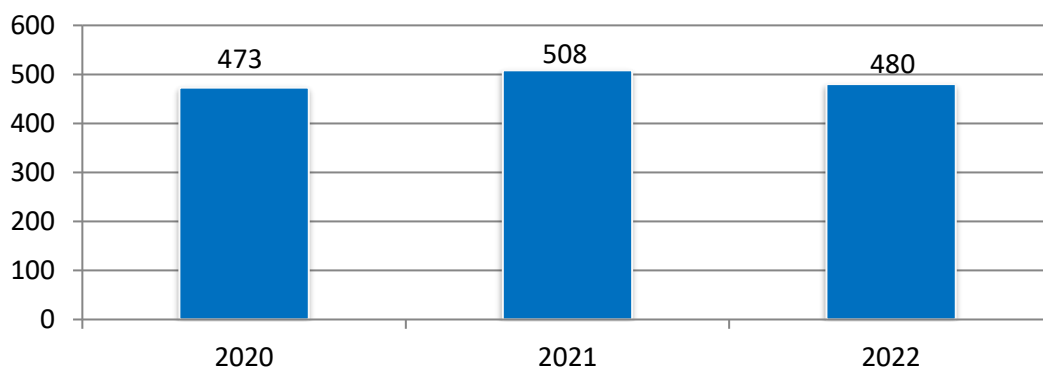

Gminne zadania z zakresu pomocy społecznej, określone w ustawie o pomocy społecznej oraz innych przepisach realizowane były dotychczas przez **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skarszewach**, który z dniem 1 stycznia 2024 roku przekształcony zostanie w **Centrum Usług Społecznych w Skarszewach**. Jednym z działań mających na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi jest **praca socjalna**. Planowana jest ona w oparciu o wywiad środowiskowy, dokonaną ocenę i diagnozę. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej, a także ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. Polega nie tylko na wsparciu finansowym, ale także na monitoringu środowiska, pomocy

w kontakcie ze szkołą, przedszkolem, służbą zdrowia, urzędami, organizacjami pozarządowymi, jak również z rodziną w celu zapewnienia właściwej pomocy i opieki.

W 2022 roku objętych pracą socjalną było **480** rodzin, co oznacza, że na przestrzeni lat 2020-2022 ulegała ona wahaniom. **Wskaźnik pracy socjalnej**, tj. stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100% w 2022 roku kształtował się na poziomie **207,79%** - to więcej niż w latach poprzednich, gdyż w 2020 roku wartość ta wyniosła 188,45%, natomiast w 2021 roku – 200,79%.

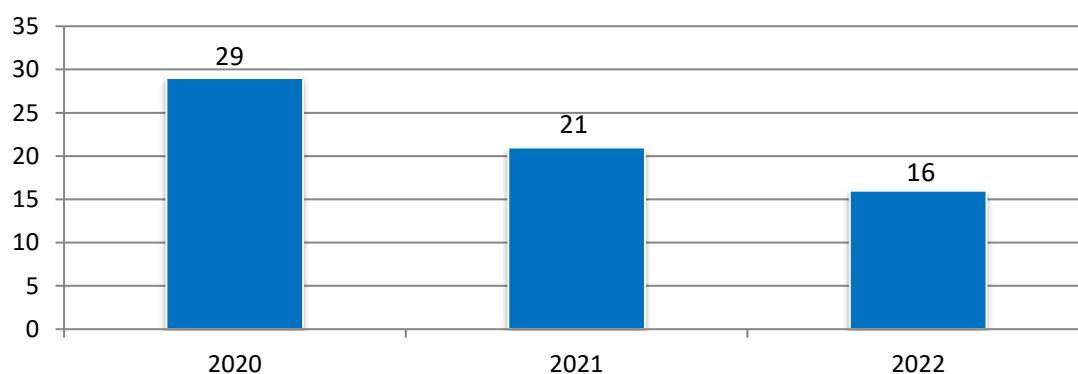
Wykres 10. Liczba rodzin korzystających z pracy socjalnej w latach 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

Kontrakt socjalny jest umową zawartą przez pracownika socjalnego z rodziną lub osobą ubiegającą się o pomoc. Jego celem jest przezwycięzenie trudnej sytuacji życiowej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Jak obrazuje poniższy wykres w latach 2020-2022 liczba zawartych kontraktów socjalnych systematycznie malała. W 2022 roku względem roku 2020 wartość spadkowa ukształtowała się na poziomie 44,8%. Tendencja ta może być związana z trwającą w podanym okresie pandemią koronawirusa, w związku z którą świadczona dotychczas praca socjalna musiała zostać przeformułowana i dostosowana do panujących warunków.

Wykres 11. Liczba zawartych kontraktów socjalnych w latach 2020-2022

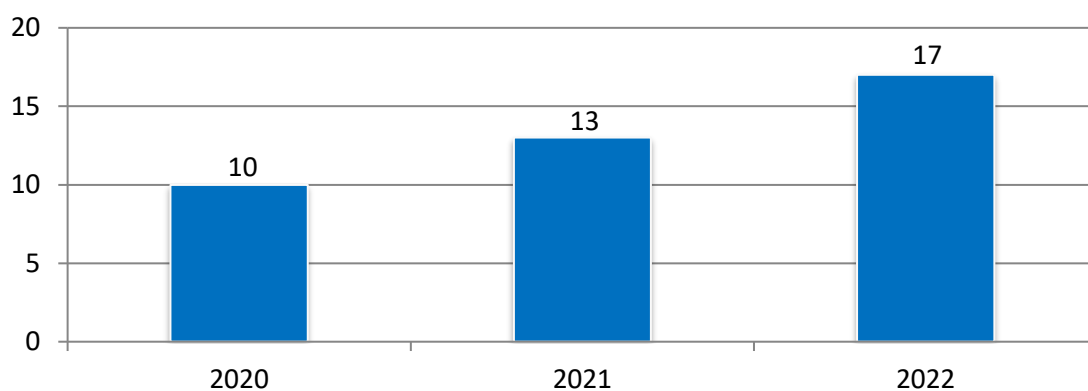

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy udzielanie **schronienia** osobom tego pozbawionym. Następuje to poprzez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi.

W 2022 roku z pobytu w schroniskach skorzystało 17 osób z terenu Gminy. GOPS w Skarszewach w omawianym roku poniósł łączny koszt udzielenia schronienia osobom bezdomnym w kwocie 128 828 zł. Na przestrzeni analizowanych lat liczba osób w kryzysie bezdomności korzystająca ze schronienia ulegała systematycznemu wzrostowi.

Wykres 12. Liczba osób bezdomnych z terenu Gminy Skarszewy korzystających ze schronienia w latach 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 i 2022 rok

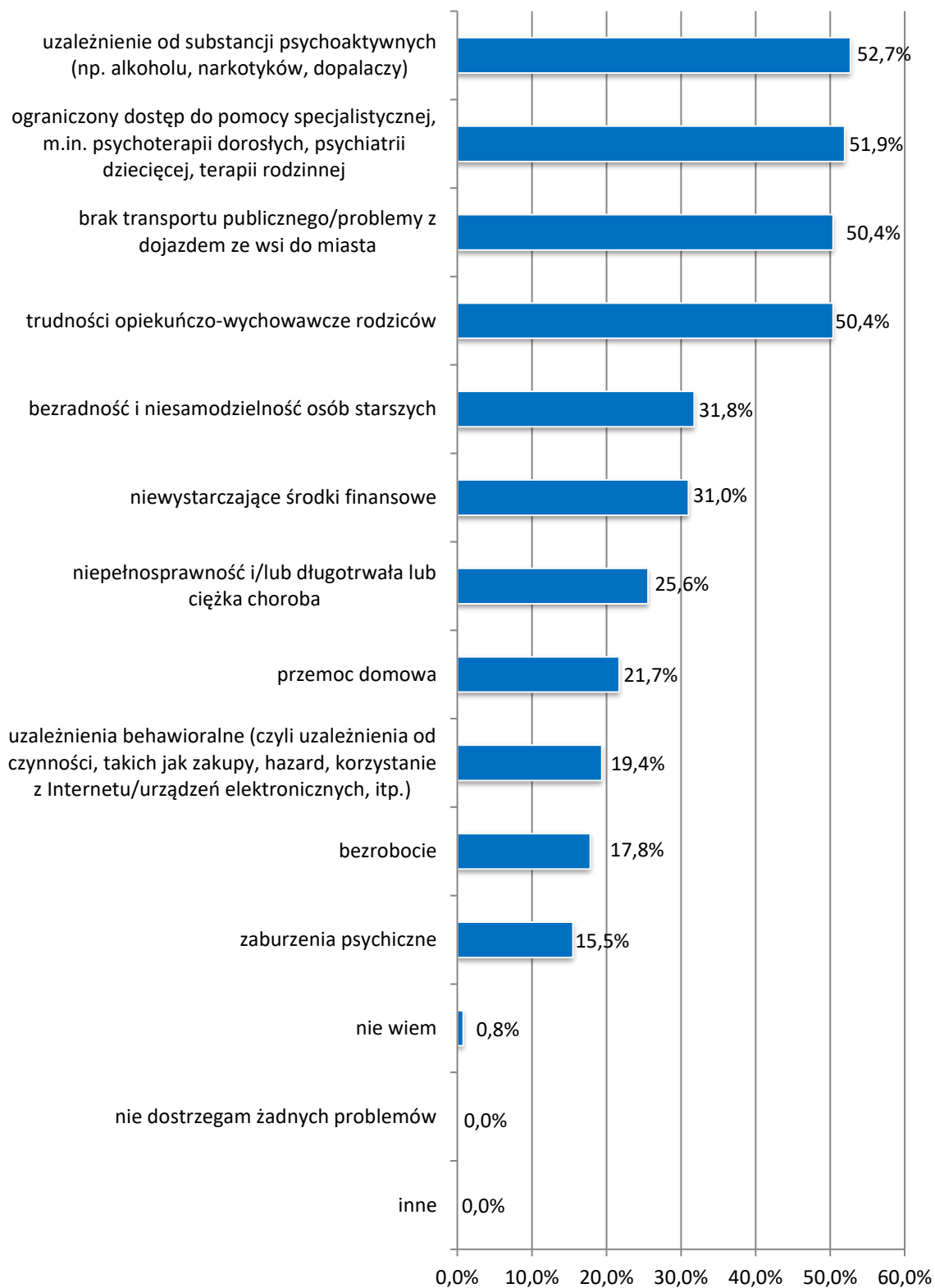
POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY SKARSZEWEY W OPINII JEJ MIESZKAŃCÓW

W niniejszej części diagnozy przedstawione zostały wyniki badań ankietowych wśród dorosłych mieszkańców Gminy. Pytania zawarte w kwestionariuszu miały na celu wskazanie potrzeb mieszkańców Gminy Skarszewy w zakresie usług społecznych w sferze wspierania rodziny oraz wszelkich działań na jej rzecz.

W pierwszym pytaniu mieszkańcy mieli wskazać na główne problemy, które ich zdaniem dotyczą rodziny w Gminie Skarszewy. Badani najczęściej wskazywali na **uzależnienia od substancji psychoaktywnych np. alkoholu, narkotyków, dopalaczy** (52,7%), **ograniczony dostęp do pomocy specjalistycznej**, m.in. psychoterapii dorosłych, psychiatrii dziecięcej, terapii rodzinnej (51,9%), **brak transportu publicznego/problemy z dojazdem ze wsi do miasta** oraz **trudności opiekuńczo-wychowawcze rodziców** (po 50,4%).

Blisko co trzeci ankietowany wskazał na bezradność i niesamodzielność osób starszych (31,8%) oraz niewystarczające środki finansowe (31,0%), natomiast co czwarty wyróżnił niepełnosprawność i/lub długotrwałą chorobę (25,6%). Co czwarty mieszkaniec wskazał na przemoc domową (21,7%) oraz uzależnienia behawioralne (19,4%). Najmniejszy odsetek ankietowanych stwierdził, że problem stanowi bezrobocie (17,8%) oraz zaburzenia psychiczne (15,5%). Zaledwie 0,8% badanych trudno było odpowiedzieć na to pytanie, ze względu na brak wiedzy w tym zakresie.

Wykres 13. Które z niżej wymienionych problemów w Pana/i opinii najczęściej dotyczą rodziny w Gminie Skarszewy? N=129³

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

³ N oznacza liczbę respondentów udzielających odpowiedzi na pytanie.

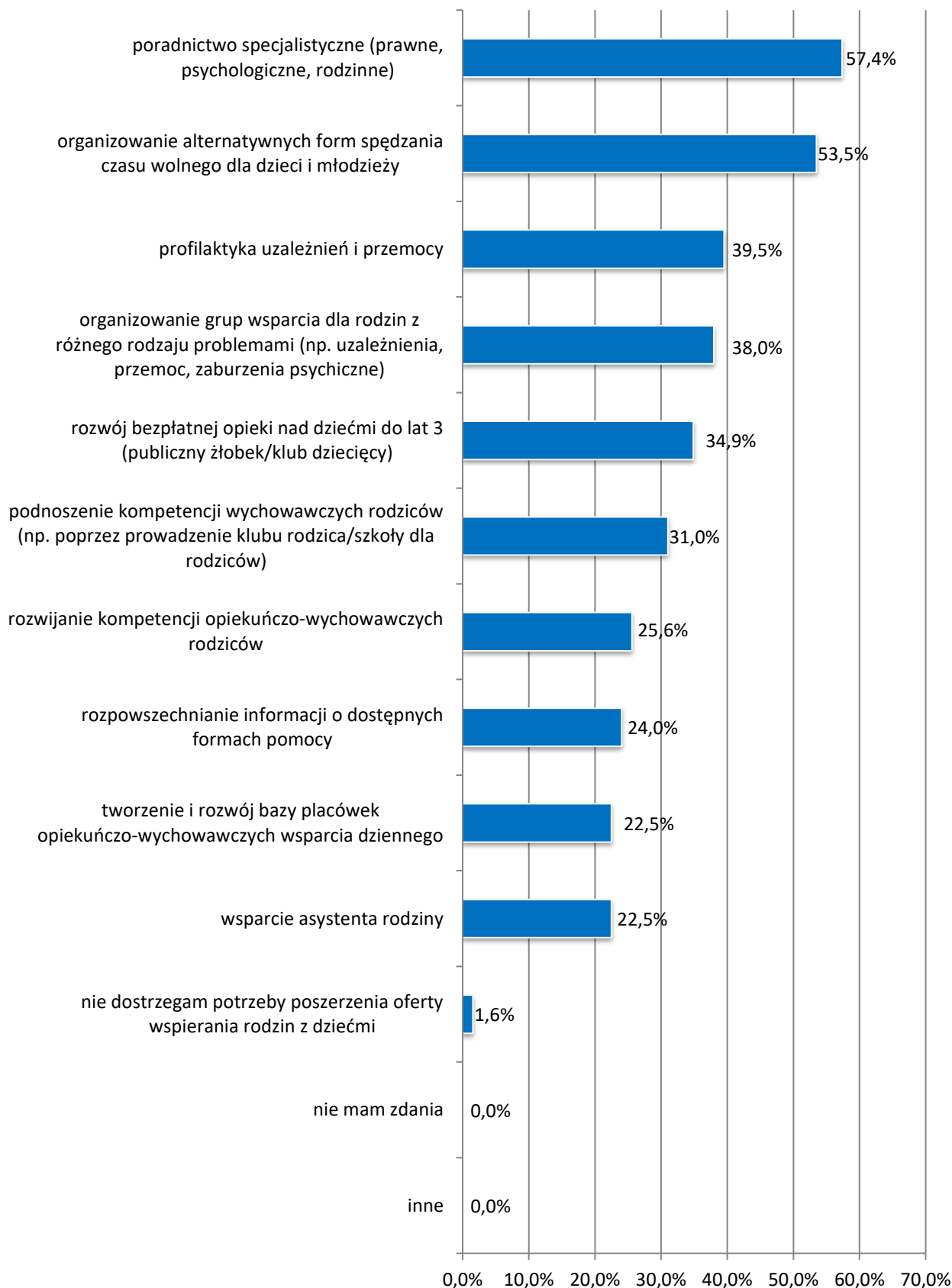
W dalszej kolejności poproszono o określenie potrzeb poszerzenia usług społecznych w obszarze wspierania rodzin z dziećmi na terenie Gminy Skarszewy. Najwięcej, bo 57,4% badanych wskazało na **poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, rodzinne)** oraz na **organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży** (53,5%). Średnio co trzeci respondent zaznaczył **profilaktykę uzależnień i przemocy** (39,5%), **organizowanie grup wsparcia dla rodzin z różnego rodzaju problemami** (38,0%) oraz rozwój bezpłatnej opieki nad dziećmi do lat 3 np. publiczny żłobek/klub dziecięcy (34,9%).

W dalszej kolejności dorośli mieszkańcy Gminy wskazywali na podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców np. poprzez prowadzenie klubu rodzica/szkoły dla rodziców (31,0%), natomiast co czwarty wyróżnił rozwijanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców (25,6%), a także rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy (24,0%).

Najrzadziej wskazywano na tworzenie i rozwój bazy placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego oraz zapewnienie wsparcia asystenta rodziny (po 22,5%).

1,6% badanych nie dostrzega potrzeby poszerzania oferty wspierania rodzin z dziećmi na terenie Gminy Skarszewy.

Wykres 14. W jakich obszarach widzi Pan/i potrzebę poszerzenia oferty wspierania rodzin z dziećmi na terenie Gminy Skarszewy? N=129

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

PRIORYTETYZACJA DZIAŁAŃ

23,3%

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany jest WSPIERANIE RODZINY. Obszar ten znalazł się na 4 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY SKARSZEWEY W OPINII PRZEDSTAWICIELI INSTYTUCJI

W dalszej części diagnozy analizie i interpretacji poddane zostały wyniki badania przeprowadzonego wśród przedstawicieli instytucji świadczących usługi społeczne na terenie Gminy Skarszewy. Pracownicy instytucji jako osoby mające bezpośredni kontakt z rodzinami, potrafią określić jakie występują wśród nich problemy oraz jakie mają potrzeby.

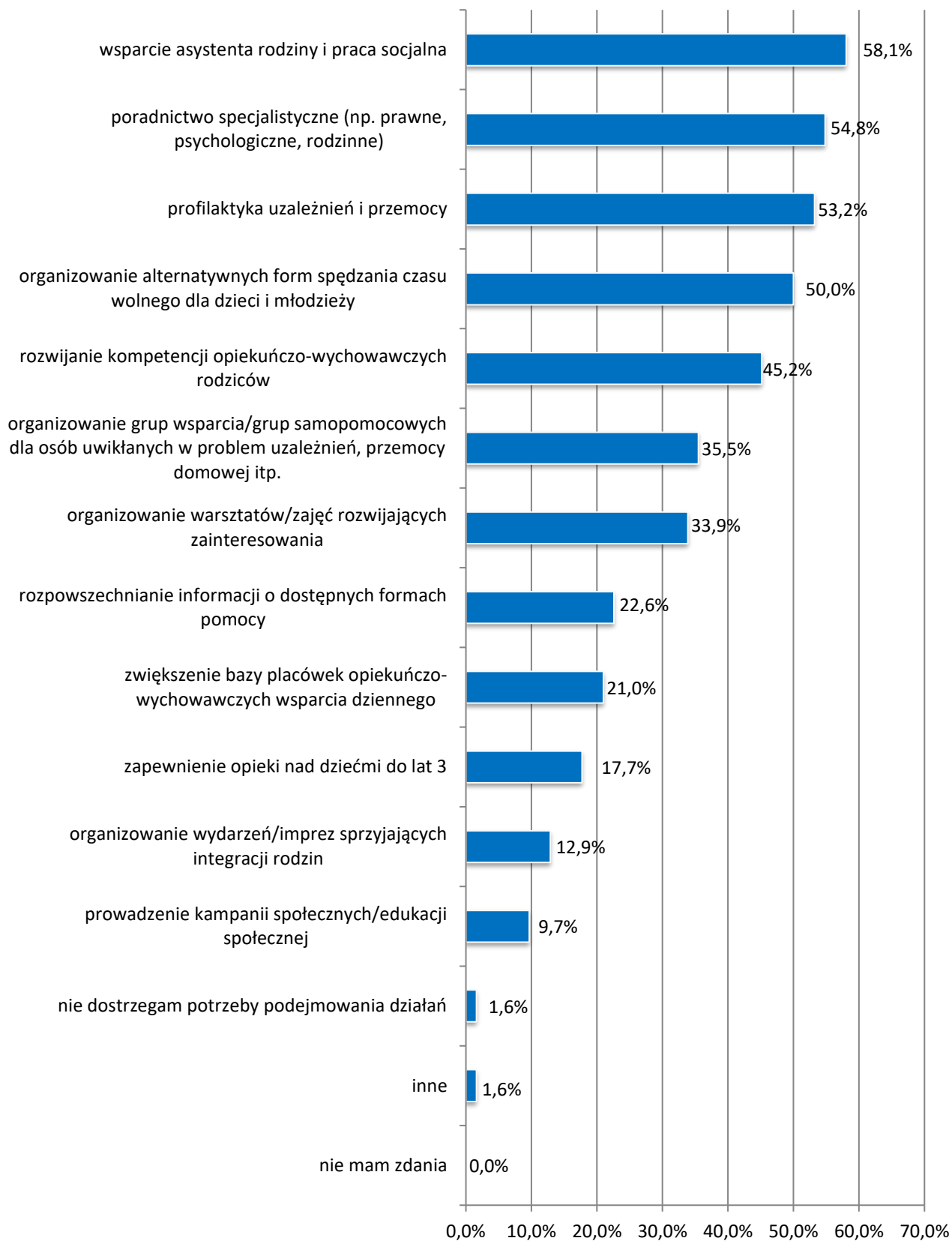
W pierwszej kolejności badani pracownicy instytucjonalni zostali poproszeni o wskazanie, jakie działania na terenie Gminy należy podejmować w szerszym zakresie w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród rodzin.

Najczęściej wskazywano na **wsparcie asystenta rodziny i pracę socjalną** (58,1%), **zapewnienie poradnictwa specjalistycznego np. prawnego, psychologicznego, rodzinnego** (54,8%), **profilaktykę uzależnień i przemocy** (53,2%) oraz **organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży** (50,0%).

W dalszej kolejności wskazywano na rozwijanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców (45,2%), organizowanie grup wsparcia/grup samopomocowych dla osób uwikłanych w problem uzależnień, przemocy domowej (35,5%) oraz organizowanie warsztatów/zajęć rozwijających zainteresowania (33,9%). Średnio co piąty pracownik widzi potrzebę rozpowszechniania informacji o dostępnych formach pomocy (22,6%) oraz zwiększenia bazy placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego (21,0%).

Najmniejszy odsetek respondentów wskazał na zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3 (17,7%), organizowanie wydarzeń/imprez sprzyjających integracji rodzin (12,9%) oraz prowadzenie kampanii społecznych/edukacji społecznej (9,7%). Zaledwie 1,6% pracowników nie dostrzega potrzeby podejmowania działań na rzecz rodzin z Gminy Skarszewy. Wśród innych odpowiedzi wyróżniono *wszelkiego rodzaju informacje, warsztaty, organizowanie zajęć dla dzieci, ale tylko pod warunkiem, że w tym czasie rodzic będzie uczestniczył w warsztatach lub będzie mógł korzystać z poradnictwa psychologicznego/prawnego* (1,6%).

Wykres 15. Jakie działania należy podejmować w szerszym zakresie na terenie Gminy Skarszewy w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród rodzin? N=62

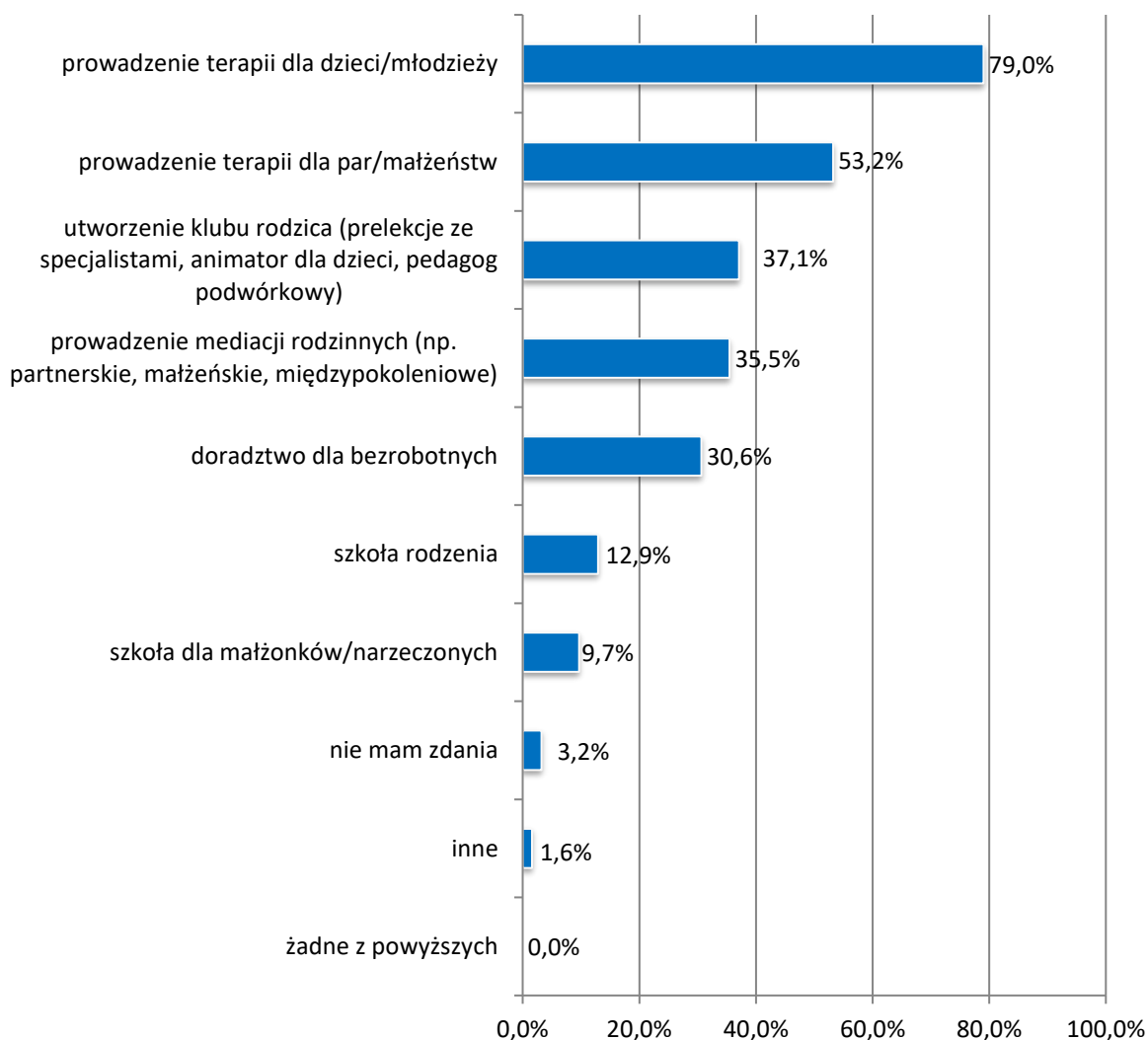

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W następnym pytaniu pracownicy mieli określić, które z wymienionych usług społecznych skierowanych do rodzin należy wdrożyć na terenie Gminy Skarszewy.

Respondenci najczęściej opowiadali się za **prowadzeniem terapii dla dzieci i młodzieży** (79,0%) oraz **dla par/małżeństw** (53,2%). Średnio co trzeci pracownik instytucjonalny biorący udział w badaniu wskazał na **utworzenie klubu rodzica**, w którym odbywałyby się prelekcje ze specjalistami, zatrudniony byłby animator dla dzieci oraz pedagog podwórkowy (37,1%) oraz **prowadzenie mediacji rodzinnych** np. partnerskich, małżeńskich, międzypokoleniowych (35,5%). Za doradztwem zawodowym opowiedziało się 30,6% respondentów, za szkołą rodzenia – 12,9%, a za szkołą dla małżonków/naręczonych – 9,7% osób. 3,2% badanych nie ma zdania w tym zakresie, z kolei wśród innych odpowiedzi wskazywano na *niewyręczanie rodziców w opiece nad swoimi dziećmi* (1,6%).

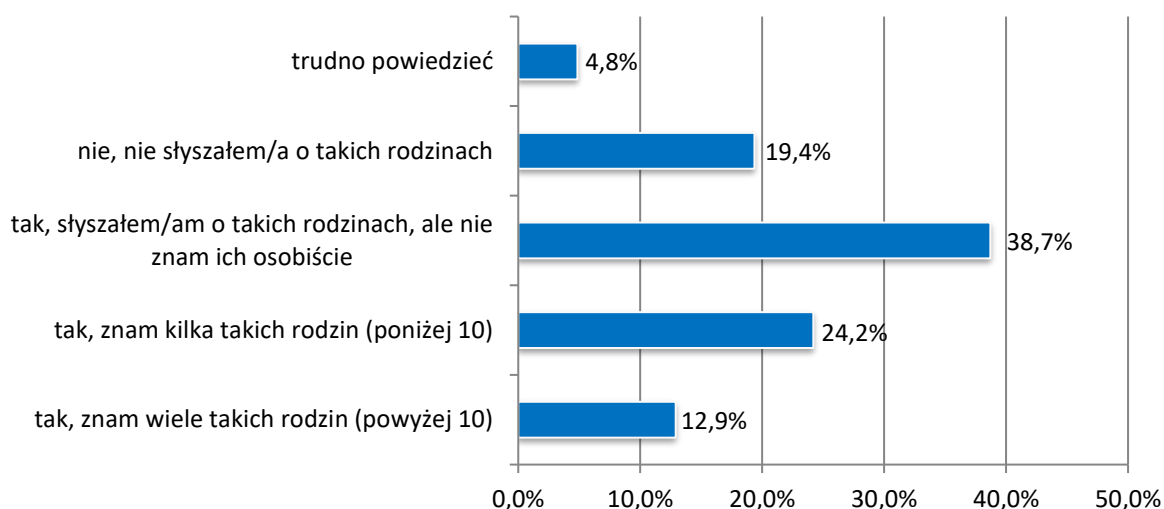
Wykres 16. Które z poniższych usług społecznych skierowanych do rodzin, uważa Pan/i za niezbędne do wdrożenia na terenie Gminy Skarszewy? N=62

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Dalsza część raportu stanowi próbę **oszacowania skali problemu przemocy domowej**. Kolejny wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość rodzin z terenu Gminy, w których występuje powyższy problem. 12,9% respondentów odpowiedziało, że zna wiele takich rodzin (powyżej 10), 24,2% ankietowanych – kilka rodzin (poniżej 10), natomiast 19,4% badanych nie słyszało o takich rodzinach. 4,8% ankietowanych miało trudności z odpowiedzią na to pytanie, natomiast średnio co trzeci badany zadeklarował, że słyszał o takich rodzinach, ale nie zna ich osobiście (38,7%).

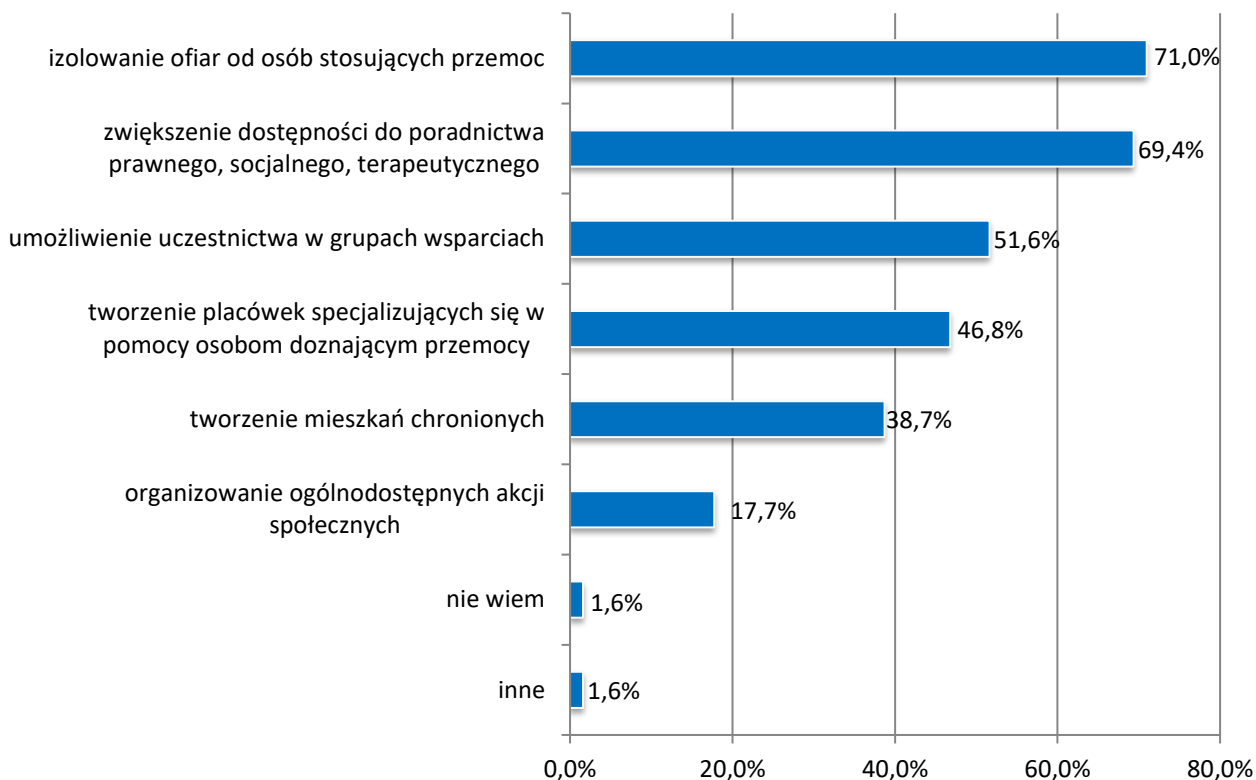
Wykres 17. Czy zna Pan/i osobiście lub ze słyszenia rodziny z terenu Gminy Skarszewy, w których występuje zjawisko przemocy domowej? N=62

W następnym pytaniu pracownicy instytucjonalni zostali poproszeni o wyróżnienie najskuteczniejszych działań wobec osób doznających przemocy domowej z terenu Gminy Skarszewy.

Najczęściej wskazywano na **izolowanie ich od osób stosujących przemoc** (71,0%), **zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego, terapeutycznego** (69,4%), **umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia** (51,6%), a także **tworzenie placówek specjalizujących się w pomocy osobom doznającym przemocy** (46,8%). Na tworzenie mieszkań chronionych wskazał średnio co trzeci ankietowany (38,7%), z kolei na organizowanie ogólnodostępnych akcji społecznych – 17,7% osób. 1,6% badanych nie potrafił odpowiedzieć jednoznacznie na to pytanie, z kolei wśród innych odpowiedzi znalazły się następujące propozycje: *izolowanie ofiar od sprawców, ale pozostawiając ofiary w mieszkaniu. Odizolowanie sprawcy, pomoc ofiarom w wyjściu z roli ofiary i stanięciu na własne nogi* (1,6%).

Wykres 18. Jakie działania według Pana/i byłyby najskuteczniejsze wobec osób doznających przemocy domowej z terenu Gminy Skarszewy? N=62

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

PRIORYTETYZACJA DZIAŁAŃ

50,0%

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany jest WSPIERANIE RODZINY. Obszar ten znalazł się na 1 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

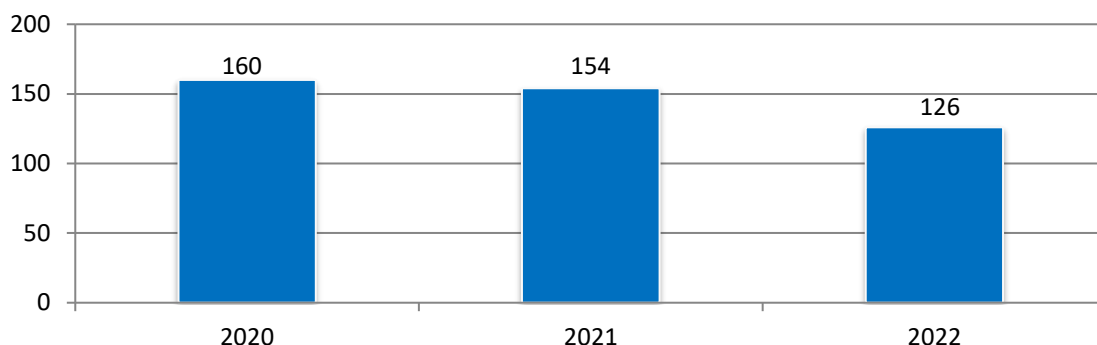
PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA

Zgodnie z definicją Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) pojęcie **zdrowie** oznacza stan „fizycznego, psychicznego i społecznego dobrostanu będącego wynikiem interakcji jednostki i środowiska” [4]. Ochrona zdrowia wiąże się w szczególności z opieką zdrowotną, działalnością prewencyjną, informacyjną oraz promocją zdrowia.

[4] <https://eregion.wzp.pl/obszary/ochrona-zdrowia>

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH NA PODSTAWIE ŹRÓDEŁ WTÓRNYCH

Problem długotrwałej choroby dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba jest definiowana jako taka, która zagraża życiu człowieka. **Długotrwała lub ciężka choroba** była na przestrzeni ostatnich trzech lat jednym z głównych powodów przyznawania pomocy społecznej mieszkańcom Gminy Skarszewy, jednakże w omawianym okresie dostrzec można systematyczny spadek liczby beneficjentów w tym zakresie. W 2022 roku z tego powodu wsparcie otrzymało 126 rodzin – a więc o 18,2% mniej niż w 2021 roku i o 21,2% mniej niż w 2020 roku.

Wykres 19. Liczba rodzin korzystających z pomocy z społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

Długotrwała lub ciężka choroba w 2022 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na trzecim miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 510, a więc rodziny borykające się z problemem długotrwałej lub ciężkiej choroby stanowiły **24,7% ogółu**. Na przestrzeni lat 2020-2022 ich udział uległ zmniejszeniu, gdyż w 2020 roku było to 31,1%, natomiast w 2021 roku – 28,2%.

Na koniec 2022 roku w Gminie Skarszewy na 10 tys. ludności przypadały **2 przychodnie**. Jest to niższa wartość w porównaniu do całego województwa pomorskiego oraz Polski, gdzie kształtuje się ona na poziomie kolejno 5 i 6 przychodni. W 2022 roku na 1 aptekę przypadało w Gminie Skarszewy **4 835 mieszkańców**, a więc znacznie więcej niż na terenie województwa pomorskiego (3 573 osoby), jak i całego kraju (3 240 osób). Z powyższego wynika, że dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej oraz aptek na terenie Gminy kształtuje się na mniej korzystnym poziomie względem województwa i kraju.

Tabela 14. Dane dotyczące ochrony zdrowia w Gminie Skarszewy, województwie pomorskim i Polsce na przestrzeni lat 2020-2022

wyszczególnienie	Gmina Skarszewy			województwo pomorskie			Polska		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
przychodnie na 10 tys. ludności	2	2	2	5	5	5	6	6	6
ludność na 1 aptekę ogólnodostępną	4 839	4 823	4 835	3 546	3 568	3 573	3 159	3 195	3 240

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Gminny Ośrodek Zdrowia w Skarszewach działa w oparciu o ustawę z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej oraz statut nadany uchwałą Rady Miejskiej w Skarszewach. GOZ prowadzi działalność w zakresie świadczenia usług zdrowotnych w dwóch placówkach, zlokalizowanych w Skarszewach i Pogódkach.

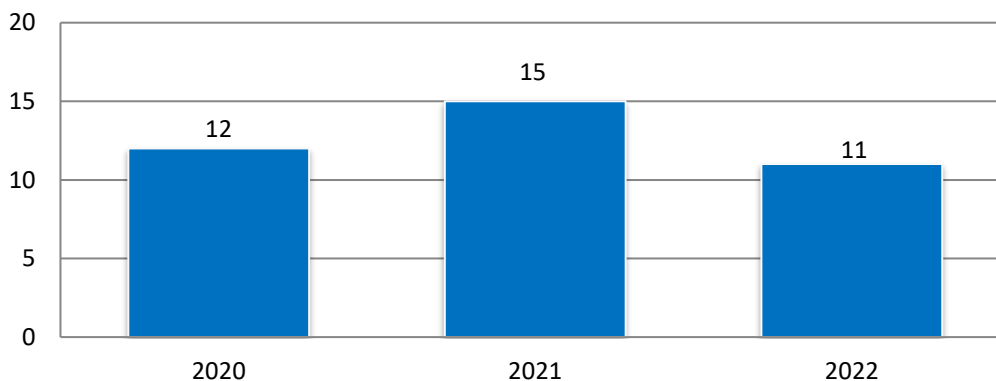
W Gminnym Ośrodku Zdrowia w Skarszewach wykonywane są badania laboratoryjne, badania ultrasonograficzne (tj. jamy brzusznej, tarczycy, ginekologiczne), badania elektrokardiograficzne, badania KTG, holter ciśnieniowy, holter EKG, testy wysiłkowe i echo serca. Analogicznie jak w latach poprzednich prowadzone są obowiązkowe szczepienia dla dzieci i młodzieży wynikające z kalendarza szczepień. Prowadząc działalność z zakresu **promocji zdrowia** uczestniczą w programach zdrowotnych finansowanych przez NFZ w zakresie profilaktyki chorób układu krążenia oraz profilaktyki raka szyjki macicy. Realizowane są także 2 programy edukacyjne dla pacjentów chorujących na nadciśnienie tętnicze oraz na cukrzycę.

Ośrodek realizował również Program zapobiegania grypie, z którego w 2022 roku skorzystało 136 osób. Ponadto, podjął współpracę z firmą NORDMEDIC Rehabilitacja, w ramach której z zabiegów rehabilitacyjnych w 2022 roku skorzystało 41 osób – to o 11 osób więcej niż w 2021 roku oraz o 16 więcej niż w 2020 roku.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez Gminę należy organizacja i świadczenie **specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi**. Usługi te przeznaczone są dla osób dorosłych, wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego: chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychotyczne), upośledzonych umysłowo, osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga formy pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym, a w wyjątkowych przypadkach dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi. W 2022 roku ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w ramach zadań zleconych Gminie skorzystało 11 osób. Realizatorem w/w usług na terenie Gminy w omawianym roku był Medis24 Sp. z o. o. w Warszawie oraz Centrum Diagnostyczno-Terapeutyczne Karolina Brzeska w Starogardzie Gdańskim. W 2022 roku zrealizowano 3 299,5 godzin usług na rzecz 3 podopiecznych i 8 dzieci. Na przestrzeni analizowanych lat,

liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi ulegała wahaniom, co obrazuje poniższy wykres.

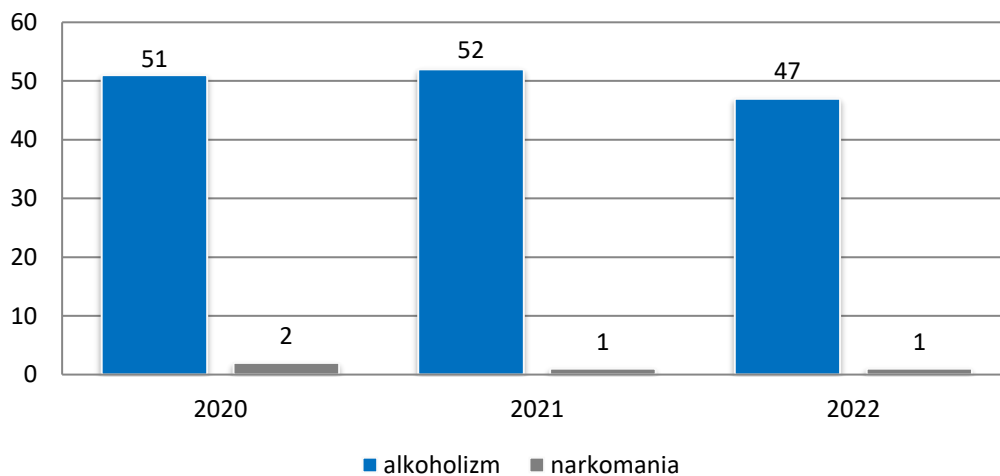
Wykres 20. Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Gminie Skarszewy na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

Na terenie Gminy funkcjonuje **Środowiskowy Dom Samopomocy**, który prowadzony jest przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Skarszewach. W ramach porozumienia z Pomorskim Urzędem Wojewódzkim, ŚDS otrzymał dotację na utrzymanie 40 miejsc. W zajęciach w związku ze zmianą uczestników, w ciągu 2022 roku brały udział 44 osoby z zaburzeniami psychicznymi korzystając z pół stacjonarnej formy pomocy.

Poniższa analiza opiera się na danych dotyczących **problemu uzależnień**. W 2022 roku z pomocy GOPS w Skarszewach z powodu **uzależnienia od alkoholu skorzystało 47 rodzin**. Można zauważyć, że na przestrzeni lat 2020-2022 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu ulegała wahaniom, jednakże w 2022 roku osiągnęła najniższą wartość. W omawianym okresie rodziny z terenu Gminy korzystały również z pomocy i wsparcia **z powodu narkomanii**. W 2022 roku ich liczba wyniosła 1 i tym samym była taka sama, jak w 2021 roku oraz niższa niż w 2020 roku.

Wykres 21. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

Alkoholizm w 2022 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdował się na piątym miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 510, a więc rodziny borykające się z problemem alkoholizmu stanowiły **9,2% ogółu**. Na przestrzeni lat 2020-2022 ich udział uległ zmniejszeniu, gdyż w 2020 roku było to 9,9%, natomiast w 2021 roku – 9,5%. Rodziny borykające się z problemem **narkomanii** w 2022 roku stanowiły **0,2% ogółu** rodzin korzystających z pomocy i wsparcia – to tyle samo co w 2021 roku oraz mniej niż w 2020 roku (0,4%).

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają działania podejmowane przez **Gminną Komisję ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii**, w ramach przysługujących jej uprawnień. Według stanu na koniec 2022 roku Komisja liczyła 7 członków. W 2022 roku przeprowadzili oni rozmowy 11 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 11 członkami rodzin osób uzależnionych. Jednocześnie w omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec 9 osób oraz wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 3 osób.

W 2022 roku względem roku 2020 zauważalny był spadek w zakresie liczby osób uzależnionych oraz członków ich rodzin, z którymi Komisja przeprowadziła rozmowy. Podobnie sytuacja kształtowała się w przypadku liczby osób, w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu

obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia. W porównaniu do 2021 roku zauważalny jest także spadek liczby osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego. Dane dotyczące działań Komisji w latach 2020-2022 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Działania Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w Skarszewach wobec osób uzależnionych w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	20	30	11
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	22	29	11
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	20	30	9
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	2	7	3

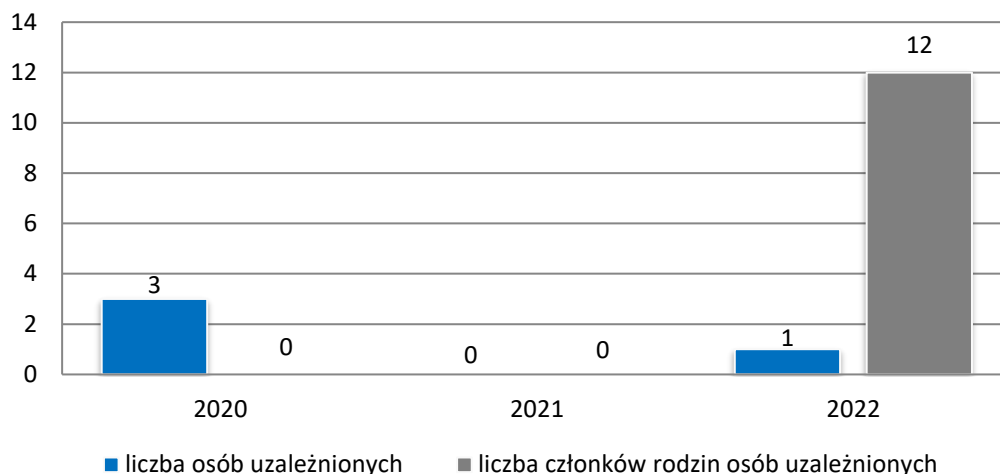
Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2020 i 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych KCPU-G1 za 2022 rok

W 2022 roku na terenie Gminy Skarszewy funkcjonował **Punkt Konsultacyjny**, działający ze środków pochodzących z koncesji przyznawanych na sprzedaż napojów alkoholowych (tzw. korkowe), który był czynny łącznie 20 godzin w miesiącu. Pomoc i wsparcie mogą uzyskać tam osoby uzależnione od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, współuzależnione, dzieci z rodzin dotkniętych przemocą lub alkoholizmem rodziców, osoby doznające przemocy domowej lub stosujące przemoc. W Punkcie udzielane było profesjonalne wsparcie przez wyspecjalizowanego terapeutę.

W 2022 roku w Punkcie udzielono 1 porady 1 osobie z problemem alkoholowym oraz 12 porad 12 dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym. Na przestrzeni lat 2020-2022 liczba osób uzależnionych, którzy skorzystali z poradnictwa oferowanego przez Punkt uległa spadkowi, z kolei wzrosła liczba członków rodzin osób uzależnionych. W 2021 roku działalność Punktu została zawieszona, co spowodowane było pandemią COVID-19 i związanymi z nią obostrzeniami sanitarnymi. Z powyższego wynikają zerowe wartości przedstawione na kolejnym wykresie.

W PK pomoc uzyskują także osoby zmagające się z problemem narkotykowym oraz członkowie ich rodzin. W 2022 roku w Punkcie nie udzielono żadnej porady osobom uzależnionym od narkotyków, a także członkom ich rodzin.

Wykres 22. Liczba osób uzależnionych od alkoholu oraz dorosłych członków ich rodzin, którzy skorzystali z porad udzielanych w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2020-2022

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2020 i 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych KCPU-G1 za 2022 rok

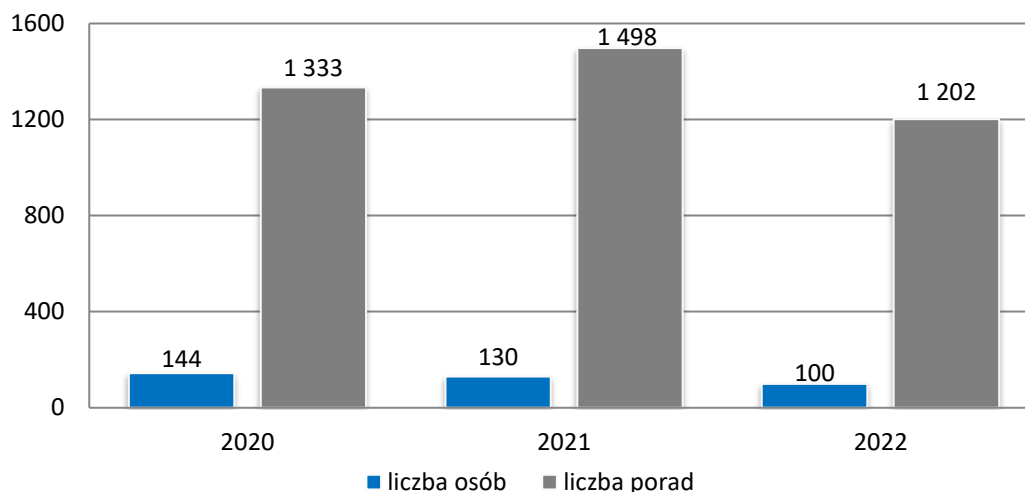
W 2022 roku została zawarta umowa dotacyjna z **SPZOZ Centrum Zdrowia Psychicznego i Leczenia Uzależnień w Starogardzie Gdańskim**, w zakresie realizacji zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych dla mieszkańców Gminy Skarszewy. Zadania te obejmują w szczególności:

- pomoc terapeutyczną i rehabilitacyjną dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych,
- pomoc psychospołeczną i prawną dla rodzin, w których występują problemy związane z uzależnieniami oraz prowadzenie działalności informacyjnej oraz edukacyjnej dla dzieci i młodzieży,
- leczenie zaburzeń nerwicowych, często towarzyszącym szczególnie osobom współuzależnionym oraz dorosłym dzieciom alkoholików (w tym lękowych i depresyjnych, nerwic natręctw, zaburzeń funkcjonowania wynikających z ciężkiego stresu, zaburzeń adaptacyjnych, odżywiania, snu, nawyków i popędów).

W **Przychodni Leczenia Uzależnień** w Starogardzie Gdańskim w 2022 roku zarejestrowano 100 osób z terenu Gminy Skarszewy, którym udzielono 1 202 porady

specjalistyczne. Przychodnia zapewnia profesjonalną pomoc lekarską – psychiatryczną, psychologiczną i terapeutyczną. Uzależniony oraz jego rodzina mają możliwość udziału w spotkaniach indywidualnych, jak i właściwej terapii grupowej. Funkcjonuje tu również oddział dzienny oraz grupy wsparcia dla DDA. W 2021 roku w PLU odnotowano 130 mieszkańców Gminy, którym udzielono 1 498 porad, z kolei w 2020 roku – 144 osoby, które skorzystały z 1 333 porad. Na przestrzeni analizowanych lat, liczba mieszkańców Gminy korzystających z Przychodni Leczenia Uzależnień w Starogardzie Gdańskim uległa zmniejszeniu i w 2022 roku przyjęła najniższą wartość. W przypadku liczby udzielonych porad zauważyć można wahania ich liczby i tym samym w 2022 roku również osiągnęła najmniejszą wartość.

Wykres 23. Liczba osób korzystających z Przychodni Leczenia Uzależnień w Starogardzie Gdańskim oraz liczba udzielonych porad w latach 2020-2022

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2020, 2021 i 2022 rok

Na początku 2022 roku zawarto umowę dotacyjną z wykwalifikowanym **psychologiem – psychoterapeutą uzależnień**. W ramach usług psychoterapeutycznych prowadzono terapie osób dotkniętych problemem alkoholowym – dzieci, młodzieży, dorosłych i par. Przeprowadzono 208 spotkań konsultacyjnych, które odbywały się w Centrum Wspierania Rodziny w Skarszewach. Ze wsparcia psychologicznego w 2022 roku skorzystały łącznie 54 osoby. W stosunku do poprzednich lat zauważyć można spadek zarówno w zakresie liczby spotkań konsultacyjnych, jak i liczby osób z nich korzystających.

Tabela 16. Liczba spotkań konsultacyjnych z psychoterapeutą uzależnień oraz liczba osób, które z nich korzystały w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
------------------	------	------	------

liczba spotkań konsultacyjnych	260	260	208
liczba osób korzystających ze wsparcia	56	56	54

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2020, 2021 i 2022 rok

Na terenie Gminy Skarszewy działa **samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym**.

W zakresie **profilaktyki uzależnień** na terenie gminy Skarszewy prowadzone są liczne działania profilaktyczne. W 2022 roku realizowano program profilaktyczny Szkoła dla Rodziców i Wychowawców, który jest rekomendowany w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez KCPU, ORE oraz IPiN.

W omawianym okresie prowadzone były także inne programy profilaktyczne z zakresu profilaktyki uniwersalnej oraz selektywnej, nieobjęte systemem rekomendacji, a także nieustrukturyzowane programy profilaktyczne wychodzące poza katalog rekomendacji, tj.: jednorazowe prelekcje i pogadanki, spektakle oraz konkursy.

W 2022 roku zorganizowano **warsztaty profilaktyczne dla uczniów wszystkich szkół podstawowych na terenie Gminy**, których celem było zmniejszenie ryzyka uzależnienia od substancji psychoaktywnych poprzez zwiększenie świadomości uczniów na temat skutków sięgania po substancje psychoaktywne w młodym wieku, przeciwdziałania przemocy rówieśniczej, a przy tym wzmocnienie czynników chroniących w zakresie rozwoju samoświadomości i poczucia własnej tożsamości, a także umiejętności w zakresie rozwiązywania sytuacji konfliktowych. Przeprowadzono warsztaty w 6 szkołach podstawowych na terenie Gminy Skarszewy – 21 warsztatów dla młodzieży (po 1,5 godz.), 6 spotkań dla rodziców oraz 6 spotkań dla nauczycieli/wychowawców. W warsztatach w 2022 roku wzięło udział 102 uczniów, 110 nauczycieli oraz 116 rodziców, z kolei w 2021 roku wzięło w nich udział 390 uczniów, 25 wychowawców oraz około 100 rodziców.

Na terenie Gminy Skarszewy w trzech szkołach podstawowych (w Skarszewach, Szczodrowie i Pogódkach) prowadzone były **zajęcia opiekuńczo-wychowawcze dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych**. Ich zadaniem jest zapewnienie uczniom zorganizowanej opieki wychowawczej w celu wszechstronnego rozwoju osobowości i przeciwdziałanie patologii. Cele te są realizowane poprzez:

- zagospodarowanie uczniom czasu wolnego,

- pomoc w odrabianiu lekcji poprzez organizowanie zespołowej nauki,
- wdrażanie do samodzielnej pracy umysłowej i udzielanie indywidualnej pomocy uczniom mającym trudności w nauce,
- ujawnianie i rozwijanie zainteresowań i uzdolnień dzieci i młodzieży poprzez organizowanie różnorodnych form zajęć,
- prowadzenie pracy wychowawczej zmierzającej do kształtowania u wychowanków właściwej postawy społeczno-moralnej,
- wyrabianie umiejętności nawiązywania prawidłowych kontaktów z otoczeniem społecznym i przyrodniczym, aktywności społecznej i samodzielności w podejmowaniu różnorodnych zadań,
- organizowanie warunków dla rozwoju fizycznego uczniów, w szczególności organizowanie zajęć i gier sportowych mających na celu prawidłowy rozwój fizyczny dzieci,
- kształtowanie nawyków higieny i czystości, organizowanie warunków do zachowania i poprawy zdrowia oraz upowszechnianie zasad kultury zdrowotnej,
- wdrażanie uczniów do pożytecznego organizowania sobie wolnego czasu, wyrobienie nawyków kulturalnej rozrywki, sportu i zabawy na świeżym powietrzu,
- prowadzenie współpracy z rodzicami, wychowawcami klas, w celu rozwiązywania napotkanych trudności wychowawczych,
- rozpoznanie i realizacja aktualnych potrzeb dzieci i młodzieży.

Zajęcia w 2022 roku odbywały się 2 razy w tygodniu, w udostępnionych bezpłatnie pomieszczeniach na terenie szkół. W okresie styczeń-wrzesień 2022 roku, zajęcia skarszewskiej grupy odbywały się na terenie Centrum Wspierania Rodziny w Skarszewach. W każdej miejscowości funkcjonowała 15-osobowa grupa, czyli na zajęcia uczęszczało regularnie 45 dzieci, a w 2022 roku skorzystało z nich łącznie 60 dzieci. W 2021 roku liczba dzieci korzystających z zajęć wyniosła 52, z kolei w 2020 roku – 54 dzieci.

Dodatkowo w 2022 roku dla dzieci uczęszczających na zajęcia opiekuńczo-wychowawcze zorganizowane zostały poniższe atrakcje, z wykorzystaniem elementów programów profilaktycznych:

- zajęcia sportowe w Skarszewskim Centrum Sportu,

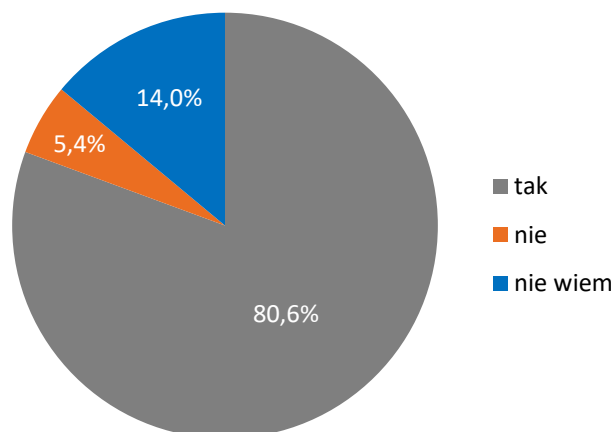
- wypoczynek letni nad morzem z programem profilaktycznym dla dzieci zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- wycieczka do Energylandii,
- Spotkanie Mikołajkowe.

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY SKARSZEWEY W OPINII JEJ MIESZKAŃCÓW

W niniejszej części diagnozy przedstawione zostały potrzeby dorosłych mieszkańców Gminy Skarszewy w zakresie usług społecznych w sferze promocji i ochrony zdrowia.

W pierwszym pytaniu zapytano badanych, czy na terenie Gminy istnieje potrzeba poszerzenia działań związanych z promocją zdrowia (edukacja zdrowotna, profilaktyka, kształtowanie odpowiednich postaw zdrowotnych, promowanie zdrowego stylu życia). **Zdecydowana większość badanych odpowiedziała na to pytanie twierdząco** (80,6%), natomiast 5,4% osób biorących udział w badaniu jest zdania, że powyższe działania na terenie Gminy nie są potrzebne. Brak wiedzy w tym zakresie wykazało 14,0% respondentów.

Wykres 24. Czy na terenie Gminy Skarszewy istnieje potrzeba poszerzenia działań związanych z promocją zdrowia (edukacja zdrowotna, profilaktyka, kształtowanie odpowiednich postaw zdrowotnych, promowanie zdrowego stylu życia)? N=129

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli ocenić obecny poziom dostępności do opieki psychologicznej, psychiatrycznej i terapeutycznej. Opinia respondentów dotycząca poziomu dostępności do wyżej wymienionych form opieki przedstawia się następująco:

- **Opiekę psychologiczną** bardzo dobrze lub dobrze ocenia łącznie 5,4% badanych, a o jej średnim poziomie ma przekonanie co szósty mieszkaniec Gminy (17,8%). Ponad połowa respondentów oceniła poziom dostępności jako bardzo zły lub zły (58,9%), natomiast brak wiedzy w tym zakresie wykazało 17,8% badanych osób.

- Na bardzo dobry lub dobry poziom dostępności do **opieki psychiatrycznej** wskazało łącznie 3,1% respondentów, o jej średnim poziomie ma przekonanie 7,8% badanych, z kolei o jej złym lub bardzo złym poziomie – ponad połowa badanych (55,9%). Średnio co trzeci ankietowany miał trudności w oceniu poziomu dostępności do opieki psychiatrycznej w Gminie (33,3%).
- Opiekę terapeutyczną** bardzo dobrze lub dobrze ocenia łącznie 7,8% badanych, a o jej średnim poziomie ma przekonanie średnio co piąty mieszkaniec Gminy (22,5%). Ponad połowa respondentów oceniła poziom dostępności do opieki terapeutycznej jako bardzo zły lub zły (52,7%), natomiast brak wiedzy w tym zakresie wykazało 17,1% badanych osób.

Tabela 17. Proszę ocenić obecny poziom dostępności do opieki psychologicznej/psychiatrycznej/terapeutycznej na terenie Gminy Skarszewy. W każdym wierszu należy zaznaczyć maksymalnie jedną odpowiedź. Proszę posłużyć się sześciopunktową skalą, na której 0 oznacza „nie wiem”, 1 – „bardzo zły”, 2 – „zły”, 3 – „średni”, 4 – „dobry”, 5 – „bardzo dobry”. N=129

wyszczególnienie	0	1	2	3	4	5
opieka psychologiczna	17,8%	36,4%	22,5%	17,8%	5,4%	0,0%
opieka psychiatryczna	33,3%	35,7%	20,2%	7,8%	3,1%	0,0%
opieka terapeutyczna	17,1%	27,9%	24,8%	22,5%	6,2%	1,6%

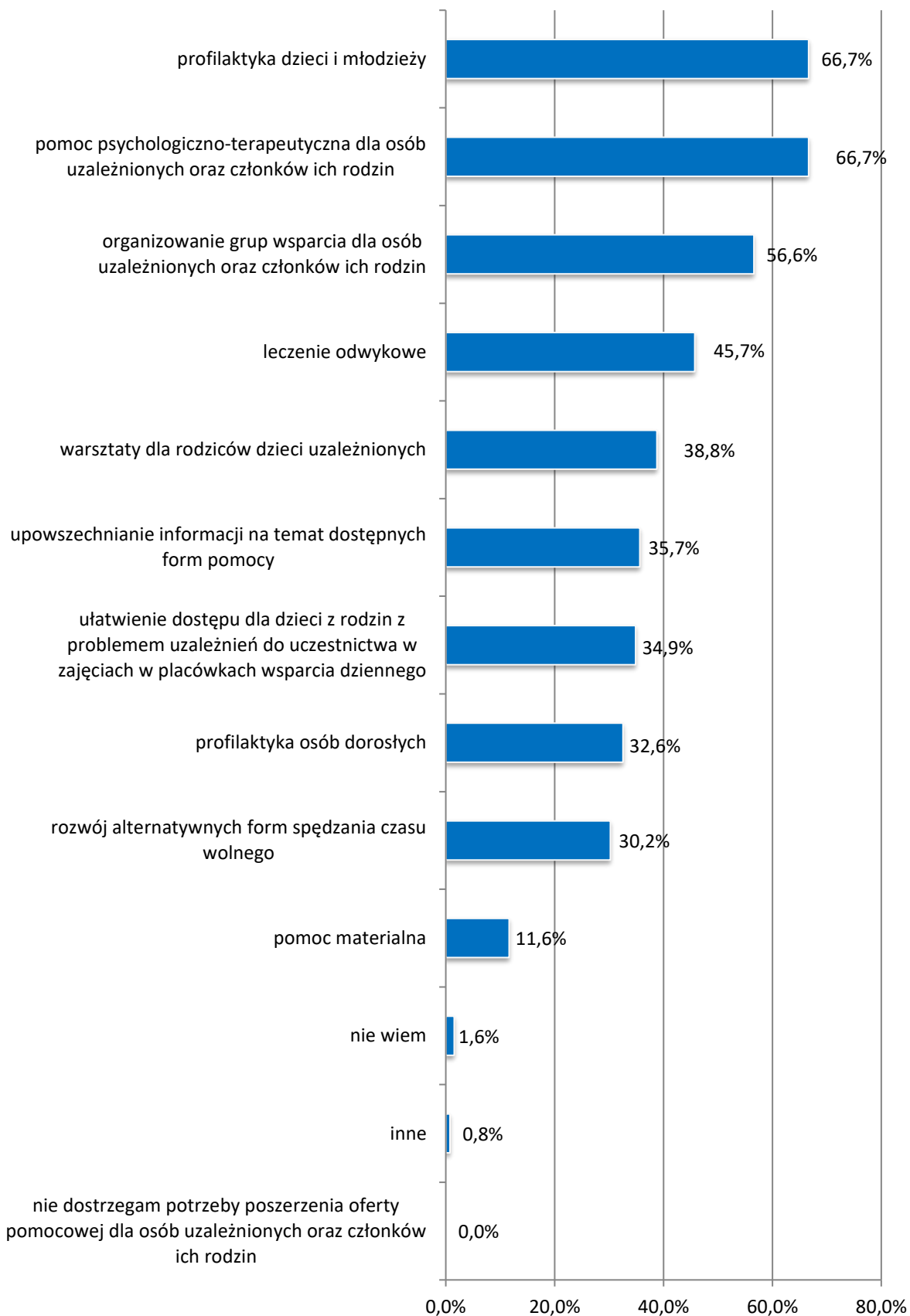
W obszarze promocji i ochrony zdrowia, mieszkańcy Gminy Skarszewy zostali poproszeni o wskazanie działań, które ich zdaniem powinny zostać podjęte na szerszą skalę w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemu uzależnień.

Ankietowani najczęściej wskazywali na **profilaktykę dzieci i młodzieży** oraz **pomoc psychologiczno-terapeutyczną dla osób uzależnionych oraz członków ich rodzin** (po 66,7%).

W dalszej kolejności wyróżniono organizowanie grup wsparcia dla osób uzależnionych oraz członków ich rodzin (56,6%), leczenie odwykowe (45,7%), natomiast co trzeci mieszkaniec wskazał na warsztaty dla rodziców dzieci uzależnionych (38,8%), upowszechnianie informacji na temat dostępnych form pomocy (35,7%), ułatwianie dostępu dla dzieci z rodzin z problemem uzależnień do uczestnictwa w zajęciach w placówkach wsparcia dziennego jak np. świetlice środowiskowe (34,9%) oraz profilaktykę osób dorosłych (32,6%). Na rozwój alternatywnych form spędzania czasu wolnego wskazało 30,2% mieszkańców, natomiast najmniejszy odsetek wyróżnił pomoc materialną (11,6%).

1,6% badanych nie wie, jakie działania należy podejmować w zakresie uzależnień na terenie Gminy, z kolei 0,8% wskazało na inne działania, gdzie wymieniono *likwidację sklepów alkoholowych*.

Wykres 25. Jakie działania należy podejmować w szerszym zakresie na terenie Gminy Skarszewy w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemu uzależnień? N=129

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

PRIORYTYZACJA DZIAŁAŃ

30,2%

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany jest PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA. Obszar ten znalazł się na 1 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

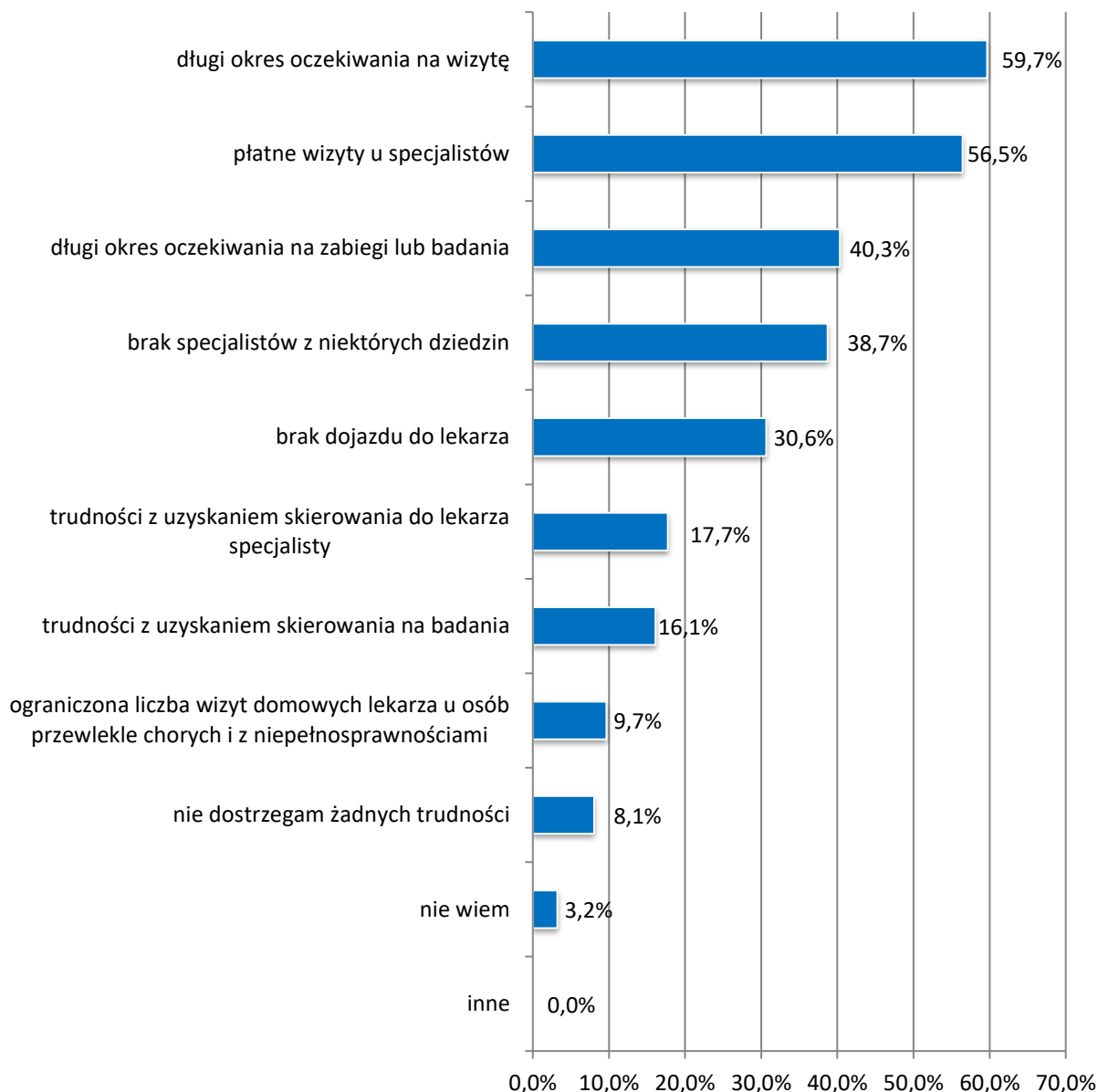
POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY SKARSZEWEY W OPINII PRZEDSTAWICIELI INSTYTUCJI

W niniejszym rozdziale przedstawione zostały potrzeby poszerzenia działań w zakresie promocji i ochrony zdrowia z perspektywy pracowników instytucjonalnych oraz trudności, jakie napotykają mieszkańcy podczas korzystania z usług zdrowotnych.

W pierwszej kolejności poproszono respondentów o wskazanie trudności, jakie napotykają mieszkańcy Gminy Skarszewy przy korzystaniu z usług zdrowotnych. Najczęściej wskazywano na **długi okres oczekiwania na wizytę** (59,7%) oraz **płatne wizyty u specjalistów** (56,5%). Na trzecim miejscu wśród trudności znalazł się **długi okres oczekiwania na zabiegi lub badania** (40,3%). Średnio co trzeci ankietowany wyróżnił brak specjalistów z niektórych dziedzin wymieniając: gastrologów, ortopedów, endokrynologów, neurologów, kardiologów, laryngologów, chirurgów, okulistów, hematologów, dermatologów, diabetologów, ginekologów oraz psychologów (38,7%). Na brak dojazdu do lekarza wskazało 30,6% osób, a na trudności z uzyskaniem skierowania do lekarza specjalisty – 17,7% badanych.

Ponadto, 16,1% ankietowanych zwróciło uwagę na trudności z uzyskaniem skierowania na badania, z kolei 9,7% na ograniczoną liczbę wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych i z niepełnosprawnościami. 8,1% badanych nie dostrzega żadnych trudności przy korzystaniu z usług zdrowotnych na terenie Gminy Skarszewy, natomiast 3,2% wskazało na odpowiedź „nie wiem”.

Wykres 26. Jakie Pana/i zdaniem trudności napotykają mieszkańcy Gminy Skarszewy przy korzystaniu z usług zdrowotnych? N=62

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

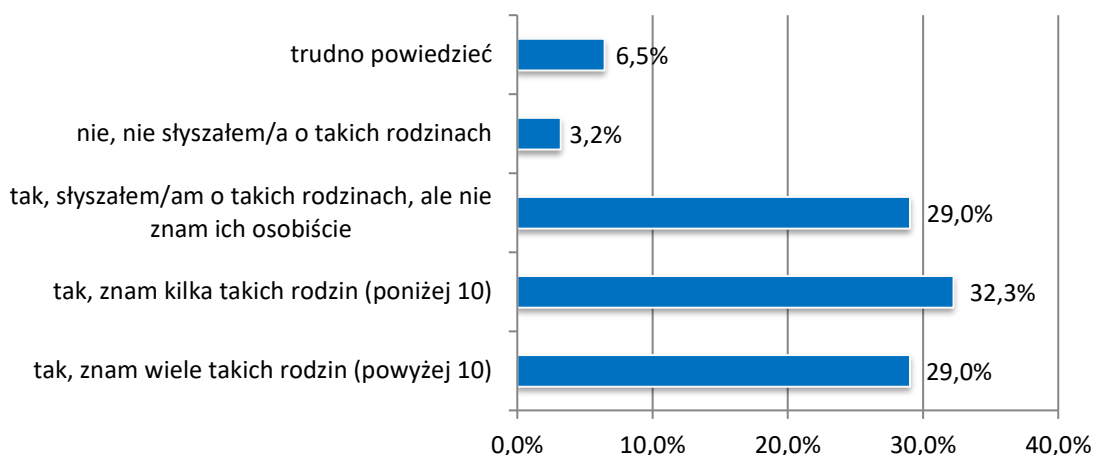
Pracownicy instytucjonalni mieli również wskazać na **potrzeby w zakresie działań związanych z promocją zdrowia**. Wśród propozycji respondentów znalazły się:

- warsztaty, spotkania z lekarzami,
- działania sportowe – w ramach kształtowania zdrowego stylu życia wśród dzieci, zajęcia korekcyjne w zw. z wadami postawy,
- prelekcje wygłaszane przez specjalistów dotyczące promocji zdrowia,
- spotkania z dietetykami,
- dni otwarte w ośrodku zdrowia,

- kształtowanie postaw zdrowotnych, promowanie aktywności fizycznej, zdrowego stylu życia dla mieszkańców w każdym wieku. Proponuję utworzenie parkrunu w Skarszewach,
- profilaktyka zdrowia psychicznego w szkole podstawowej i ponadpodstawowej – radzenie sobie z trudnymi emocjami,
- kształtowanie odpowiednich postaw zdrowotnych: dbanie o higienę osobistą, odpowiednie nawyki żywienia, unikanie używek,
- porady, zachęcanie do ruchu-tworzenie grup aktywnych,
- informacje i ulotki na temat zdrowego stylu życia, zapobieganie chorobom cywilizacyjnym,
- większy dostęp do konsultacji psychologicznych, zajęcia świetlicowe dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych patologią,
- informowanie mieszkańców w formie plakatów, pogadank, akcji, konkursów o szkodliwości alkoholu, tytoniu. Informowanie dorosłych, że e-papierosy oraz energetyki też stanowią zagrożenie dla ich dzieci.
- szkolenia w szkołach – wizyty osób bezpośrednio znających temat, które będą organizowały warsztaty/ szkolenia/pogadanki.

Dalsza część raportu stanowi próbę **oszacowania skali problemu uzależnienia od substancji psychoaktywnych**. Kolejny wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość rodzin z terenu Gminy, w których występuje powyższy problem. 29,0% respondentów odpowiedziało, że zna wiele takich rodzin (powyżej 10), 32,3% ankietowanych – kilka rodzin (poniżej 10), natomiast 3,2% badanych nie słyszało o takich rodzinach. 6,5% ankietowanych miało trudności z odpowiedzią na to pytanie, natomiast średnio co czwarty badany zadeklarował, że słyszał o takich rodzinach, ale nie zna ich osobiście (29,0%).

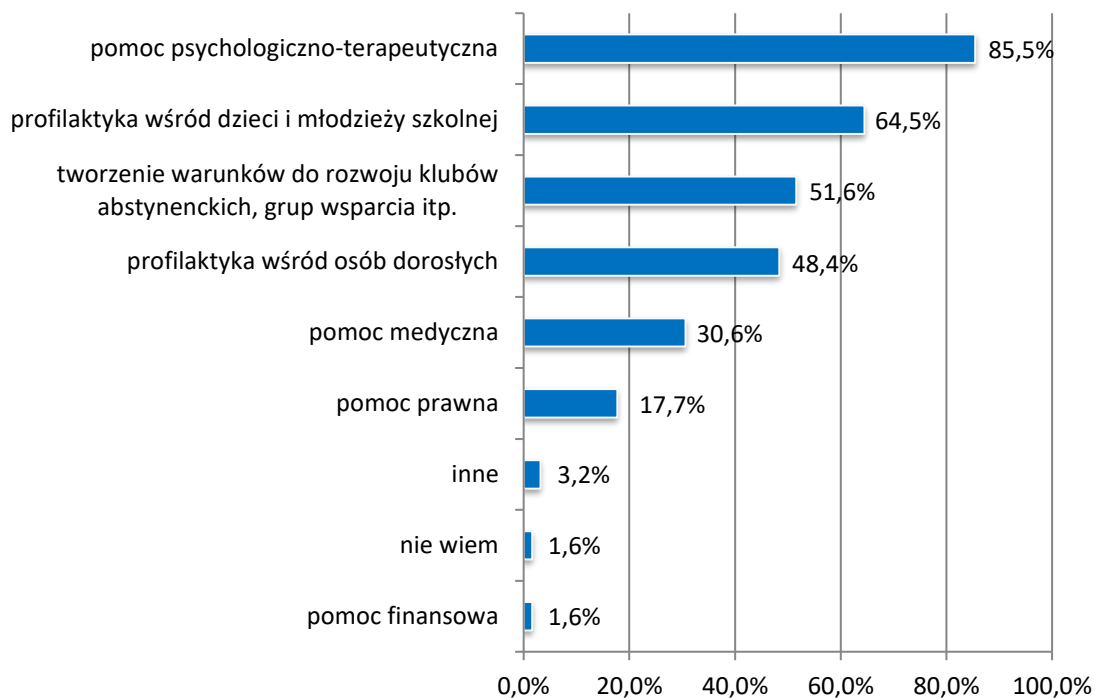
Wykres 27. Czy zna Pan/i osobiście lub ze słyszenia rodziny z terenu Gminy Skarszewy, w których występuje problem uzależnienia od substancji psychoaktywnych (alkohol, narkotyki, dopalacze)? N=62

W kolejnym pytaniu dotyczącym obszaru problemów uzależnień, pracownicy mieli wskazać jakie działania według nich powinny być podejmowane na szerszą skalę na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin.

Zdecydowana większość osób wskazała na **pomoc psychologiczno-terapeutyczną** (85,5%) oraz **działania z zakresu profilaktyki dzieci i młodzieży szkolnej** (64,5%). Co drugi ankietowany wskazał na tworzenie warunków do rozwoju klubów abstynenckich, grup wsparcia itp. (51,6%) oraz profilaktykę dorosłych (48,4%). Blisko co trzeci pracownik wskazał na pomoc medyczną (30,6%), natomiast pomoc prawną wyróżniło 17,7% respondentów. Najmniejszy odsetek badanych wyróżnił pomoc finansową (1,6%), natomiast wśród innych odpowiedzi wskazywano na *pomoc osobom współuzależnionym oraz profilaktykę wśród osób dorosłych dotkniętych problemem uzależnienia* (3,2%).

Wykres 28. Jakie działania na terenie Gminy Skarszewy powinny być podejmowane na szerszą skalę na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin? N=62

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

PRIORYTYZACJA DZIAŁAŃ

45,2%

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany jest **PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA**. Obszar ten znalazł się na 2 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

WSPIERANIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I STARSZYCH

Dla potrzeb Diagnozy wykorzystano elementy definicji **osoby z niepełnosprawnościami** z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej [5].

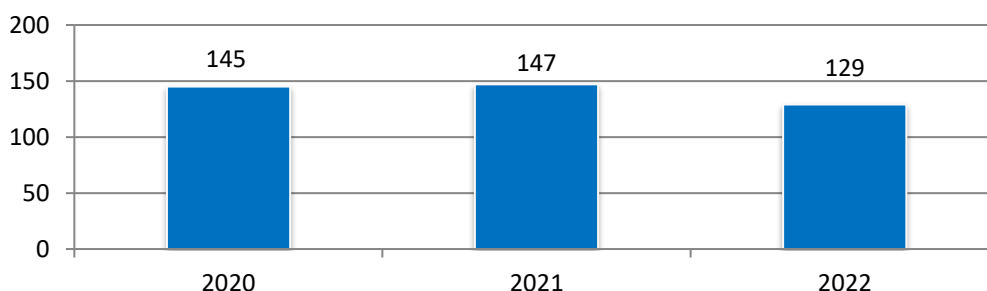
Procesy związane z wydłużającym się czasem trwania życia oraz ciągłe zmiany w strukturze demograficznej ludności stawiają przed społeczeństwem nowe wyzwania społeczne, tj. projektowanie polityki społecznej wobec **osób starszych** oraz wdrożenie rozwiązań, które zapewnią godną, bezpieczną i aktywną starość.

[5] Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 100 z późn. zm.).

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH NA PODSTAWIE ŹRÓDEŁ WTÓRNYCH

Pierwszą analizowaną kwestią dotyczącą osób z niepełnosprawnościami jest liczba rodzin, którym została udzielona **pomoc i wsparcie z GOPS w Skarszewach z powodu niepełnosprawności**. Na przestrzeni lat 2020-2022 liczba rodzin ulegała wahaniom, gdyż w 2020 roku udzielono wsparcia 145 rodzinom, w 2021 roku – 147, a w 2022 roku – 129 rodzinom.

Wykres 29. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

Niepełnosprawność w 2022 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na drugim miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 510, a więc rodziny borykające się z problemem niepełnosprawności stanowiły **25,3% ogółu**. Na przestrzeni lat 2020-2022 ich udział uległ zmniejszeniu, gdyż w 2020 roku było to 28,2%, natomiast w 2021 roku – 27,0%.

Osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług **opiekuńczych**. Świadczone są one w formie zaspokajania codziennych potrzeb życiowych, opieki higienicznej, pomocy w czynnościach gospodarczych lub porządkowych. W 2022 roku usługami opiekuńczymi objęto 23 osoby, w 2021 roku – 59, w 2020 roku – 65, co oznacza regularny spadek w tym zakresie.

Tabela 18. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2020-2022

	2020	2021	2022
liczba osób	65	59	23

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

Wśród istotnych zasobów oferujących kompleksowe wsparcie adresowane do osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin należy wyszczególnić **Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Skarszewach**.

Opiekunowie sprawujący bezpośrednią opiekę nad osobami z niepełnosprawnościami zamieszkujący teren Gminy Skarszewy mogli skorzystać z programu „**Opieka Wytchnieniowa – edycja 2022**”, finansowanego z Funduszu Solidarnościowego. Program miał za zadanie odciążenie poprzez wsparcie w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. Program kierowany był do członków rodzin lub opiekunów, którzy wymagali wsparcia w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, a także nad osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności albo orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Z programu w 2022 roku skorzystało 18 osób, w tym 13 osób dorosłych oraz 5 dzieci. Zrealizowano łącznie 3 683 godzin usług opieki wytchnieniowej. W 2021 roku pomoc została skierowana do 14 osób (7 dorosłych i 7 dzieci), gdzie zrealizowano 2 436 godzin, natomiast w 2020 roku – 13 osób (7 dorosłych i 6 dzieci), którym zapewniono 2 225 godzin usług.

W ramach wsparcia społecznego oraz dążenia do poprawy funkcjonowania osoby z niepełnosprawnością w jej środowisku, Gmina Skarszewy brała w 2022 roku również udział w **programie „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”**, finansowanym ze środków Funduszu Solidarnościowego. Program kierowany był do osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności umiarkowanej lub znacznej oraz dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami konieczności stałej i długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. W omawianym roku wsparciem objęto 32 osoby z niepełnosprawnością, w tym 12 dzieci oraz 20 osób dorosłych.

Gmina w 2022 roku zawarła umowę na **dowóz dzieci z upośledzeniem umysłowym** do Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Skarszewach – 8 dzieci oraz do Niepublicznego Punktu Przedszkolnego „Oleńka” – 7 dzieci.

Gmina w 2022 roku ponosiła również koszt związany z **dowozem dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności dowożonych przez rodziców**:

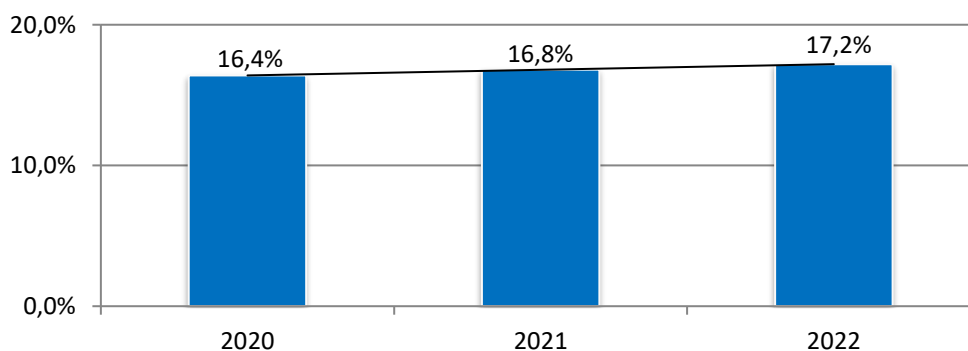
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Starogardzie Gdańskim – 1 dziecko,
- Liceum Ogólnokształcące w Starogardzie Gdańskim – 2 uczniów,
- Zespół Kształcenia i Wychowania w Swarzędzie – 1 uczeń,
- Miejskie Publiczne Przedszkole nr 4 „Tęczą Malowane” w Starogardzie Gdańskim – 1 dziecko.

Gmina realizuje **dowóz dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności własnym transportem**:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Jana Pawła II w Skarszewach – 1 dziecko (z Demlina do SP nr 1 w Skarszewach),
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Godziszewie – 1 dziecko (z Nowego Gołębiewka do ZSP w Godziszewie).

Na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W Gminie Skarszewy odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w 2022 roku wyniósł 17,2%, co oznacza wzrost w stosunku do 2020 roku o 0,8 pp. Na przestrzeni lat 2020-2022 udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy ulegał regularnemu wzrostowi. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

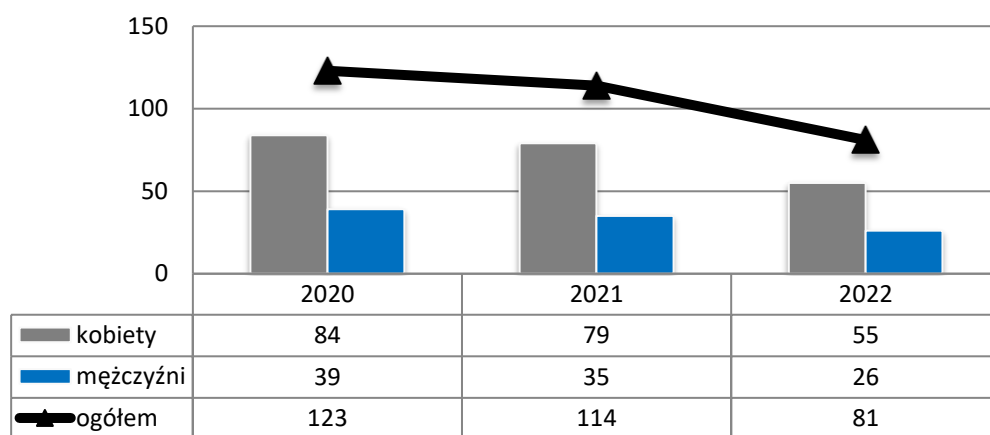
Wykres 30. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w Gminie Skarszewy na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających ze świadczeń pomocy społecznej wyniosła w 2022 roku 81. Zdecydowaną większość stanowiły kobiety – 55 osób (67,9%), natomiast liczba mężczyzn wyniosła 26 (32,1%). Na przestrzeni lat 2020-2022 dostrzec można spadek w zakresie ogólnej liczby korzystających z pomocy społecznej mieszkańców Gminy będących w wieku poprodukcyjnym, który ukształtował się na poziomie 34,1% (2022 rok względem 2020 roku).

Wykres 31. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

Na terenie Gminy Skarszewy funkcjonuje **Dzienny Dom Pobytu „Senior+”**, który działa 8 godzin dziennie od poniedziałku do piątku. Przedmiotem działalności Domu jest w szczególności zapewnienie: aktywności ruchowej, edukacyjnej, edukacji kulturowej oraz aktywności rekreacyjno-opiekuńczej. Działania kierowane do uczestników są zróżnicowane w zależności od ich potrzeb i indywidualnych predyspozycji. Dom przeznaczony jest dla 30 osób. W 2022 roku z pobytu w Domu skorzystały łącznie 32 osoby, w 2021 roku – 33, natomiast w 2020 roku – 37 mieszkańców Gminy.

W Skarszewach działa także **Klub „Senior+”**, który funkcjonuje od poniedziałku do piątku przez minimum 4 godziny dziennie. Przedmiotem działalności Klubu jest w szczególności motywowanie seniorów do działania na rzecz samopomocy i działań wolontarystycznych na rzecz innych. Klub przeznaczony jest dla 20 uczestników – z pobytu w tej placówce w 2022 roku skorzystało łącznie 65 osób, a w latach 2020-2021 – po 62 mieszkańców. Działania Klubu Senior+ w 2022 roku obejmowały m.in. terapię zajęciową, ruchową, uczestnictwo w kółkach zainteresowań i treningi samoobsługi. Odbywały się zajęcia malarskie, wokalne, ruchowe, poprawiające pamięć i koncentrację oraz rekreacyjne.

Klubowicze brali udział w rywalizacjach sportowych, wyjazdach integracyjnych i spotkaniach z kulturą.

Seniorzy zamieszkujący Gminę Skarszewy mają z kolei możliwość uczestniczenia w zajęciach odbywających się w ramach **Skarszewskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku**, który we współpracy z GOKIBP organizuje dla słuchaczy cykliczne wykłady, prelekcje, zajęcia taneczno-ruchowe, malarskie czy sportowe. SUTW skupia co roku około 70 osób.

Przedsięwzięciem zbliżonym do poprzedniego i funkcjonującym również w warunkach pandemicznym był **Program „Wspieraj Seniora”** dedykowany osobom starszym i samotnym, w wieku 70 lat i więcej, w szczególności pozbawionych pomocy rodziny. Jego celem było udzielanie bezpośredniego wsparcia seniorom. W ramach tej inicjatywy udzielano seniorom pomocy poprzez sporządzanie i dostarczanie do domu zakupów, leków, produktów spożywczych oraz niezbędnych artykułów codziennego użytku. Wsparcia udzielano także w formie rozmowy. W 2021 roku wsparciem w ramach Programu objęto 34 seniorów.

Kluczowym zasobem w zakresie wsparcia seniorów są **domy pomocy społecznej**. Świadczone w instytucjach usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, skierowane są do osób wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby czy niepełnosprawności, które nie są zdolne do samodzielnej egzystencji. Na terenie Gminy Skarszewy nie funkcjonują tego rodzaju placówki. Liczbę osób, którym opłacono pobyt w domu pomocy społecznej oraz przeznaczone na to środki prezentuje poniższa tabela. Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym Domu jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Na przestrzeni lat 2020-2022 liczba mieszkańców przebywających w DPS, za których Gmina Skarszewy ponosiła odpłatność ulegała systematycznemu wzrostowi, który na przestrzeni omawianych lat osiągnął wartość 33,3%. Kwota przeznaczana na ten cel również regularnie wzrastała.

Tabela 19. Liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej oraz odpłatność w latach 2020-2022 (stan na koniec roku)

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba osób przebywających w DPS	9	10	12
odpłatność (zł)	315 753	396 937	458 841

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY SKARSZEWEY W OPINII JEGO MIESZKAŃCÓW

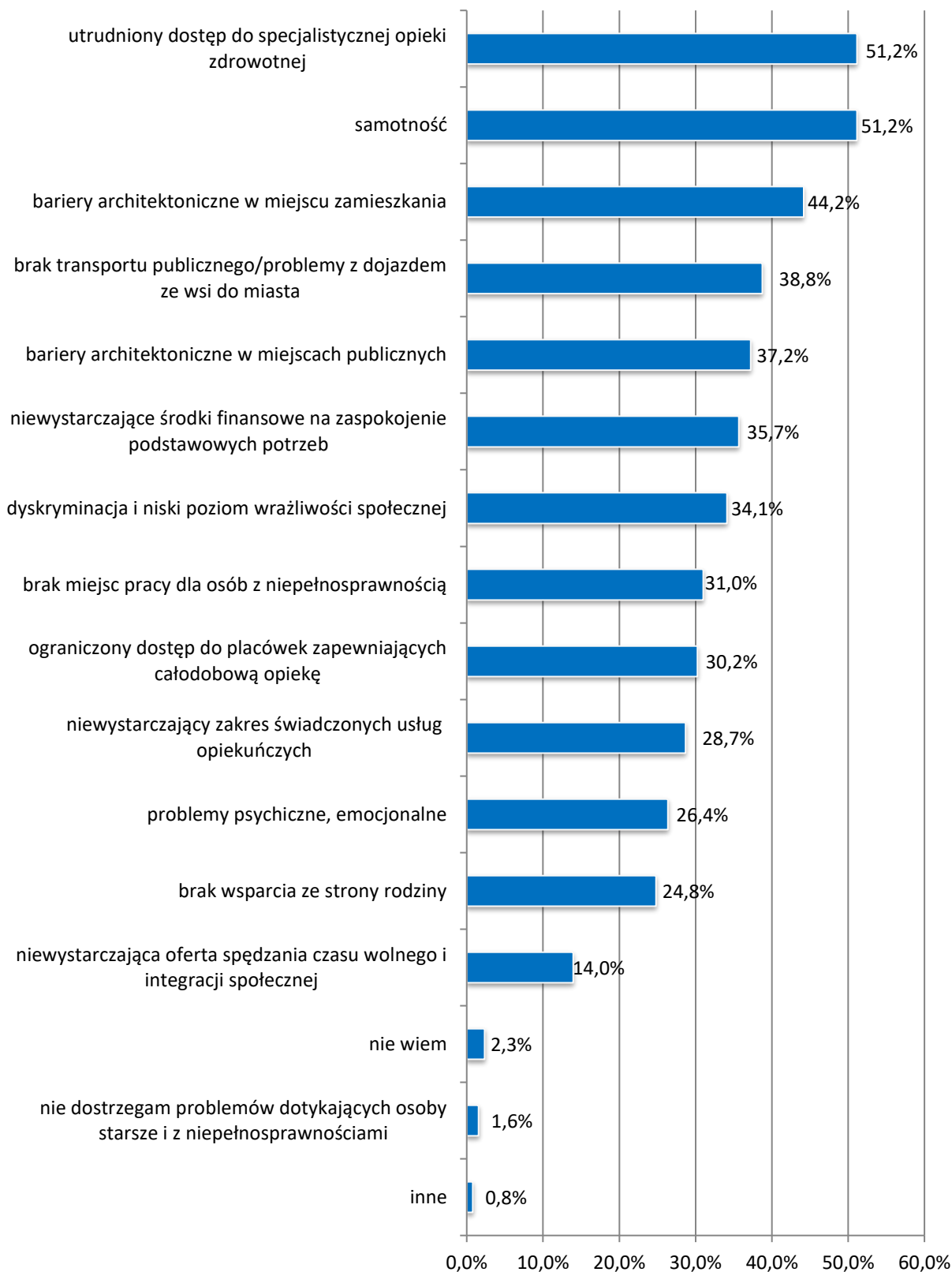
W niniejszym podrozdziale przedstawione zostały problemy i potrzeby poszerzenia oferty wspierania osób z niepełnosprawnością oraz osób starszych z Gminy Skarszewy.

W pierwszym pytaniu mieszkańcy mieli wskazać na główne problemy, które ich zdaniem najczęściej dotyczą osoby starsze oraz z niepełnosprawnościami w Gminie. Najczęściej badani wskazywali na **utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej, samotność** (po 51,2%), **bariery architektoniczne w miejscu zamieszkania** (44,2%), **brak transportu publicznego/problemy z dojazdem ze wsi do miasta** (38,8%) oraz **bariery architektoniczne w miejscach publicznych** (37,2%).

W dalszej kolejności pod względem liczby wskazań znalazły się niewystarczające środki finansowe na zaspokojenie podstawowych potrzeb (35,7%), dyskryminacja i niski poziom wrażliwości społecznej (34,1%), brak miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością (31,0%) oraz ograniczony dostęp do placówek zapewniających całodobową opiekę (30,2%). Średnio co czwarty badany wśród problemów osób starszych i z niepełnosprawnościami wyróżnił niewystarczający zakres świadczonych usług opiekuńczych np. higiena i pielęgnacja, zapewnienie kontaktów z otoczeniem, zaspokajanie codziennych potrzeb życiowych (28,7%), problemy psychiczne, emocjonalne (26,4%) oraz brak wsparcia ze strony rodziny (24,8%).

Najmniej zauważalnym problemem okazała się niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego i integracji społecznej (14,0%). 2,3% badanych mieszkańców nie wie, jakie problemy dotyczą osoby starsze oraz z niepełnosprawnościami na terenie Gminy Skarszewy, 1,6% osób nie dostrzega takich problemów, natomiast 0,8% wskazało na inne odpowiedzi, gdzie znalazł się *brak windy w bibliotece gminnej*.

Wykres 32. Które z niżej wymienionych problemów w Pana/i opinii najczęściej dotyczą osoby z niepełnosprawnościami i osoby starsze w Gminie Skarszewy? N=129

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

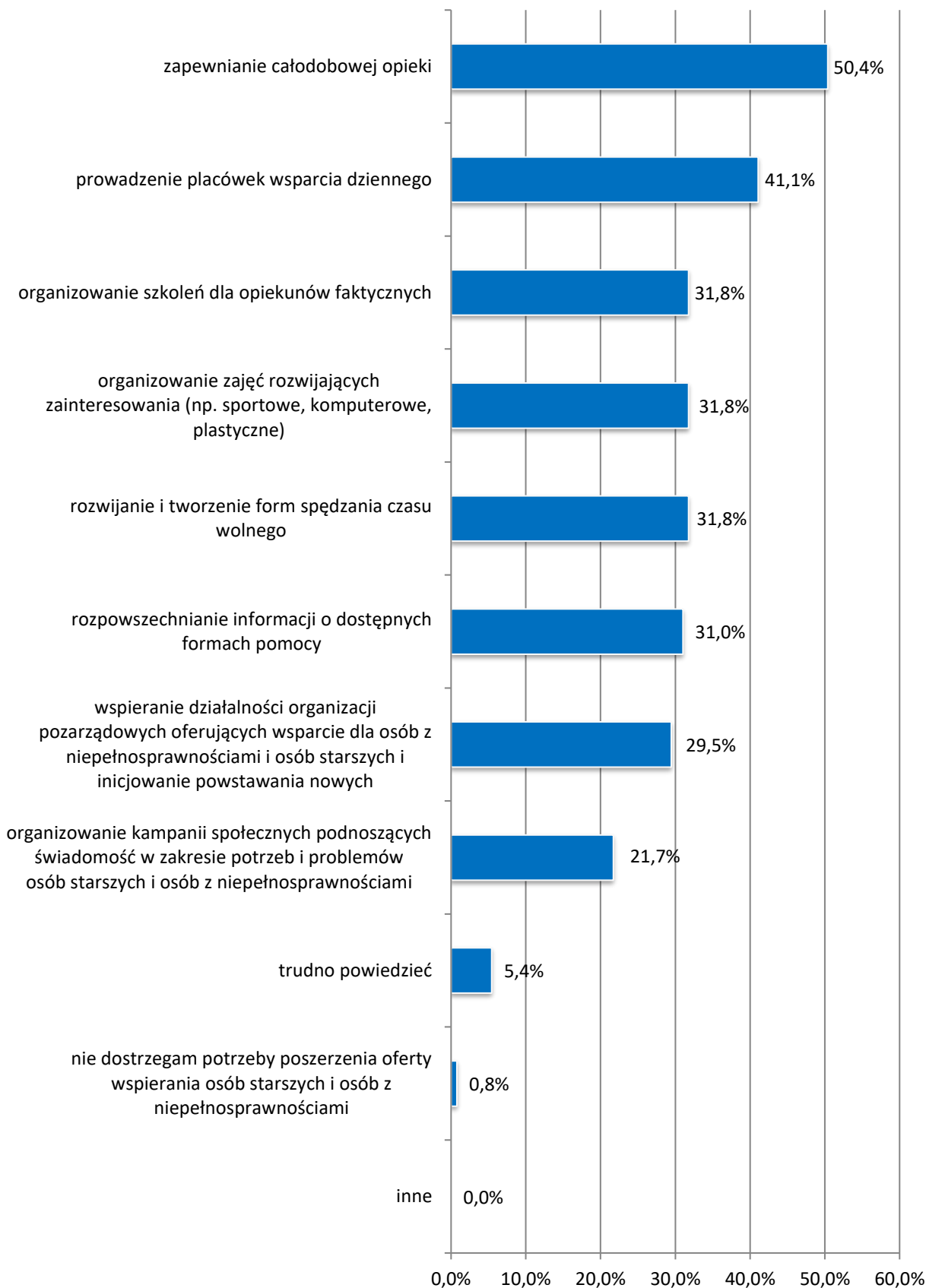
Analizując wyniki uzyskane w trakcie badania mieszkańców pod kątem potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych można zauważyć, że najwyższy odsetek respondentów uważa, że na terenie Gminy Skarszewy należy **zapewnić całodobową opiekę** (50,4%) oraz **prowadzić placówki wsparcia dziennego** (41,1%).

Średnio co trzeci mieszkaniec wskazał na organizowanie szkoleń dla opiekunów faktycznych, zajęć rozwijających zainteresowania (np. sportowe, komputerowe, plastyczne), rozwijanie i tworzenie form spędzania czasu wolnego (po 31,8%) oraz rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy (31,0%).

29,5% respondentów wskazało na wspieranie działalności organizacji pozarządowych oferujących wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych i inicjowanie powstawania nowych, natomiast 21,7% wyróżniło organizowanie kampanii społecznych podnoszących świadomość w zakresie potrzeb i problemów osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.

Brak zdania w zakresie poszerzenia oferty wspierania osób z niepełnosprawnościami i osób starszych wykazało 5,4% respondentów, natomiast 0,8% nie dostrzega potrzeb w tym zakresie.

Wykres 33. W jakich obszarach widzi Pan/i potrzebę poszerzenia oferty wspierania osób z niepełnosprawnościami i osób starszych na terenie Gminy Skarszewy? N=129

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

PRIORYTETYZACJA DZIAŁAŃ

29,5%

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany jest **WSPIERANIE OSÓB STARSZYCH ORAZ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI**. Obszary te znalazły się jednocześnie na 2 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

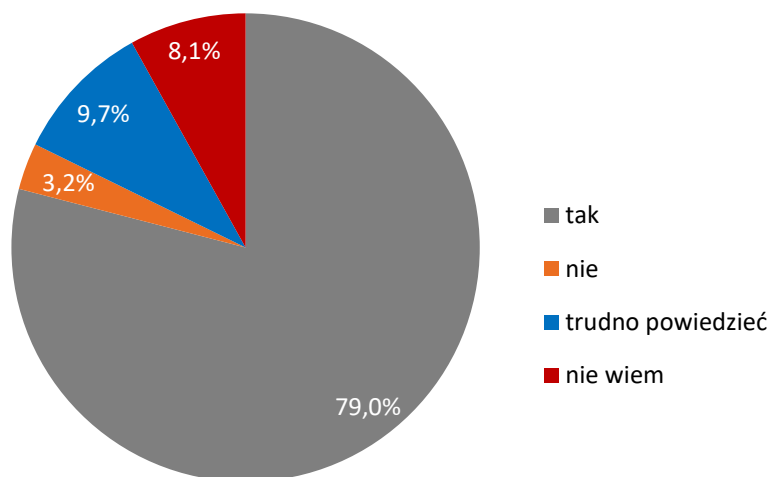

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY SKARSZEWEY W OPINII PRZEDSTAWICIELI INSTYTUCJI

Kolejny blok tematyczny dotyczył kwestii wspierania osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów na terenie Gminy Skarszewy. W trakcie badania przedstawiciele instytucji określili potrzeby w zakresie poszerzania usług świadczonych na rzecz tych grup mieszkańców.

W pierwszym pytaniu, pracownicy instytucjonalni mieli wskazać, czy na terenie Gminy Skarszewy istnieje zapotrzebowanie na pomoc społeczną w formie usług opiekuńczych. **Zdecydowana większość ankietowanych odpowiedziała twierdząco na to pytanie (79,0%)**, z kolei przeciwne zdanie ma 3,2% osób. Brak wiedzy w tym zakresie wykazało 8,1% badanych, natomiast 9,7% trudno było odpowiedzieć na to pytanie.

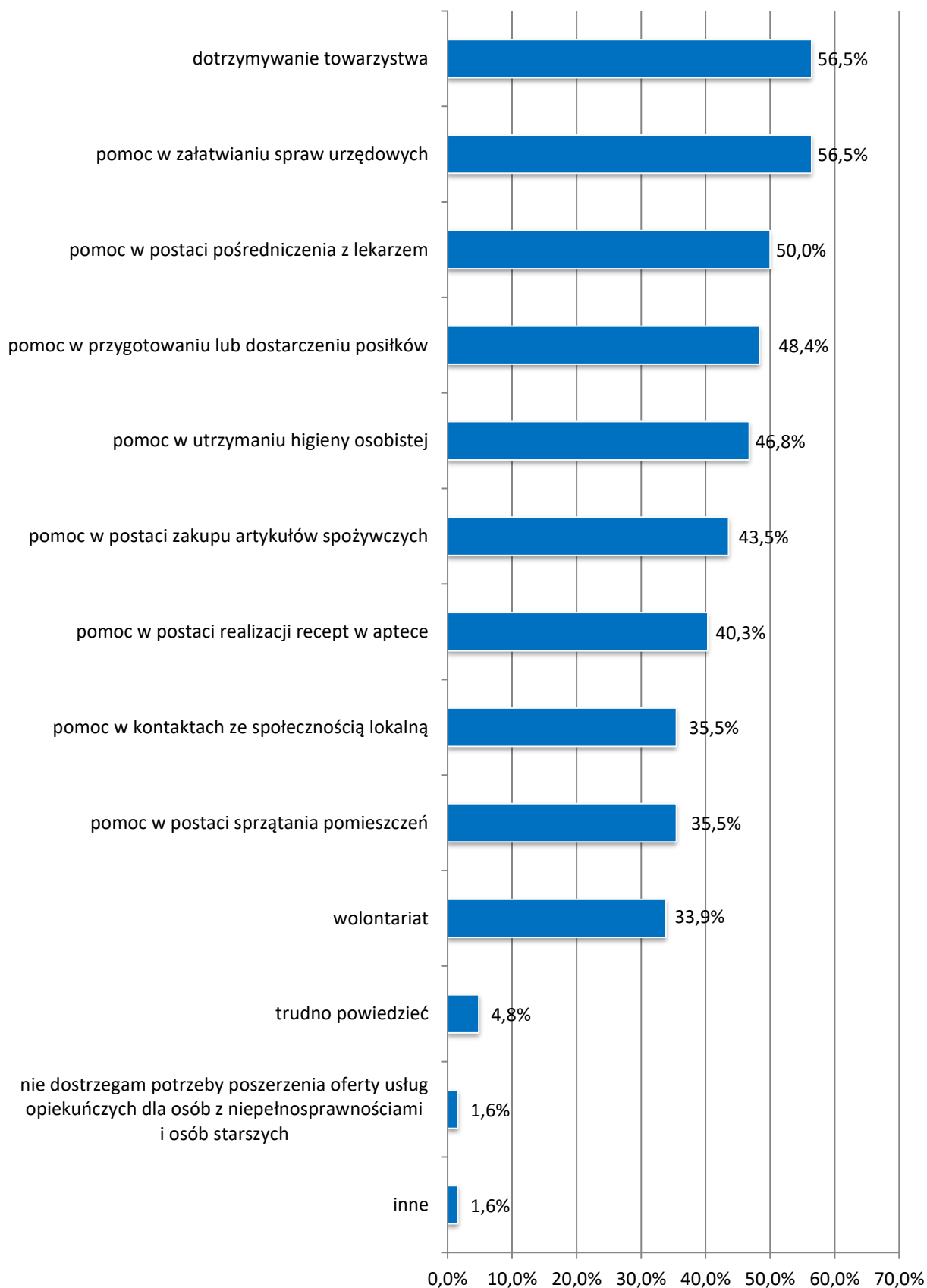
Wykres 34. Czy Pana/i zdaniem na terenie Gminy Skarszewy istnieje zapotrzebowanie na pomoc społeczną w formie usług opiekuńczych? N=62

W kolejnym pytaniu pracownicy mieli wskazać, jakie usługi opiekuńcze ich zdaniem powinny zostać wdrożone na terenie Gminy. Na podstawie deklaracji badanych można stwierdzić, że najczęściej wskazywano na **dotrzymywanie towarzystwa**, **pomoc w załatwianiu spraw urzędowych** (po 56,5%), **pomoc w postaci pośredniczenia z lekarzem** (50,0%), **pomoc w przygotowaniu lub dostarczeniu posiłków** (48,4%) oraz **pomoc w utrzymaniu higieny osobistej** (46,8%). Nieco rzadziej wskazywano na pomoc w postaci zakupu artykułów spożywczych (43,5%), pomoc w postaci realizacji recept w aptece (40,3%), natomiast co trzeci pracownik wyróżnił pomoc w kontaktach ze społecznością lokalną, pomoc w postaci sprzątnięcia pomieszczeń (po 35,5%) oraz wolontariat (33,9%).

4,8% badanych trudno było odpowiedzieć na to pytanie, z kolei 1,6% nie dostrzega potrzeby poszerzania oferty usług opiekuńczych dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych. Wśród innych odpowiedzi jedna osoba wskazała na *transport osób starszych np. do lekarza czy kościoła* (1,6%).

Wykres 35. O jaką możliwość Pana/i zdaniem należy poszerzyć ofertę usług opiekuńczych dla osób starszych i z niepełnosprawnościami na terenie Gminy Skarszewy? N=62

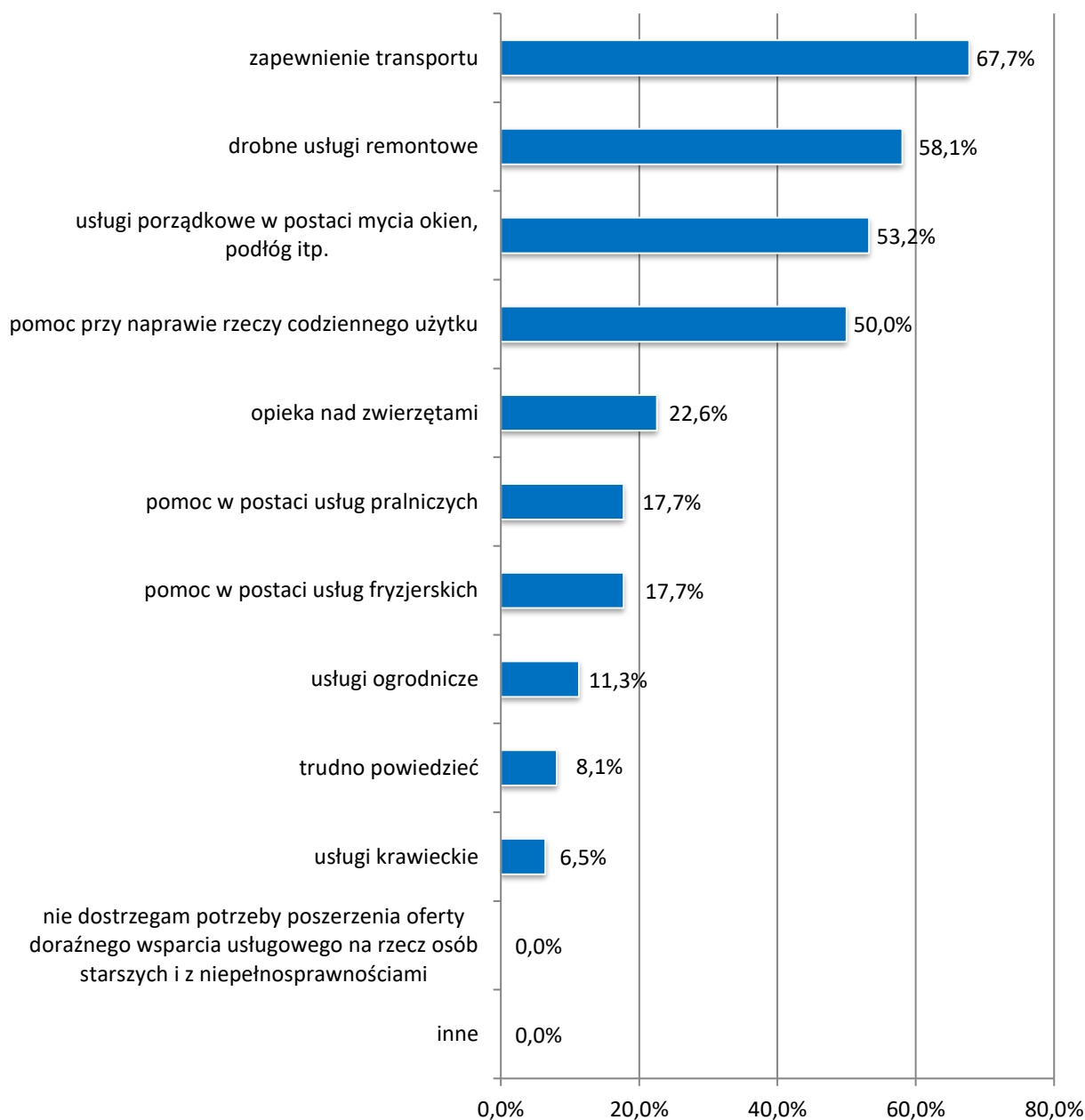
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Kolejne pytanie zadane pracownikom instytucjonalnym odnosiło się do poszerzenia oferty doraźnego wsparcia usługowego na rzecz seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami w Gminie Skarszewy.

Analiza materiału badawczego pokazała, że respondenci najczęściej widzą potrzebę wprowadzenia **usług transportu** (67,7%), **drobnych usług remontowych** (58,1%), **usług porządkowych w postaci mycia okien, podłóg itp.** (53,2%) oraz **pomocy przy naprawie rzeczy codziennego użytku** (50,0%).

Średnio co piąty badany wyróżnił opiekę nad zwierzętami (22,6%), natomiast po 17,7% ankietowanych wyróżniło usługi pralnicze i fryzjerskie. Najrzadziej respondenci wskazywali na usługi krawieckie (6,5%) oraz ogrodnicze (11,3%). 8,1% badanych trudno było odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 36. O jaką możliwość Pana/i zdaniem należy poszerzyć ofertę doraźnego wsparcia usługowego na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami na terenie Gminy Skarszewy? N=62

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

PRIORYTYZACJA DZIAŁAŃ

30,6%

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany jest **WSPIERANIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI**. Obszar ten znalazł się na 3 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

PRIORYTYZACJA DZIAŁAŃ

27,4%

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany jest **WSPIERANIE SENIORÓW**. Obszar ten znalazł się na 5 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

EDUKACJA PUBLICZNA

Edukacja odgrywa niezwykle istotną rolę w życiu każdego młodego człowieka. Główną jej funkcją jest przygotowanie go do życia w ciągle zmieniającym się świecie. Kształtuje ona jego osobowość, pozwala na rozwój zainteresowań oraz nabycie umiejętności radzenia sobie w trudnych, stresujących sytuacjach. Edukacja przyczynia się także do procesu socjalizacji wśród uczniów, ponieważ dostarcza wiedzy na temat norm społecznych.

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH NA PODSTAWIE ŹRÓDEŁ WTÓRNYCH

W Gminie Skarszewy funkcjonuje **7 placówek oświatowych**, dla których organem prowadzącym jest Gmina Skarszewy:

- 1) ZSP w Skarszewach:
 - Szkoła Podstawowa nr 2 im. Mikołaja Kopernika,
 - Branżowa Szkoła I stopnia.
- 2) Szkoła Podstawowa nr 1 im. Jana Pawła II w Skarszewach,
- 3) Zespół Szkolno-Przedszkolny w Godziszewie:
 - Szkoła Podstawowa im. ks. Franciszka Sawickiego,
 - przedszkole w Demlinie.
- 4) Szkoła Podstawowa im. Piotra Szturmowskiego w Pogódkach:
 - oddział przedszkolny,

- punkt przedszkolny w Pogódkach,
 - klasy I-III w Koźminie.
- 5) Szkoła Podstawowa im. bł. s. Marty Wieckiej w Szczodrowie:
- oddział przedszkolny.
- 6) Szkoła Podstawowa im. Franciszka Nierzwickiego w Więckowach:
- oddział przedszkolny.
- 7) Przedszkole w Skarszewach „Tęczowy Zakątek”.

Ponadto funkcjonują niepubliczne placówki, tj. Niepubliczne Przedszkole i Żłobek „Aniołek” w Skarszewach oraz Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Oleńka” w Skarszewach. Powyższe placówki otrzymują dotację z budżetu Gminy na każde dziecko objęte wychowaniem przedszkolnym w tych placówkach.

W roku szkolnym 2022/2023 do **przedszkoli samorządowych, niepublicznych** oraz **oddziałów przedszkolnych** przy samorządowych szkołach podstawowych uczęszczało łącznie **681** dzieci. W omawianych latach liczba ta ulegała stopniowemu zwiększeniu, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 20. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych na terenie Gminy Skarszewy w roku szkolnym 2020/2021, 2021/2022 i 2022/2023

wyszczególnienie	2020/2021	2021/2022	2022/2023
przedszkola	548	559	589
oddziały przedszkolne	93	94	92
RAZEM	641	653	681

Źródło: Raport o stanie Gminy Skarszewy za 2020, 2021 i 2022 rok

W roku szkolnym 2022/2023 **łącna liczba uczniów** w szkołach publicznych kształtowała się na poziomie **1 564** osób, z czego **1 421** uczęszczało do szkół podstawowych, z kolei liczba uczniów branżowej szkoły I stopnia w omawianym roku szkolnym wynosiła **143**. Na przestrzeni analizowanych lat zauważyć można wahania w zakresie liczby uczniów szkół podstawowych oraz spadek ich liczby, jeżeli chodzi o szkołę branżową.

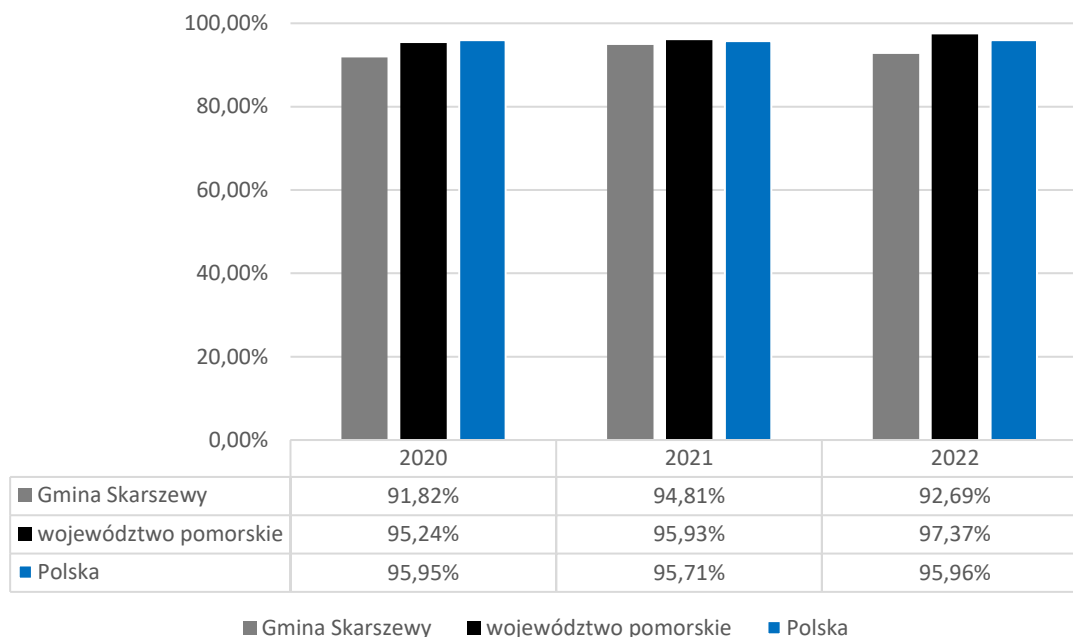
Tabela 21. Liczba uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych w roku szkolnym 2020/2021, 2021/2022 i 2022/2023

wyszczególnienie	2020/2021	2021/2022	2022/2023
szkoły podstawowe	1 437	1 461	1 421
szkoła branżowa	192	189	143
RAZEM	1 629	1 650	1 564

Źródło: Raport o stanie Gminy Skarszewy za 2020, 2021 i 2022 rok

Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w Gminie Skarszewy w 2022 roku kształtował się na poziomie **92,69%**, a więc zmalał w stosunku do poprzedniego roku, a wzrósł w stosunku do 2020 roku. W porównaniu do danych z województwa pomorskiego i całego kraju, współczynnik ten przyjmował niższe wartości w Gminie Skarszewy.

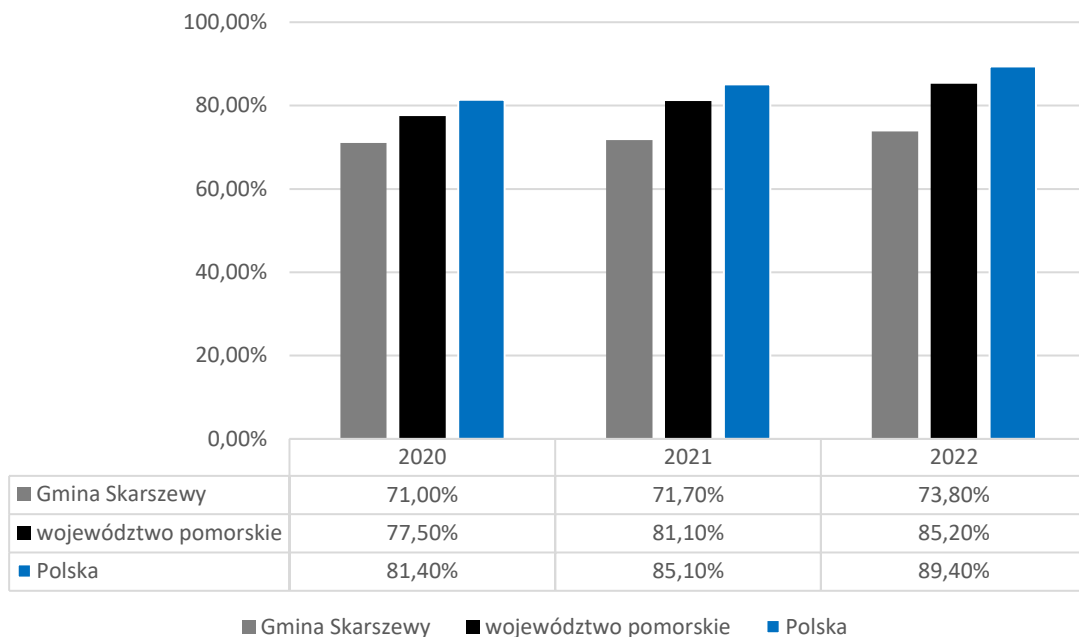
Wykres 37. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w Gminie Skarszewy, województwie pomorskim i Polsce w latach 2020-2022

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią są dane dotyczące **liczby dzieci w wieku 3-4 lat objętych wychowaniem przedszkolnym**. Na przestrzeni lat 2020-2022 zauważalny jest wzrost odsetka dzieci uczęszczających do przedszkoli na terenie Gminy. W 2022 roku wskaźnik ten przyjął wartość **73,80%**. W porównaniu do danych z województwa pomorskiego i Polski współczynnik przyjmował niższe wartości w Gminie Skarszewy.

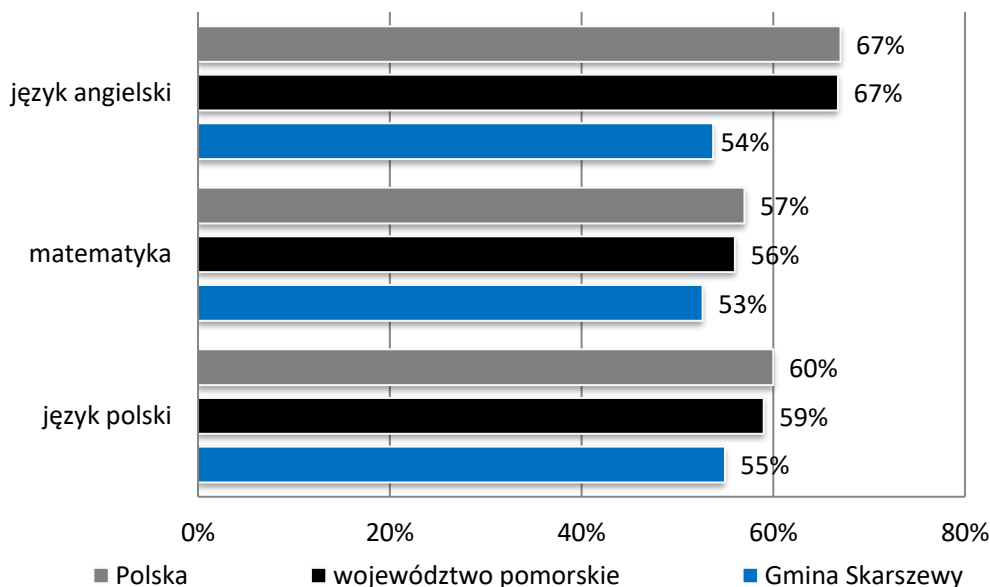
Wykres 38. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-4 lat w Gminie Skarszewy, województwie pomorskim i w Polsce w latach 2020-2022

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na poniższym wykresie przedstawione zostały **średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty** uczniów z Gminy Skarszewy w porównaniu do wyników uczniów z województwa pomorskiego oraz całej Polski. Z zebranych danych wynika, że młodzi mieszkańcy Gminy uzyskali gorsze wyniki z każdej części egzaminu w porównaniu do wyników ogólnopolskich i wojewódzkich.

Wykres 39. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2022 roku uczniów z terenu Gminy Skarszewy, województwa pomorskiego i całej Polski

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/>

Dowóz dzieci realizowany jest przez firmę transportową ARRIVA BUS TRANSPORT POLSKA Sp. z o.o. z siedzibą w Toruniu Oddział w Tczewie, która w wyniku postępowania przetargowego została wyłoniona na świadczenie usług. Dowóz dzieci z terenu Gminy Skarszewy realizowany jest 5 autobusami. W roku szkolnym 2022/2023 korzystało z niego 457 uczniów, w 2021/2022 – 470, natomiast w 2020/2021 – 536 osób. Z powyższych danych wynika, iż liczba uczniów dowożonych do placówek na przestrzeni analizowanych lat uległa zmniejszeniu.

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY SKARSZEWEY W OPINII JEGO MIESZKAŃCÓW

PRIORYTYZACJA DZIAŁAŃ

4,7%

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany jest EDUKACJA PUBLICZNA. Obszar ten znalazł się na 10 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY SKARSZEWEY W OPINII PRZEDSTAWICIELI INSTYTUCJI

PRIORYTYZACJA DZIAŁAŃ

14,5%

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany jest EDUKACJA PUBLICZNA. Obszar ten znalazł się na 8 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

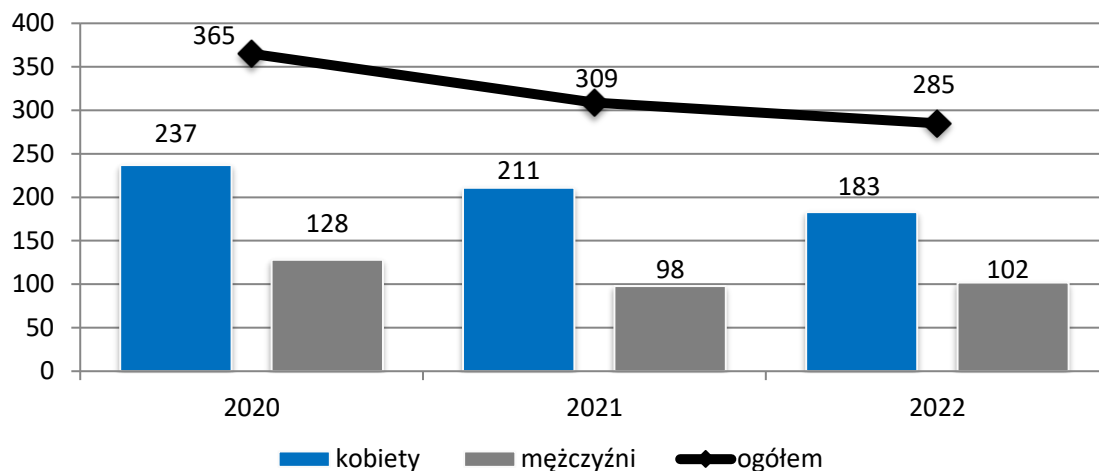

PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest **bezrobocie**. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy).

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH NA PODSTAWIE ŹRÓDEŁ WTÓRNYCH

Pod koniec 2022 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Starogardzie Gdańskim zarejestrowanych było łącznie **285 mieszkańców Gminy Skarszewy**. Oznacza to spadek w odniesieniu do roku poprzedniego o 24 osoby, tj. 7,8%, z kolei w stosunku do 2020 roku wyniósł on 21,9%. Pozostających bez pracy kobiet pod koniec 2022 roku było w Gminie więcej niż mężczyzn – stanowiły one 64,2% ogółu (183 osoby), natomiast mężczyźni – 35,8% (102 osoby).

Wykres 40. Mieszkańcy Gminy Skarszewy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 200-2022

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w PUP na przestrzeni lat 2020-2022. Ze zjawiskiem **długotrwałego bezrobocia** mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru czy możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Pod koniec 2022 roku długotrwale bezrobotni mieszkańcy Gminy Skarszewy stanowili **44,6%** wszystkich mieszkańców zarejestrowanych w PUP. Na przestrzeni ostatnich trzech lat można zatem zaobserwować wahania w zakresie liczby osób długotrwale bezrobotnych, jak i ich udziału w ogóle osób pozostających bez zatrudnienia, jednakże niepokojący jest fakt, iż odsetek osób bezrobotnych w sposób długotrwały utrzymuje się na wysokim poziomie na przestrzeni ostatnich dwóch lat – różnica to zaledwie 2,0 pp.

Tabela 22. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców Gminy Skarszewy oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców w latach 2020-2022

kategoria	31 grudnia 2020		31 grudnia 2021		31 grudnia 2022	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
długotrwale bezrobotni	142	38,9	144	46,6	127	44,6

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na **grupę wiekową** można zauważyć, że w latach 2020-2022 udział osób do 25 roku życia oraz do 30 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy Skarszewy ulegał wahaniom. Osoby do 25 roku życia w 2022 roku stanowiły 19,3% wszystkich osób zarejestrowanych w PUP – to o 2,9 pp. więcej niż w 2021 roku oraz o 5,1 pp. mniej niż w 2020 roku. Osoby do 30 roku życia w 2022 roku stanowiły 31,6% wszystkich osób zarejestrowanych w PUP – to o 0,9 pp. więcej niż w 2021 roku oraz o 8,4 pp. mniej niż w 2020 roku. Wzrost dostrzegalny jest natomiast w przypadku osób powyżej 50 roku życia, który ukształtował się w 2022 roku na poziomie 2,1 pp. względem 2020 roku oraz 1,7 pp. w porównaniu do 2021 roku.

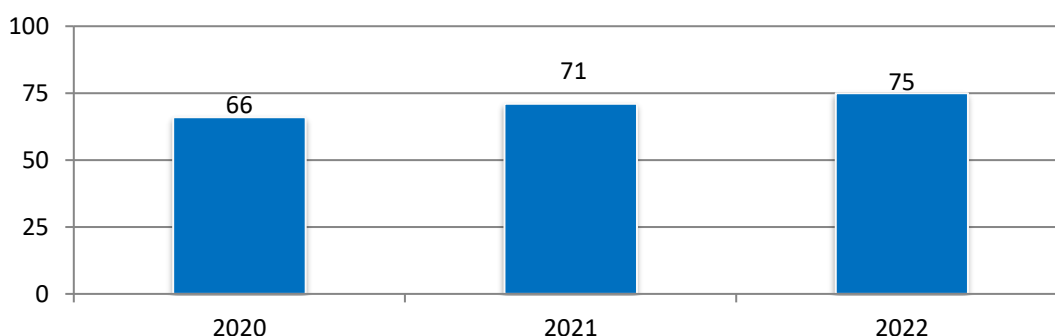
Tabela 23. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Gminy Skarszewy w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców w latach 2020-2022

kategoria wiekowa	31 grudnia 2020		31 grudnia 2021		31 grudnia 2022	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
do 25 roku życia	89	24,4	50	16,2	55	19,3
do 30 roku życia	146	40,0	95	30,7	90	31,6
powyżej 50 roku życia	72	19,7	62	20,1	62	21,8

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2022 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skarszewach **z powodu bezrobocia** kształtowała się na poziomie **75**. Na przestrzeni lat 2020-2022 można zauważyć wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego powodu, przy czym w 2022 roku osiągnęła ona najwyższą wartość.

Wykres 41. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

Bezrobocie w 2022 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na czwartym miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 510, a więc rodziny borykające się z problemem bezrobocia stanowiły **14,7% ogółu**. Na przestrzeni lat 2020-2022 ich udział uległ zwiększeniu, gdyż w 2020 roku było to 12,8%, natomiast w 2021 roku – 13,0%.

Istotnym zasobem w zakresie wsparcia osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym jest **Centrum Integracji Społecznej** przy Stowarzyszeniu Integracja na Plus w Skarszewach. Centrum prowadzi działalność w ramach **reintegracji społecznej** (w tym m.in. poradnictwo psychologiczne, warsztaty motywacyjne) i **zawodowej** (w tym m.in. szkolenia zawodowe, doradztwo i staże zawodowe). Na dzień 12.12.2022 roku liczba uczestników i pracowników CIS, za których przekazano dotację Gminy wyniosła 21 (18 uczestników i 3 pracowników).

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY SKARSZEWEY W OPINII JEJ MIESZKAŃCÓW

Niniejszy podrozdział przedstawia potrzeby wskazane przez dorosłych mieszkańców Gminy Skarszewy w zakresie rynku pracy oraz aktywizacji zawodowej.

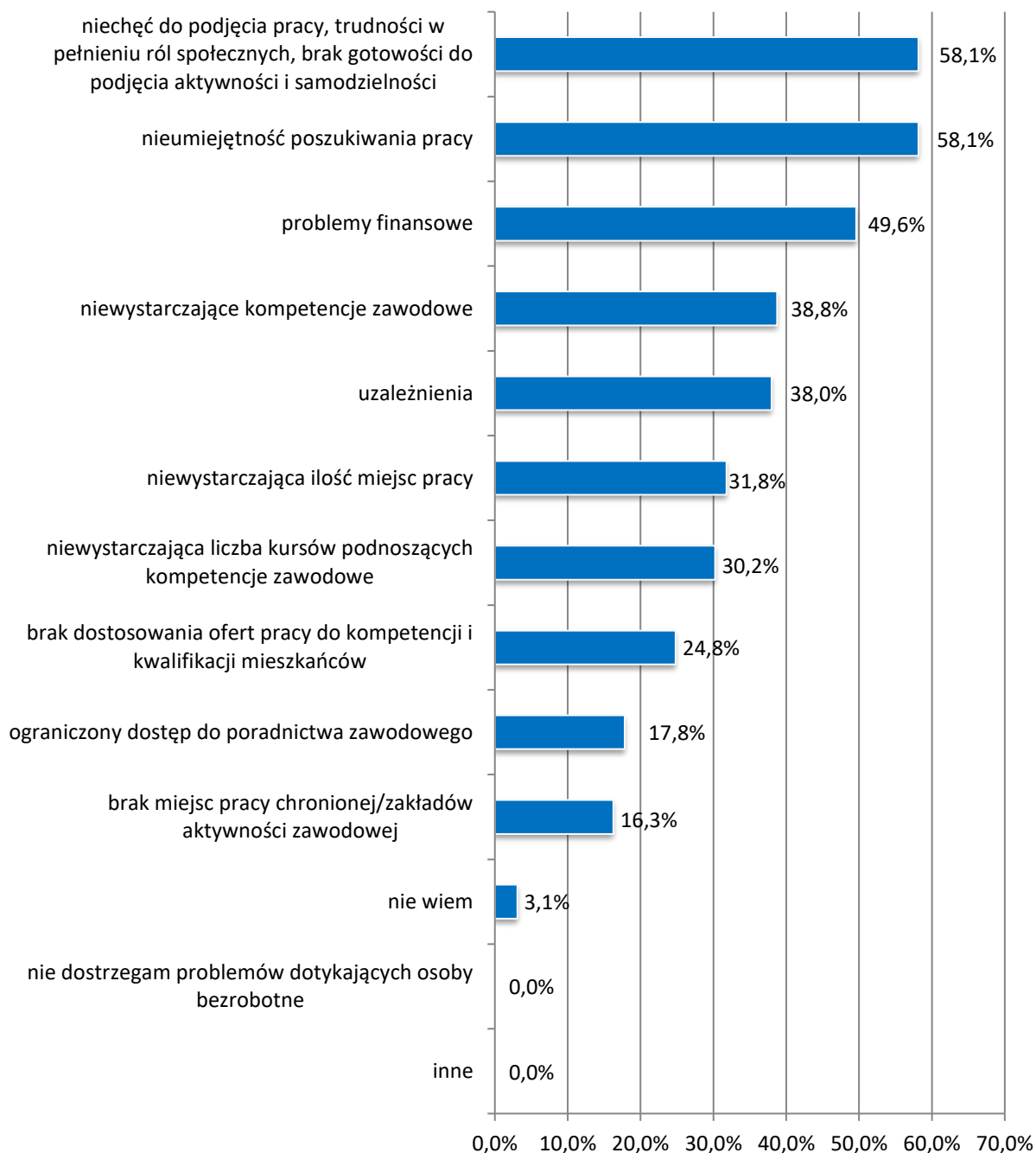
W pierwszej kolejności zapytaliśmy respondentów o to, jakie ich zdaniem problemy najczęściej dotyczą osoby bezrobotne w Gminie Skarszewy. Badani mieszkańcy zaliczyli do nich głównie: **niechęć do podjęcia pracy, trudności w pełnieniu ról społecznych, brak gotowości do podjęcia aktywności i samodzielności, nieumiejętność poszukiwania pracy** (po 58,1%) oraz **problemy finansowe** (49,6%).

Średnio co trzeci respondent wskazał na niewystarczające kompetencje zawodowe (38,8%), uzależnienia (38,0%), niewystarczającą ilość miejsc pracy (31,8%) oraz zbyt małą liczbę kursów podnoszących kompetencje zawodowe (30,2%).

Mniejszy odsetek badanych zaznaczył brak dostosowania ofert pracy do kompetencji i kwalifikacji mieszkańców (24,8%), ograniczony dostęp do poradnictwa zawodowego (17,8%) oraz brak miejsc pracy chronionej/zakładów aktywności zawodowej (16,3%).

3,1% respondentów nie wie, jakie problemy najczęściej dotyczą osoby bezrobotne w Gminie.

Wykres 42. Które z niżej wymienionych problemów w Pana/i opinii najczęściej dotyczą osoby bezrobotne w Gminie Skarszewy? N=129

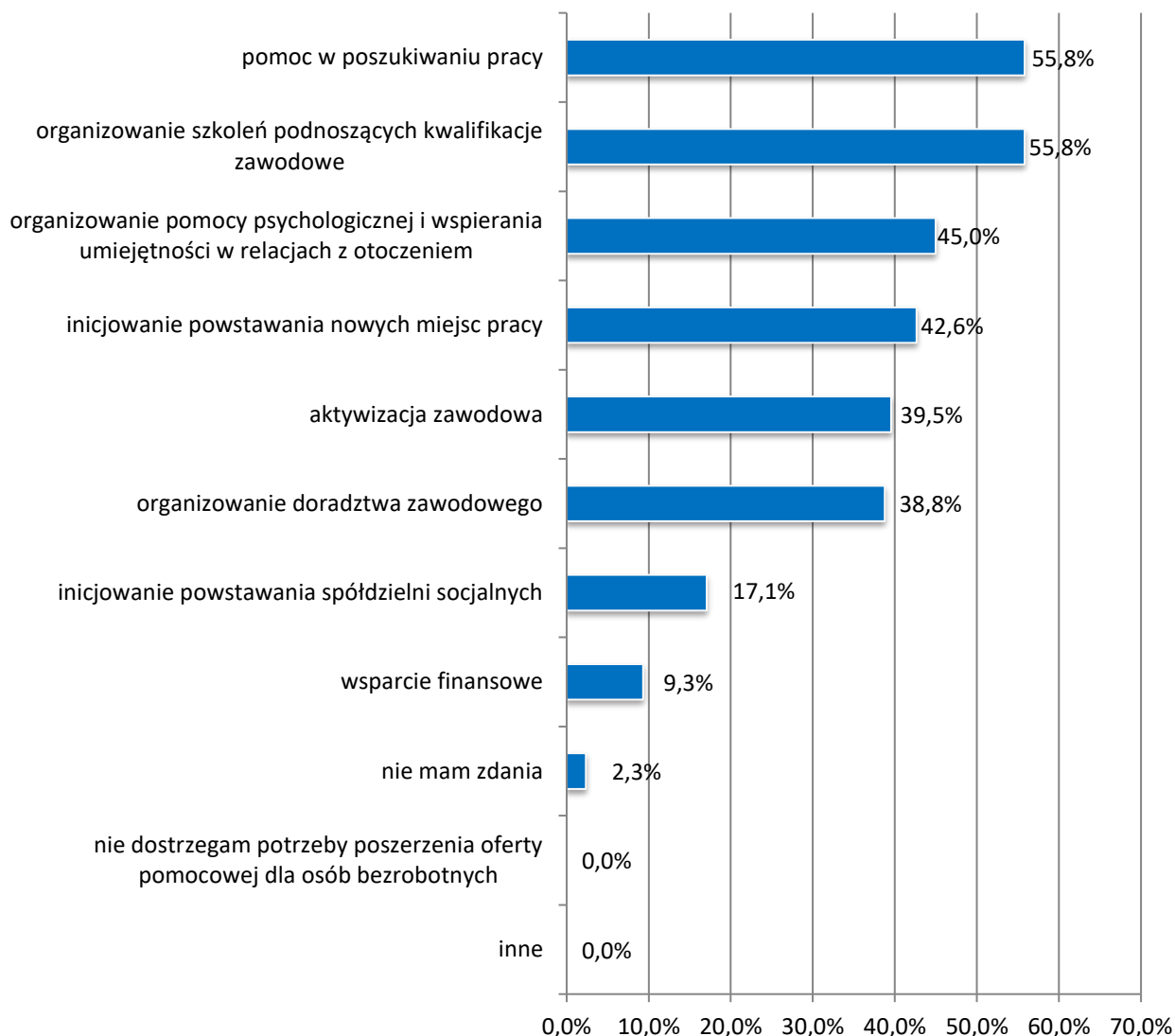

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Następnie respondenci zostali poproszeni o wskazanie działań, jakie ich zdaniem powinny zostać podjęte, aby ograniczyć problemy występujące wśród bezrobotnych mieszkańców Gminy Skarszewy. Najczęściej ankietowani wskazywali na **pomoc w poszukiwaniu pracy**, **organizowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe** (po 55,8%), **organizowanie pomocy psychologicznej i wspierania umiejętności w relacjach z otoczeniem** (45,0%) oraz **inicjowanie powstawania nowych miejsc pracy** (42,6%).

Średnio co trzeci mieszkaniec zaznaczył aktywizację zawodową (39,5%) oraz organizowanie doradztwa zawodowego (38,8%), natomiast co szósty – inicjowanie powstawania spółdzielni socjalnych (17,1%). 2,3% ankietowanych nie ma zdania na ten temat.

Wykres 43. Jakie działania należy podejmować w szerszym zakresie na terenie Gminy Skarszewy w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród osób bezrobotnych? N=129

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

PRIORYTYZACJA DZIAŁAŃ

23,3%

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany jest PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU. Obszar ten znalazł się na 4 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY SKARSZEWEY W OPINII PRZEDSTAWICIELI INSTYTUCJI

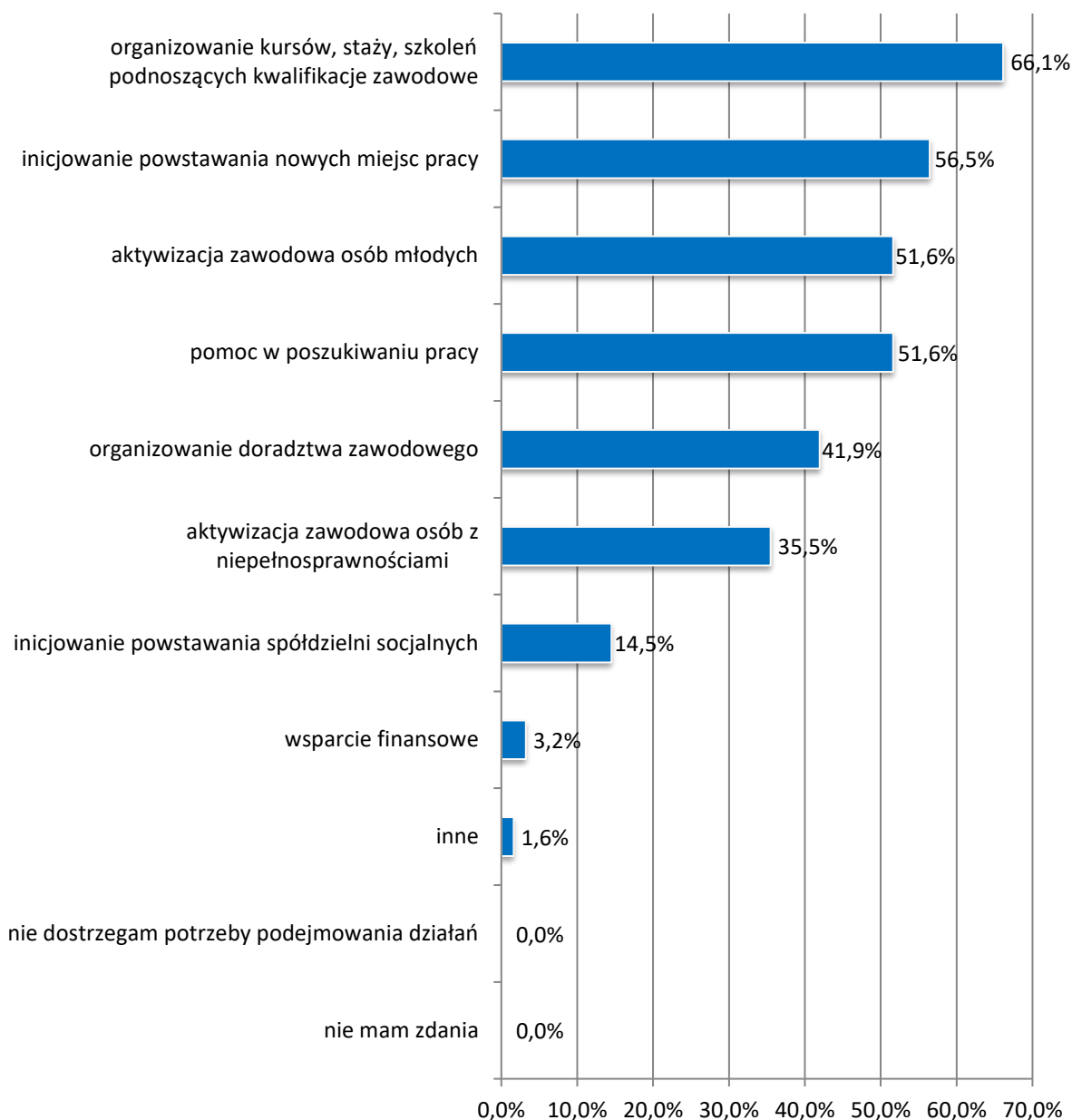
W niniejszym rozdziale przedstawione zostały potrzeby poszerzenia działań w zakresie ograniczenia problemów występujących wśród osób bezrobotnych w Gminie Skarszewy z perspektywy pracowników instytucjonalnych.

Respondenci zostali poproszeni o wskazanie działań, jakie ich zdaniem powinny zostać podjęte, aby ograniczyć problemy występujące wśród bezrobotnych mieszkańców Gminy Skarszewy. Najczęściej ankietowani wskazywali na **potrzebę organizowania kursów, staży, szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe** (66,1%), **inicjowanie powstawania nowych miejsc pracy** (56,5%), **aktywizację zawodową osób młodych** oraz **pomoc w poszukiwaniu pracy** (po 51,6%).

W dalszej kolejności wskazywano na organizowanie doradztwa zawodowego (41,9%), aktywizację zawodową osób z niepełnosprawnościami (35,5%), a znacznie mniejszy odsetek pracowników wyróżnił inicjowanie powstawania spółdzielni socjalnych (14,5%) oraz wsparcie finansowe (3,2%).

Jeden z pracowników instytucjonalnych wśród innych odpowiedzi wskazał na: *niestety osoby bezrobotne najczęściej nie chcą podejmować pracy, ponieważ otrzymują taką ilość świadczeń, że nie opłaca się im podejmować pracy zawodowej - należy zmniejszyć bezpośrednie wsparcie finansowe, a w zamian za to zwiększyć świadomość: pomóc poszukać pracy, wyznaczyć mocne strony osoby, zorganizować szkolenia z zarządzania budżetem domowym – UŚWIADAMIAC* (1,6%).

Wykres 44. Jakie działania należy podejmować w szerszym zakresie na terenie Gminy Skarszewy w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród osób bezrobotnych? N=62

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

PRIORYTYZACJA DZIAŁAŃ

29,0%

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany jest PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU. Obszar ten znalazł się na 4 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

KULTURA, KULTURA FIZYCZNA ORAZ TURYSTYKA

Kultura, sport i rekreacja to niezwykle istotne elementy życia mieszkańców każdej gminy. W ostatnich latach subiektywne oceny ilości czasu wolnego przez Polaków są raczej stabilne. Według badań z 2018 roku Polacy najchętniej spędzają swój czas wolny przeglądając Internet (75%) oraz oglądając telewizję (66%). Kobiety częściej niż mężczyźni uczestniczą w kulturze. Do najczęstszych aktywności kulturalnych, jakie minimum jeden raz w ciągu ostatniego roku podejmowali Polacy, należy czytanie książek (48%), udział w wydarzeniach plenerowych (37%) i seanse kinowe (37%) [6].

[6] <https://ciekaweliczby.pl/zycie-kulturalne-sposoby-spedzania-czasu-wolnego-polakow/>

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH NA PODSTAWIE ŹRÓDEŁ WTÓRNYCH

Działalność w zakresie sportu, turystyki i rekreacji na terenie Gminy prowadzi **Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji w Skarszewach**. Do najważniejszych zadań GOSiR należą:

- organizacja imprez sportowych w różnych dyscyplinach o zasięgu wojewódzkim,
- organizacja gminnych, rejonowych i powiatowych igrzysk dzieci i młodzieży szkolnej,
- prowadzenie Szkółki Piłkarskiej GOSiR,
- prowadzenie sekcji bokserskiej,
- planowanie czasu wolnego dzieciom podczas wakacji oraz ferii zimowych.

Obiekty, które należą do Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji to Stadion Miejski, który mieści się przy ulicy Wybickiego 10. Na stadionie znajduje się kompleks boisk „Orlik”, płyta trawiasta naturalna, bieżnia żużlowa, trybuny oraz budynek z szatniami i biurem GOSiR. Innym obiektem, który należy do Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji jest Ośrodek Turystyczno-Wypoczynkowy „Borówno”. W swojej ofercie turystycznej posiada:

- ogólnodostępną piaszczystą plażę,
- kąpielisko strzeżone z pomostami,
- boisko do siatkówki plażowej,
- wypożyczalnię sprzętu wodno- rekreacyjnego (łódki, kajaki, rowery wodne),
- wypożyczalnię gokartów rowerowych,
- parking,
- sklepy spożywcze, punkty gastronomiczne, kiosk z prasą,
- 22 domki drewniane (100 miejsc noclegowych).

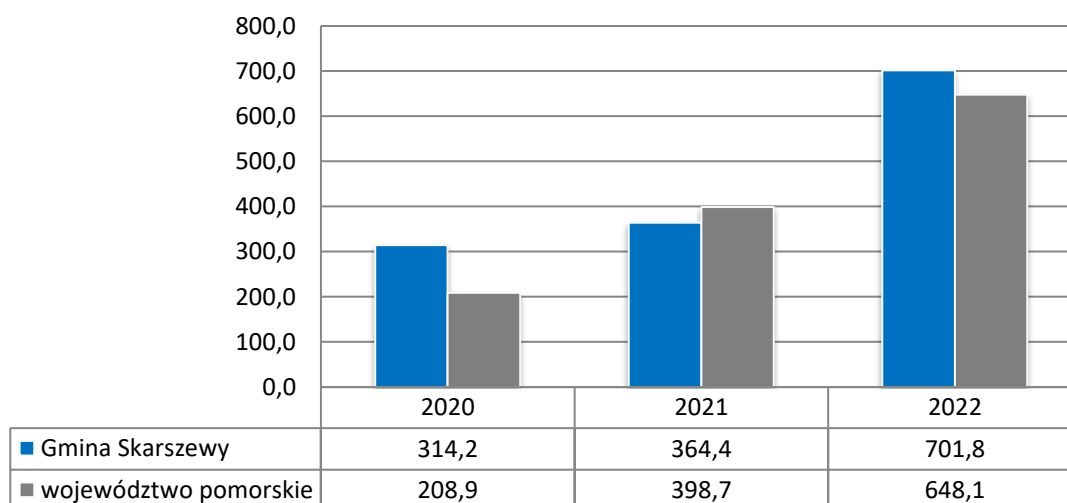
Na terenie Gminy funkcjonuje **Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteka Publiczna** w Skarszewach. Do podstawowych zadań instytucji kultury należy w szczególności:

- edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę,
- gromadzenie, dokumentowanie, tworzenie, ochrona i udostępnianie dóbr kultury,
- tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką,
- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych,
- tworzenie warunków dla rozwoju folkloru, a także rękodzieła ludowego i artystycznego,
- organizowanie koncertów, spektakli, wystaw dzieł sztuki, spotkań literackich, wieczorów autorskich, itp.,
- prowadzenie impresariatu artystycznego,
- organizowanie i współorganizowanie imprez rozrywkowych i turystycznych,
- prowadzenie działalności wydawniczej,
- świadczenie usług poligraficznych, fonograficznych, fotograficznych, filmowych, plastycznych oraz innych usług w zakresie kultury,
- prowadzenie ognisk i zespołów artystycznych, kół zainteresowań oraz klubów,
- prowadzenie wypożyczalni kostiumów, rekwizytów, sprzętu technicznego i innego,

- prowadzenie sprzedaży dzieł sztuki i artykułów użytku kulturalnego,
- realizowanie imprez zbiorowych o charakterze obrzędowym, imprez festynowych oraz dyskotekowych,
- świadczenie usług gastronomicznych,
- prowadzenie nadzoru kulturalnego i opieka nad działalnością kulturalną świetlic wiejskich,
- prowadzenie sprzedaży map, przewodników turystycznych, widokówek, rękodzieł, prasy,
- współpraca z organizacjami i stowarzyszeniami z terenu Gminy,
- prowadzenie regionalnej rozgłośni radiowej dla mieszkańców Skarszew i okolic w porozumieniu z Krajową Radą Radiofonii i Telewizji,
- współpraca z regionalną prasą i mediami.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują na to, że w 2022 roku **liczba uczestników imprez kulturalnych na 1 000 ludności** w Gminie Skarszewy wyniosła **701,8** i tym samym była wyższa od ich liczby na terenie całego województwa (648,1). Na przestrzeni analizowanych lat nastąpił wzrost tego wskaźnika zarówno na poziomie Gminy, jak i województwa.

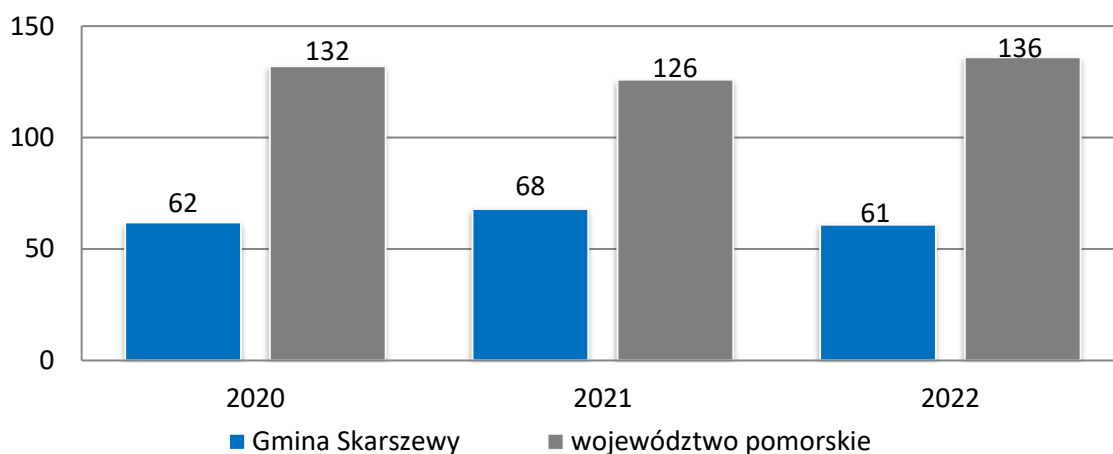
Wykres 45. Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1 000 ludności w Gminie Skarszewy oraz województwie pomorskim w latach 2020-2022

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Poniższy wykres prezentuje dostępne dane w zakresie **liczby czytelników bibliotek publicznych na 1 000 ludności** w Gminie Skarszewy oraz województwie pomorskim w latach 2020-2022. Na podstawie danych statystycznych widać, że wskaźnik ten przyjmuje w Gminie znacznie niższą wartość niż w województwie. W 2022 roku w Gminie było to 61 czytelników, natomiast w całym województwie – 136. Jednocześnie w Gminie Skarszewy zaobserwować można wahania poziomu czytelnictwa na przestrzeni ostatnich trzech lat, przy czym w 2022 roku liczba czytelników na 1 000 ludności przyjęła najniższy wskaźnik.

Wykres 46. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności w Gminie Skarszewy oraz województwie pomorskim w latach 2020-2022

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY SKARSZEWEY W OPINII JEJ MIESZKAŃCÓW

W niniejszy podrozdziale przedstawione zostały potrzeby dorosłych mieszkańców Gminy Skarszewy w zakresie aktywności kulturalnej, sportowej oraz rekreacyjnej.

W pierwszym pytaniu mieszkańcy Gminy mieli ocenić obecny poziom dostępności do aktywności kulturalnej, sportowej, jak i rekreacyjnej. Opinia respondentów dotycząca poziomu dostępności do wyżej wymienionych aktywności przedstawia się następująco:

- **Aktywność kulturalną** (zajęcia plastyczne, taneczne, muzyczne, wernisaże, kluby czytelników itp.) bardzo dobrze lub dobrze oceniło łącznie 34,9% badanych, o jej średnim poziomie ma przekonanie blisko co trzeci mieszkaniec (30,2%), natomiast 27,9% respondentów oceniło poziom dostępności jako bardzo zły lub zły. Brak wiedzy w tym zakresie wykazało 7,0% ankietowanych.
- Bardzo dobry lub dobry poziom dostępności do **aktywności sportowej** (klubów sportowych, zajęć sportowych, turniejów, sekcji sportowych itp.) oceniło łącznie

51,2% respondentów. O jej średnim poziomie ma przekonanie co trzeci badany (32,6%), natomiast jej zły lub bardzo zły poziom oceniło 12,4% osób. 3,9% respondentów miało trudności w ocenieniu poziomu dostępności do aktywności sportowej w Gminie.

- **Aktywność rekreacyjną** (baseny, place zabaw, parki, siłownie zewnętrzne itp.) bardzo dobrze lub dobrze oceniło łącznie 34,2% badanych, o jej średnim poziomie ma przekonanie co trzeci mieszkaniec (32,6%), natomiast 31,0% respondentów oceniło poziom dostępności jako bardzo zły lub zły. Brak wiedzy w tym zakresie wykazało 2,3% ankietowanych.

Tabela 24. Proszę ocenić obecny poziom dostępności do niżej wymienionych form aktywności na terenie Gminy Skarszewy. W każdym wierszu należy zaznaczyć maksymalnie 1 odpowiedź. Proszę posłużyć się sześciopunktową skalą, na której 0 oznacza „nie wiem”, 1 – „bardzo zły”, 2 – „zły”, 3 – „średni”, 4 – „dobry”, 5 – „bardzo dobry”.

wyszczególnienie	0	1	2	3	4	5
aktywność kulturalna (zajęcia plastyczne, taneczne, muzyczne, wernisaże, kluby czytelników, itp.)	7,0%	10,1%	17,8%	30,2%	30,2%	4,7%
aktywność sportowa (kluby sportowe, zajęcia sportowe, turnieje, sekcje sportowe, itp.)	3,9%	5,4%	7,0%	32,6%	34,1%	17,1%
aktywność rekreacyjna (baseny, place zabaw, parki, siłownie zewnętrzne, itp.)	2,3%	8,5%	22,5%	32,6%	26,4%	7,8%

PRIORYTETYZACJA DZIAŁAŃ

10,9%

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany jest KULTURA, KULTURA FIZYCZNA ORAZ TURYSTYKA. Obszar ten znalazł się na 7 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY SKARSZEWEY W OPINII PRZEDSTAWICIELI INSTYTUCJI

PRIORYTETYZACJA DZIAŁAŃ

11,3%

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany jest KULTURA, KULTURA FIZYCZNA ORAZ TURYSTYKA. Obszar ten znalazł się na 10 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Aktywność obywatelska to wszelkie działania na rzecz dobra wspólnego mieszkańców. Lokalna aktywność obywatelska może obejmować takie działania jak: głosowanie w wyborach, czy budżecie obywatelskim, jak również bycie członkiem organizacji pozarządowej, wypełnienie ankiety dotyczącej spraw lokalnych, udział w konsultacjach społecznych, bycie wolontariuszem, jak również organizowanie lokalnej inicjatywy.

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH NA PODSTAWIE ŹRÓDEŁ WTÓRNYCH

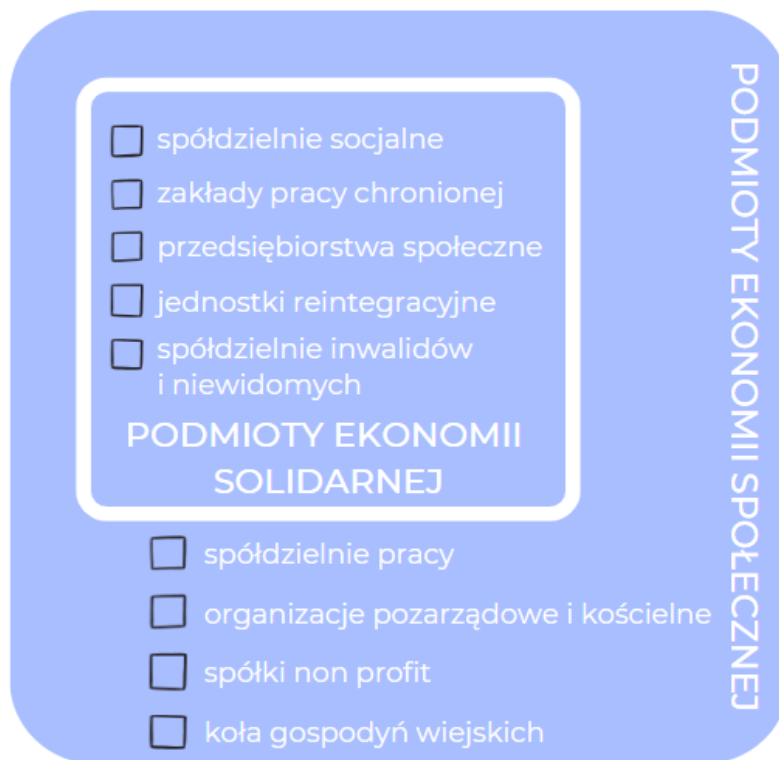
Narastanie nierówności społecznych wpłynęło na konieczność intensyfikacji oddolnych działań podejmowanych przez środowiska dotknięte nimi, na podstawie czego zainicjowany został ruch spółdzielczy, umożliwiający całym grupom społecznym zaspokojenie podstawowych potrzeb, a u jego podstaw leżała podmiotowość jednostki oraz wartość pracy indywidualnej. Przesłanki te doprowadziły do powstania **ekonomii społecznej**, skoncentrowanej na jednostce i oddziaływaniu społecznym, zarządzanej w sposób autonomiczny i partycypacyjny oraz wykazującej nadrzędność świadczenia usług dla członków, pracowników lub wspólnoty ponad bezwzględnym zyskiem⁴.

Ekonomia społeczna prowadzona jest przez szereg podmiotów, wśród których znajdują się organizacje pozarządowe wskazane w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, tj. stowarzyszenia, fundacje i prowadzone przez nie jednostki reintegracyjne, a także w art. 3 ust. 3, w tym spółdzielnie socjalne, spółki non profit, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, itp.

⁴ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej, str. 10.

Wśród podmiotów ekonomii społecznej wyróżnia się podmioty ekonomii solidarnej, których celem działania jest w szczególności aktywizacja zawodowa i integracja społeczna, w tym reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami.

Rysunek 9. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. *Ekonomia Solidarności Społecznej*

Podmioty ekonomii społecznej prowadzą szeroką działalność na rzecz lokalnej społeczności i grup zagrożonych lub doświadczających wykluczenia społecznego. W dotychczasowych praktykach wiodącą formą współpracy międzyinstytucjonalnej w tym obszarze było zlecenie zadań publicznych oraz usług społecznych odpowiednim fundacjom i stowarzyszeniom. Wraz z rozwojem sektora ES zasadne jest włączenie wszystkich jego podmiotów do tworzenia lokalnych rozwiązań, w tym w zakresie rozpoznawania problemów społecznych, opracowywania dokumentów strategicznych, wdrażania działań i ich oceny.

W świetle ustawy o ekonomii społecznej rozszerzona została sfera zadań publicznych możliwych do realizacji przez organizacje pozarządowe, która dała im możliwość *działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych*, z kolei ustawa

o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych uregulowała kwestie obszarów usług możliwych do realizacji przez PES w ramach otwartych konkursów ofert, małych grantów oraz w oparciu o prawo zamówień publicznych. Wśród działań i inicjatyw możliwych do podjęcia przez PES w ramach realizacji zadań publicznych i usług społecznych, znajduje się 14 obszarów usług oraz 43 sfery zadań. Zdefiniowane poniżej usługi społeczne są ściśle związane z katalogiem zadań w ramach pożytku publicznego.

Ważnym aspektem rozróżniającym usługi społeczne od zadań publicznych realizowanych przez PES jest sposób, w jaki dany podmiot otrzymuje je do realizacji. W przypadku zadań publicznych rozróżnia się ich 5, w tym:

- otwarty konkurs ofert,
- „małe granty” (tryb pozakonkursowy),
- zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez organ administracji publicznej w razie wystąpienia klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej,
- zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez Prezesa Rady Ministrów ze względu na ważny interes społeczny lub publiczny,
- zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu na podstawie samodzielnie złożonej oferty.

Realizacja usług społecznych następuje z kolei poprzez zlecenie zadań w formie:

- zlecenia usług,
- zlecenia instytucji,
- bonu na aktywność (*regranting*),
- kooperacyjnego rozwiązania problemów.

Na terenie Gminy Skarszewy funkcjonuje 1 przedsiębiorstwo społeczne – Stowarzyszenie Integracja na Plus.

Rozwijanie sektora ekonomii społecznej i współpracy publiczno-pozarządowej możliwe jest przy aktywnym udziale **lokalnych organizacji pozarządowych**, których celem działalności jest budowa kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań

międzyludzkich, mobilizację grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”⁵.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Gminy Skarszewy z organizacjami pozarządowymi określone zostały w *Rocznym Programie Współpracy Gminy Skarszewy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2023 rok*.

Głównym celem programu jest: „budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy samorządem, a organizacjami”. Do celów szczegółowych należy natomiast:

- poprawa jakości życia, poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców gminy,
- wzajemne informowanie gminy i organizacji o planowanych kierunkach działalności i współdziałaniu,
- zapewnienie organizacjom pozarządowym udziału w realizacji zadań priorytetowych,
- zwiększanie ilości świadczonych usług publicznych i podnoszenie ich standardów,
- zlecanie realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym, poprzez powierzanie im wykonania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji lub wspieranie wykonywania zadań publicznych wraz z udzielaniem dotacji na ich finansowanie,
- stworzenie warunków do zwiększania aktywności mieszkańców,
- zabezpieczanie w budżecie gminy środków umożliwiających wykonanie zadań określonych w programie,
- integracja i wzmocnienie potencjału podmiotów realizujących zadania publiczne⁶.

Na terenie Gminy Skarszewy w 2022 roku zarejestrowanych było **1 415 podmiotów gospodarki narodowej**, w tym 43 stowarzyszenia i organizacje społeczne, które stanowiły 3,0% wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej oraz 3 fundacje (0,2%). W porównaniu do 2020 roku liczba fundacji uległa nieznacznemu zwiększeniu (wzrosła o 2), z kolei liczba stowarzyszeń zmalała o jedną.

⁵ J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

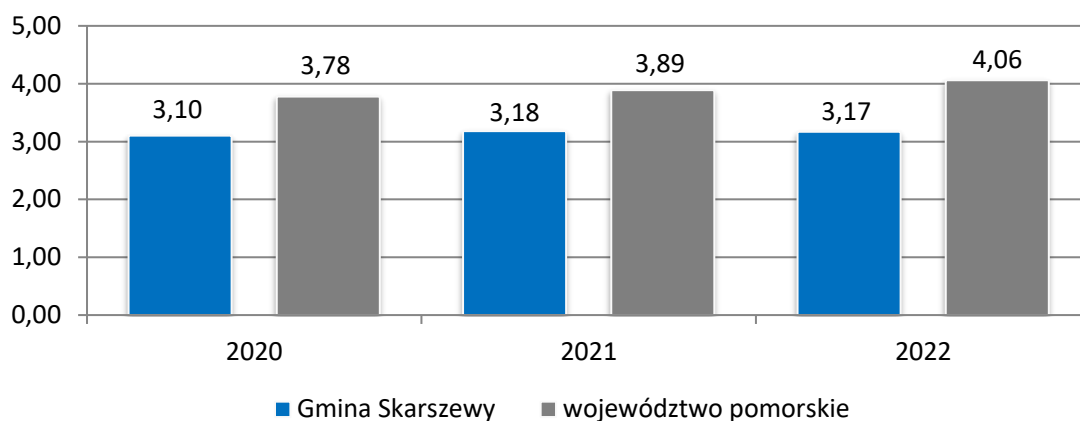
⁶ Roczny Program Współpracy Gminy Skarszewy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2023 rok.

Tabela 25. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Skarszewy na przestrzeni lat 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej, w tym:	1 380	1 386	1 415
fundacje	1	2	3
stowarzyszenia i organizacje społeczne	44	44	43

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców w Gminie Skarszewy w 2022 roku wyniósł **3,17** i tym samym był wyższy niż w 2020 roku i nieco niższy niż w 2021 roku. W odniesieniu do danych wojewódzkich powyższy wskaźnik na przestrzeni analizowanych lat zawsze przyjmował wyższe wartości niż w Gminie Skarszewy.

Wykres 47. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w Gminie Skarszewy i województwie pomorskim na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY SKARSZEWEY W OPINII JEJ MIESZKAŃCÓW

Przedmiotem prowadzonej diagnozy było także określenie poziomu aktywności mieszkańców w środowisku lokalnym. Z analizy materiału badawczego wynika, że w czasie ostatnich dwóch lat poprzedzających badanie:

- członkiem jakiejś organizacji pozarządowej (fundacji, stowarzyszenia) było 18,6% mieszkańców;
- 26,4% respondentów współpracowało w formie wolontariatu z jakąś organizacją lub instytucją;
- 51,2% badanych angażowało się w działalność na rzecz swojego osiedla (udział w festynach, piknikach, akcjach osiedlowych).

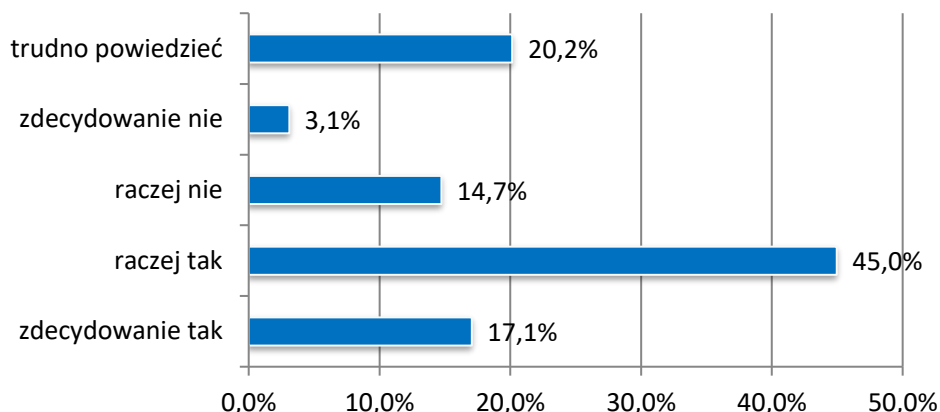
Z poniższej tabeli wynika, że **niewielki odsetek badanych mieszkańców Gminy Skarszewy bierze czynny udział w aktywności obywatelskiej**. Pozytywny jest fakt, iż ponad połowa ankietowanych zadeklarowała angażowanie się w działania na rzecz swojego osiedla.

Tabela 26. Czy w czasie ostatnich dwóch lat poprzedzających badanie: N=129

wyszczególnienie	TAK	NIE
był/a Pan/i członkiem jakiejś organizacji pozarządowej (fundacje, stowarzyszenia)?	18,6%	81,4%
współpracował/a Pan/i w formie wolontariatu z jakąś organizacją lub instytucją?	26,4%	73,6%
angażował/a się Pan/i w działalność na rzecz swojego osiedla (udział w festynach, piknikach, akcjach osiedlowych)?	51,2%	48,8%

W dalszej kolejności poprosiliśmy badanych mieszkańców o określenie, czy zdecydowałiby się na działalność społeczną w organizacjach pozarządowych na rzecz mieszkańców lub pomoc w formie wolontariatu. **Twierdząco na to pytanie odpowiedziało 62,1%** mieszkańców, w tym 17,1% zdecydowanie zgadza się z tym stwierdzeniem, a 45,0% zaznaczyło odpowiedź „raczej tak”. **Raczej nie zdecydowałoby się na działalność społeczną 14,7% respondentów, natomiast zdecydowanie nie – 3,1% badanych**. Jednocześnie można zauważyć, że co piąty ankietowany miał trudność w określeniu tego, czy zdecydowałby się na społeczną działalność lub pomoc w formie wolontariatu (20,2%).

Wykres 48. Czy zdecydowałby/aby się Pan/i na działalność społeczną w organizacjach na rzecz mieszkańców lub pomoc w formie wolontariatu? N=129

PRIORYTETYZACJA DZIAŁAŃ

9,3%

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany jest **POBUDZANIE AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ**. Obszar ten znalazł się na 8 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

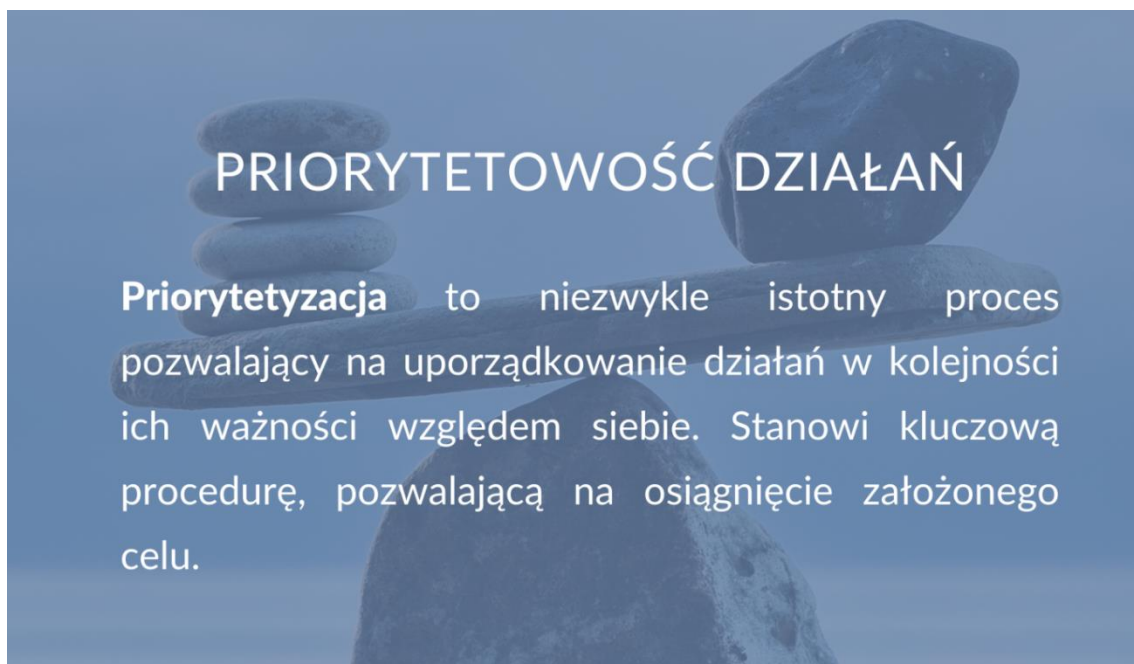
POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY SKARSZEWEY W OPINII PRZEDSTAWICIELI INSTYTUCJI

PRIORYTETYZACJA DZIAŁAŃ

16,1%

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany jest **POBUDZANIE AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ**. Obszar ten znalazł się na 7 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

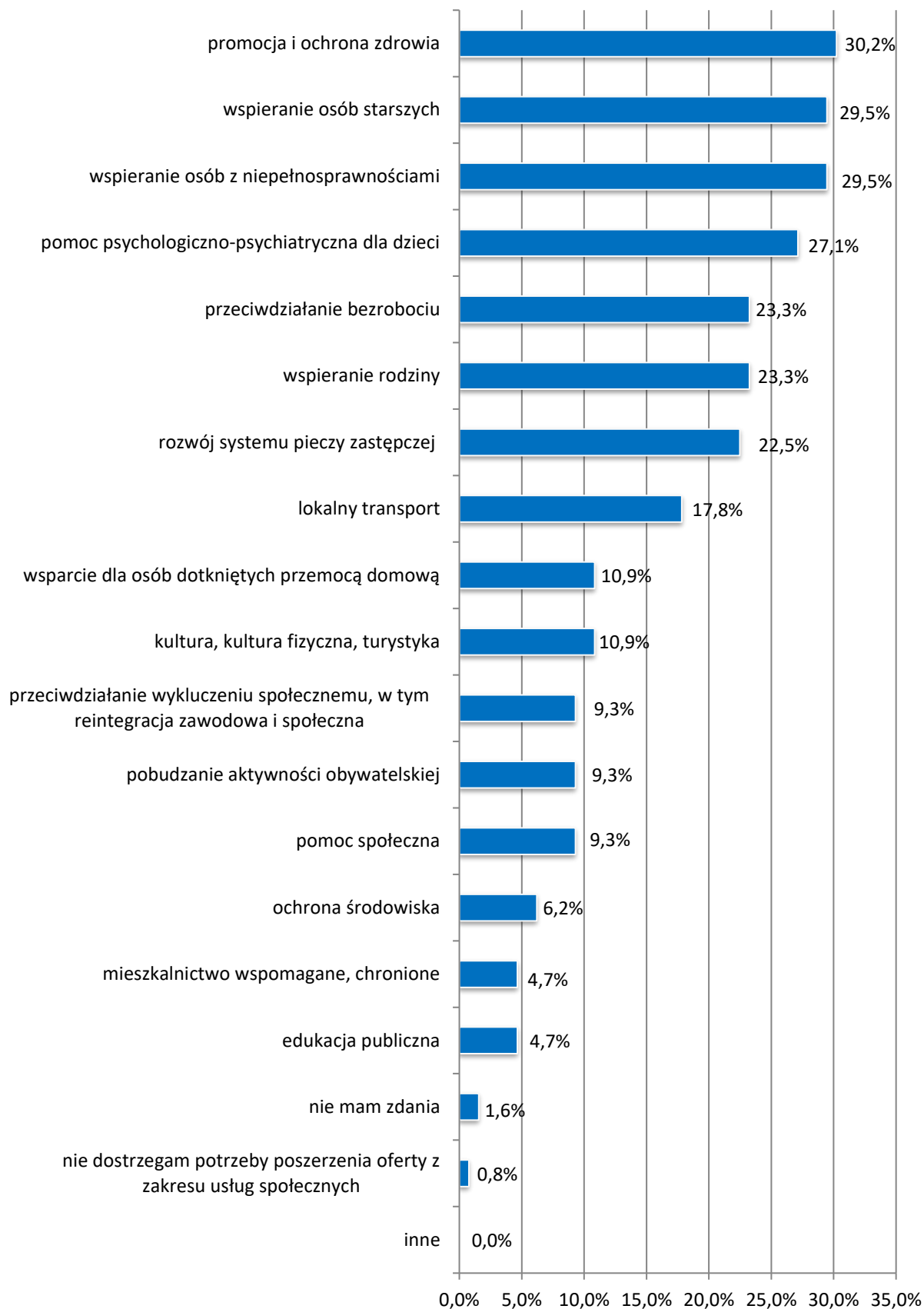
PRIORYTETOWOŚĆ DZIAŁAŃ W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY SKARSZEWEY W OPINII JEGO MIESZKAŃCÓW

Diagnoza wskazała również obszary w zakresie usług społecznych, które zdaniem badanych powinny być priorytetowo rozwijane i usprawniane na terenie Gminy Skarszewy. Zdaniem badanych w pierwszej kolejności należy rozwijać usługi społeczne w zakresie **promocji i ochrony zdrowia** (30,2%), **wspierania osób starszych i z niepełnosprawnościami** (po 29,5%), a następnie **pomocy psychologiczno-psychiatrycznej dla dzieci** (27,1%). W dalszej kolejności pod względem wskazań znalazło się przeciwdziałanie bezrobociu i wspieranie rodziny (po 23,3%) oraz rozwój systemu pieczy zastępczej, w tym powstanie rodzin zastępczych i placówek opiekuńczych dla dzieci (22,5%).

Mniej mieszkańców wskazywało na rozwój lokalnego transportu (17,8%), wsparcie dla osób dotkniętych przemocą domową, a także działania w zakresie kultury, kultury fizycznej i turystyki (po 10,9%). Po 9,3% respondentów wyróżniło przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, w tym reintegrację zawodową i społeczną, pobudzenie aktywności obywatelskiej oraz pomoc społeczną.

Najmniejszy odsetek respondentów wskazał na takie obszary jak: ochrona środowiska (6,2%), mieszkalnictwo wspomagane, chronione oraz edukacja publiczna (po 4,7%). Brak zdania w zakresie priorytetowości rozwijanych i finansowania działań na terenie Gminy Skarszewy wykazuje 1,6% badanych, natomiast 0,8% ankietowanych nie dostrzega potrzeby rozszerzania oferty usług społecznych.

Wykres 49. Które z niżej wymienionych obszarów w zakresie usług społecznych powinny być priorytetowo rozwijane i finansowane na terenie Gminy Skarszewy? N=129

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

PRIORYTETOWOŚĆ DZIAŁAŃ W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY SKARSZEWEY W OPINII PRZEDSTAWICIELI INSTYTUCJI

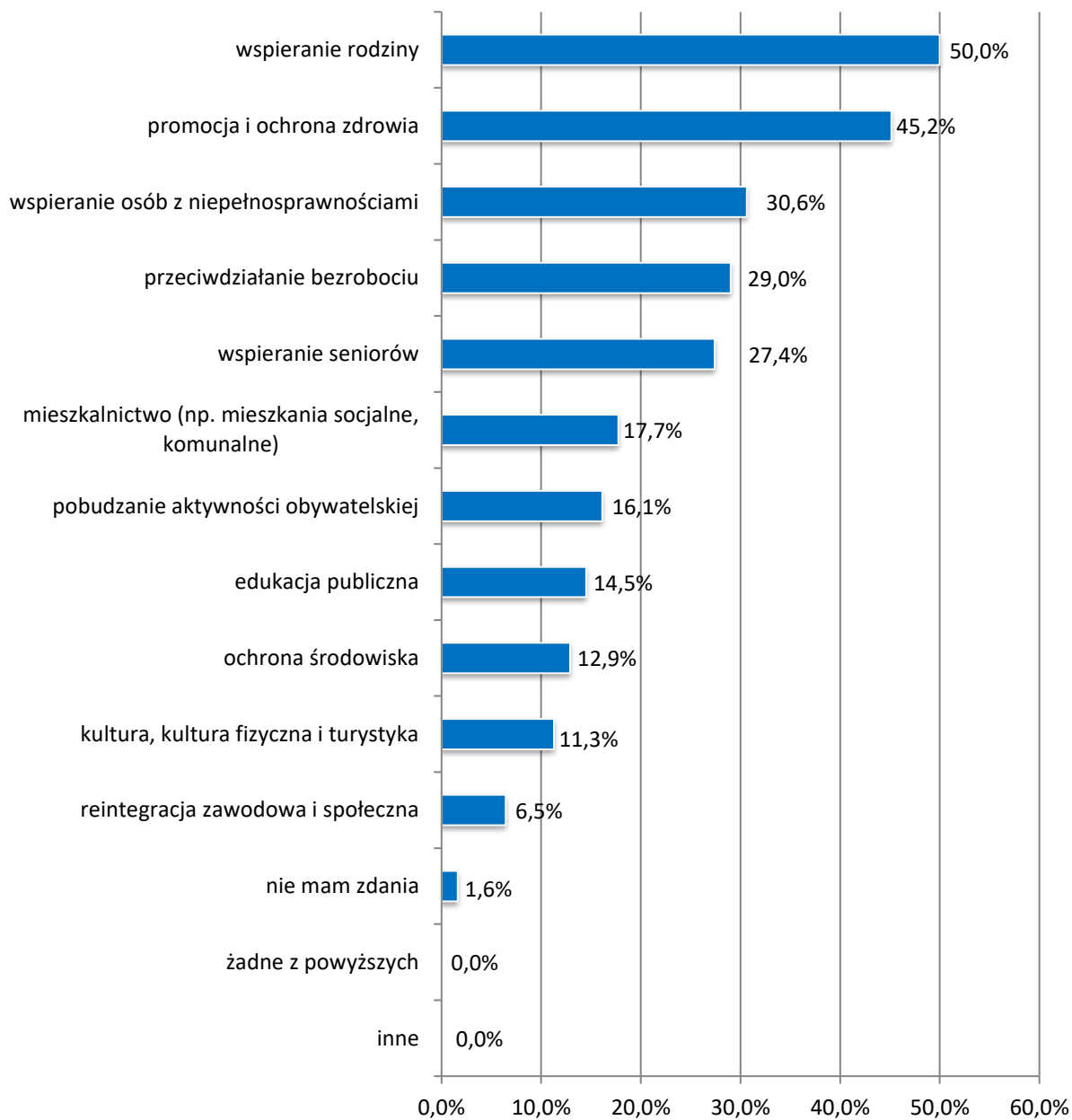
W niniejszym rozdziale przedstawione zostały priorytetowe obszary w zakresie usług społecznych, które z perspektywy pracowników instytucjonalnych powinny w pierwszej kolejności być rozwijane w Gminie Skarszewy.

Zdaniem pracowników w pierwszej kolejności należy rozwijać usługi społeczne w zakresie **wspierania rodziny** (50,0%), **promocji i ochrony zdrowia** (45,2%) oraz **wspierania osób z niepełnosprawnościami** (30,6%).

W dalszej kolejności pod względem wskazań znalazło się przeciwdziałanie bezrobociu (29,0%) oraz wspieranie seniorów (27,4%). Mniej badanych wskazywało na rozwój mieszkalnictwa np. mieszkania socjalne, komunalne (17,7%), pobudzanie aktywności obywatelskiej (16,1%) oraz edukację publiczną (14,5%).

Najmniejszy odsetek respondentów wskazał na takie obszary jak: reintegracja zawodowa i społeczna (6,5%), kultura, kultura fizyczna i turystyka (11,3%), a także ochrona środowiska (12,9%). Brak zdania w zakresie priorytetowości rozwijanych działań na terenie Gminy Skarszewy wykazuje 1,6% badanych.

Wykres 50. Które z niżej wymienionych obszarów w zakresie usług społecznych powinny być priorytetowo rozwijane i finansowane na terenie Gminy Skarszewy? N=62

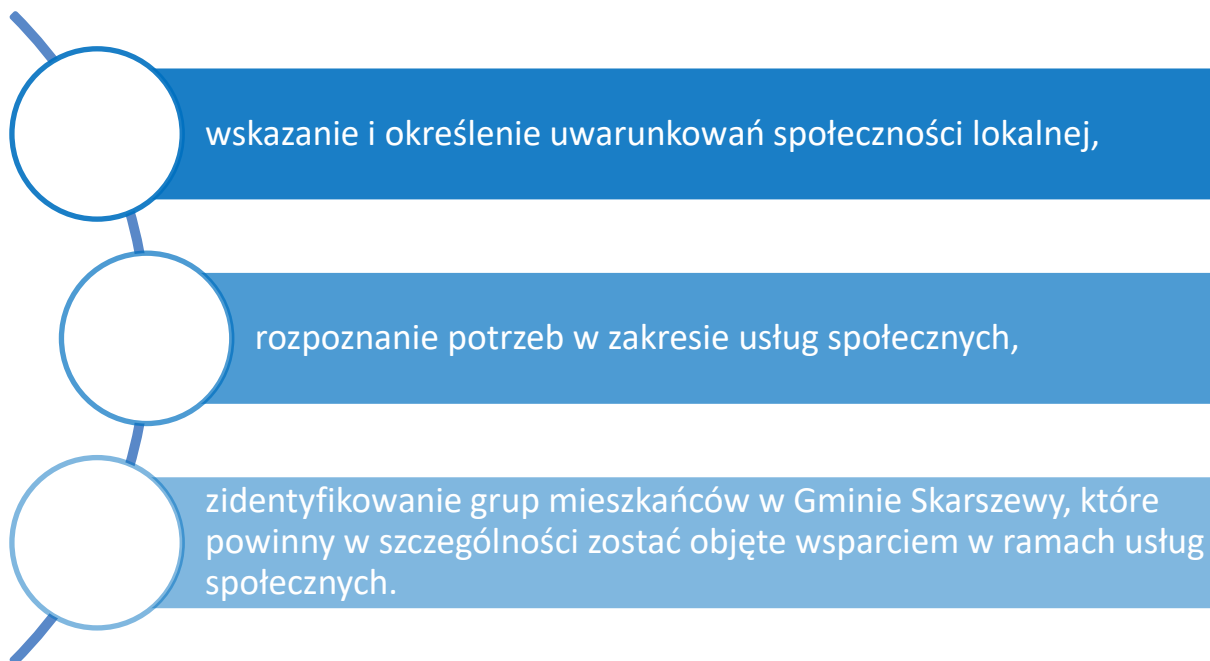

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

WNIOSKI

Celem przeprowadzonego badania było zidentyfikowanie potrzeb i potencjału lokalnej społeczności w zakresie usług społecznych na terenie Gminy Skarszewy. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji.

Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych zastanych umożliwiła:

W oparciu o dokonaną analizę wyników badań, sformułowane zostały rekomendacje. Poniżej znajdują się wnioski z badania diagnozującego potrzeby, zasoby i potencjał w zakresie poszerzania usług społecznych na terenie Gminy Skarszewy wraz z rekomendacjami.

POLITYKA PRORODZINNA, WSPIERANIE RODZINY, SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ I POMOC SPOŁECZNA

Mieszkańcy

Problemy dotyczące rodziny. Z przeprowadzonych badań wynika, że mieszkańcy biorący udział w badaniu do głównych problemów dotyczących rodzin zaliczają uzależnienie od substancji psychoaktywnych, ograniczony dostęp do pomocy specjalistycznej, brak transportu publicznego/problemy z dojazdem ze wsi do miasta oraz trudności opiekuńczo-wychowawcze rodziców.

Oferta działań na rzecz wspierania rodziny. Wyniki badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców Gminy Skarszewy wskazują, że najczęściej wymienianymi potrzebami w zakresie wspierania rodzin są kolejno według liczby wskazań: poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, rodzinne), organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, profilaktyka uzależnień i przemocy, organizowanie grup wsparcia dla rodzin z różnego rodzaju problemami oraz rozwój bezpłatnej opieki nad dziećmi do lat 3.

Priorytetowość działań. Należy podkreślić, że wspieranie rodziny znalazło się na 4 miejscu pod względem priorytetowych usług społecznych, które zdaniem badanych należy rozwijać na terenie Gminy Skarszewy. Pomoc społeczna zajęła 8 miejsce, natomiast system pieczy zastępczej znalazł się na 5 miejscu.

Przedstawiciele instytucji

Największe potrzeby rodzin. Analizując uzyskane odpowiedzi pracowników instytucjonalnych można zauważyć, że głównymi potrzebami rodzin są m.in. wsparcie asystenta rodziny i praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne, profilaktyka uzależnień i przemocy, organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz rozwijanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców.

Potrzeby w zakresie usług społecznych dedykowane rodzinom zamieszkującym Gminę Skarszewy. Zebrany materiał badawczy wykazał, że w opinii respondentów w Gminie należy prowadzić terapię dla dzieci i młodzieży, jak również dla par/małżeństw. Wśród potrzeb często wymieniane było także utworzenie klubu rodzica oraz prowadzenie mediacji rodzinnych.

Problem przemocy domowej. Wypowiedzi przedstawicieli instytucji wskazują, iż problem przemocy domowej w Gminie jest powszechny, gdyż średnio co czwarty ankietowany zna kilka rodzin, w których ten problem występuje, co ósmy zna wiele rodzin, a średnio co trzeci słyszał o takich rodzinach, lecz nie zna ich osobiście.

Zebrany materiał badawczy wykazał, iż najskuteczniejsze działania wobec osób doświadczających przemocy domowej to ich izolowanie od osób stosujących przemoc, a także zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego i terapeutycznego. Wśród potrzeb wyróżniono również umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia oraz tworzenie placówek specjalizujących się w pomocy osobom doświadczającym przemocy.

Priorytetowość działań. Należy podkreślić, że wspieranie rodziny znalazło się na 1 miejscu pod względem priorytetowych usług społecznych, które zdaniem badanych należy rozwijać na terenie Gminy Skarszewy.

PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA

Mieszkańcy

Potrzeby w zakresie działań na rzecz promocji i ochrony zdrowia. Wyniki badania ankietowego wskazują, iż większość mieszkańców Gminy dostrzega potrzebę poszerzenia działań związanych z promocją zdrowia w zakresie edukacji i profilaktyki zdrowotnej, kształtowania odpowiednich postaw prozdrowotnych oraz promowania zdrowego stylu życia (80,6%).

Dostępność do opieki psychologicznej, psychiatrycznej i terapeutycznej. Mieszkańcy biorący udział w badaniu ocenili poziom dostępności do powyższych form wsparcia na bardzo niskim poziomie. Opieka psychologiczna w opinii 5,4% osób jest na dobrym lub bardzo dobrym poziomie, w przypadku opieki psychiatrycznej odsetek ten wyniósł zaledwie 3,1%, z kolei opiekę terapeutyczną bardzo dobrze lub dobrze ocenia łącznie 7,8% badanych. W przypadku każdej z powyższych form, ponad połowa ankietowanych jest zdania, iż są one w Gminie na złym lub bardzo złym poziomie.

Profilaktyka uzależnień. Największa część mieszkańców, w zakresie działań podejmowanych w celu wyeliminowania lub ograniczenia zjawiska uzależnień dostrzega konieczność poszerzenia działań profilaktycznych dla dzieci i młodzieży oraz pomocy psychologiczno-terapeutycznej dla osób uzależnionych oraz członków ich rodzin. Wysoki

odsetek badanych wyróżnił także organizowanie grup wsparcia dla osób uzależnionych oraz członków ich rodzin, a także leczenie odwykowe.

Priorytetowość działań. Analiza materiału badawczego wykazała, że 30,2% mieszkańców Gminy Skarszewy jest zdania, że promocja i ochrona zdrowia jest priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany. Tym samym obszar ten znalazł się na 1 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

Przedstawiciele instytucji

Trudności przy korzystaniu z usług zdrowotnych. Do głównych trudności, które napotykają mieszkańcy przy korzystaniu z usług zdrowotnych zaliczono długi okres oczekiwania na wizytę, płatne wizyty u specjalistów, długi okres oczekiwania na zabiegi i badania oraz brak specjalistów z niektórych dziedzin.

Potrzeby w zakresie działań związanych z promocją zdrowia. Wyniki badania ankietowego pokazują, że na terenie Gminy należy organizować warsztaty, spotkania z lekarzami, prelekcje wygłaszane przez specjalistów dotyczące promocji zdrowia, dni otwarte w ośrodku zdrowia, a także kształtować postawy zdrowotne, promować aktywność fizyczną, zdrowy styl życia, prowadzić profilaktykę zdrowia psychicznego w szkołach, zapewnić większy dostęp do konsultacji psychologicznych, informować mieszkańców o szkodliwości używek za pośrednictwem ulotek, plakatów, jak również prowadzić szkolenia w szkołach.

Problem uzależnień. Analiza wyników badania przeprowadzonego pod kątem uzależnień pozwala stwierdzić, że na terenie Gminy problem uzależnień występuje na dużą skalę, gdyż 29,0% badanych zna wiele rodzin, które się z nim zmagają, 32,3% – kilka rodzin, a kolejnych 29,0% słyszało o nich, ale nie zna ich osobiście.

Działalność w zakresie osób uzależnionych i ich rodzin. Obraz jaki wyłania się z badania to potrzeba zapewnienia pomocy psychologiczno-terapeutycznej, prowadzenie działań profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży szkolnej, tworzenie warunków do rozwoju klubów abstynenckich, grup wsparcia, a także prowadzenie działań profilaktycznych wśród osób dorosłych.

Priorytetowość działań. Analiza materiału badawczego wykazała, że 45,2% pracowników jest zdania, że promocja i ochrona zdrowia jest priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany. Tym samym obszar ten znalazł się na 2 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

WSPIERANIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I OSÓB STARSZYCH

Mieszkańcy

Problemy osób starszych i z niepełnosprawnością. Analiza wyników badania przeprowadzonego pod kątem osób starszych i z niepełnosprawnością pozwala stwierdzić, że głównymi problemami powyższych grup są: utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej, samotność, bariery architektoniczne w miejscu zamieszkania, brak transportu publicznego/problemy z dojazdem ze wsi do miasta oraz bariery architektoniczne w miejscach publicznych.

Potrzeby w zakresie oferty wsparcia na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów. W ramach działań na rzecz powyższych grup największy odsetek opowiedział się za zapewnieniem całodobowej opieki, prowadzeniem placówek wsparcia dziennego, organizowaniem szkoleń dla opiekunów faktycznych, organizowaniem zajęć rozwijających zainteresowania oraz rozwijanie i tworzenie form spędzania czasu wolnego.

Priorytetowość działań. Analiza materiału badawczego wykazała, że po 29,5% mieszkańców Gminy Skarszewy jest zdania, że wspieranie osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami jest priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany. Tym samym obszary te znalazły się jednocześnie na 2 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

Przedstawiciele instytucji

Pomoc społeczna w formie usług opiekuńczych. Zdecydowana większość pracowników zgodziła się ze stwierdzeniem, iż na terenie Gminy Skarszewy istnieje zapotrzebowanie na pomoc społeczną w formie usług opiekuńczych.

Usługi opiekuńcze. Zdaniem pracowników instytucji ofertę usług opiekuńczych należy poszerzyć głównie o dotrzymanie towarzystwa, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, pośredniczenia z lekarzem, przygotowaniu lub dostarczeniu posiłków, utrzymaniu higieny osobistej, a także zakupu artykułów spożywczych.

Oferta doraźnego wsparcia usługowego. Zdaniem pracowników, w ramach doraźnego wsparcia usługowego na terenie Gminy należy zapewnić transport oraz drobne usługi remontowe. Co drugi badany wyróżnił także usługi porządkowe w postaci mycia okien, podłóg itp. oraz pomoc przy naprawie rzeczy codziennego użytku.

Priorytetowość działań. Analiza materiału badawczego wykazała, że 30,6% pracowników jest zdania, że wspieranie osób z niepełnosprawnościami jest priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany. Tym samym obszar ten znalazł się na 3 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników. W przypadku wspierania seniorów odsetek ten wyniósł 27,4% i obszar ten znalazł się na 5 miejscu pod względem liczby wskazań.

EDUKACJA PUBLICZNA

Mieszkańcy

Rozwijanie usług z zakresu edukacji publicznej. Zebrany materiał badawczy wykazał, że zdaniem 4,7% respondentów edukacja publiczna jest obszarem, który powinien być priorytetowo rozwijany i usprawniany na terenie Gminy Skarszewy. Tym samym obszar ten znalazł się dopiero na 10 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

Przedstawiciele instytucji

Priorytetowość działań. Należy podkreślić, że edukacja publiczna znalazła się dopiero na 8 miejscu pod względem priorytetowych usług społecznych, które zdaniem badanych należy rozwijać na terenie Gminy Skarszewy.

PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU

Mieszkańcy

Problemy osób bezrobotnych. Do głównych problemów osób pozostających bez zatrudnienia w Gminie Skarszewy mieszkańcy zaliczyli: niechęć do podjęcia pracy, trudności w pełnieniu ról społecznych, brak gotowości do podjęcia aktywności i samodzielności, nieumiejętność poszukiwania pracy oraz problemy finansowe.

Działania na rzecz wyeliminowania lub ograniczenia problemu bezrobocia. Wyniki uzyskane w badaniu wskazują, iż największy odsetek respondentów dostrzega potrzebę pomocy w poszukiwaniu pracy, organizowania szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe, organizowania pomocy psychologicznej i wspierania umiejętności w relacjach z otoczeniem oraz inicjowania powstawania nowych miejsc pracy.

Priorytetowość działań. Analiza materiału badawczego wykazała, że 23,3% respondentów jest zdania, że przeciwdziałanie bezrobociu jest priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany. Tym samym obszar ten znalazł się na miejscu 4 pod względem liczby wskazań mieszkańców.

Przedstawiciele instytucji

Potrzeby osób bezrobotnych. W opinii pracowników instytucjonalnych na terenie Gminy należy organizować kursy, staże i szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe oraz inicjować powstawanie nowych miejsc pracy. Ponad połowa badanych wskazała również na aktywizację zawodową osób młodych oraz pomoc w poszukiwaniu pracy.

Priorytetowość działań. Analiza materiału badawczego wykazała, że 29,0% badanych pracowników instytucjonalnych jest zdania, że przeciwdziałanie bezrobociu jest priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany. Tym samym obszar ten znalazł się na 4 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Mieszkańcy

Działalność społeczna. Z przeprowadzonych badań wynika, iż w ciągu ostatnich dwóch lat poprzedzających badanie 18,6% mieszkańców Gminy Skarszewy było członkiem organizacji pozarządowej, 26,4% badanych współpracowało w formie wolontariatu z jakąś organizacją lub instytucją, natomiast 51,2% angażowało się w działalność na rzecz swojego osiedla np. poprzez udział w festynach, piknikach i akcjach osiedlowych. Wśród ankietowanych, którzy zostali zapytani o zdecydowanie się na działalność społeczną w organizacjach na rzecz mieszkańców lub pomoc w formie wolontariatu, 62,1% udzieliło twierdzącej odpowiedzi, natomiast przeczącej – 17,8%.

Priorytetowość działań. Analiza materiału badawczego wykazała, że 9,3% mieszkańców jest zdania, że pobudzanie aktywności obywatelskiej jest priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany. Tym samym znalazł się on dopiero na 8 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

Przedstawiciele instytucji

Priorytetowość działań. Analiza materiału badawczego wykazała, że 16,1% pracowników jest zdania, że pobudzanie aktywności obywatelskiej jest priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany. Tym samym obszar ten znalazł się na 7 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

KULTURA, KULTURA FIZYCZNA ORAZ TURYSTYKA

Mieszkańcy

Dostępność do aktywności kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej. Bazując na uzyskanych wynikach badań ankietowych można stwierdzić, że mieszkańcy najlepiej ocenili dostęp do aktywności sportowej (tj. kluby sportowe, zajęcia sportowe, turnieje, sekcje sportowe, itp.), która w opinii 51,2% respondentów jest dobra lub bardzo dobra. Dostępność aktywności kulturalnej (tj. zajęć plastycznych, tanecznych, muzycznych, wernisaży, klubów czytelniczych, itp.) jest dobra lub bardzo dobra zdaniem 34,9% ankietowanych. W opinii 34,2% badanych dostępność do aktywności rekreacyjnej w Gminie

Skarszewy (baseny, place zabaw, parki, siłownie zewnętrzne, itp.) jest bardzo dobra lub dobra.

Priorytetowość działań. Analiza materiału badawczego wykazała, że tylko 10,9% badanych mieszkańców Gminy Skarszewy jest zdania, że kultura, kultura fizyczna i turystyka jest priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany. Tym samym obszar ten znalazł się dopiero na 7 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

Przedstawiciele instytucji

Priorytetowość działań. Należy podkreślić, że kultura, kultura fizyczna oraz turystyka znalazły się dopiero na 10 miejscu pod względem priorytetowych usług społecznych, które zdaniem badanych należy rozwijać na terenie Gminy Skarszewy.

PRIORYTETYZACJA DZIAŁAŃ

Mieszkańcy

Opinia dotycząca priorytetowo rozwijanych usług społecznych. Zebrany materiał badawczy pozwolił wskazać, które z usług społecznych prowadzonych na terenie Gminy Skarszewy powinny być rozwijane i finansowane w pierwszej kolejności. W opinii ankietowanych w pierwszej kolejności należy skupić się na usługach społecznych w zakresie promocji i ochrony zdrowia oraz wspierania osób starszych i z niepełnosprawnościami. Na trzecim miejscu znalazła się pomoc psychologiczno-psychiatryczna dla dzieci. Do obszarów, które zdaniem mieszkańców powinny być rozwijane najrzadziej zaliczono edukację publiczną i mieszkalnictwo wspomagane, chronione.

Przedstawiciele instytucji

Opinia dotycząca priorytetowo rozwijanych usług społecznych. Pracownicy instytucjonalni w pierwszej kolejności wskazali na obszar wspierania rodziny. Na drugim miejscu znalazła się promocja i ochrona zdrowia, z kolei na trzecim – wspieranie osób z niepełnosprawnościami. Najrzadziej wskazywano na rozwijanie i usprawnianie obszaru reintegracji zawodowej i społecznej oraz kultury, kultury fizycznej i turystyki.

REKOMENDACJE

W oparciu o dokonaną analizę potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych zostały sformułowane rekomendacje co do dalszych działań na terenie Gminy Skarszewy, które znajdują się poniżej.

Rekomendowane działania

1. Priorytetowym obszarem, który powinien być rozwijany i finansowany zarówno w opinii dorosłych mieszkańców, jak i pracowników instytucjonalnych jest promocja i ochrona zdrowia. W zakresie projektowania szeroko pojętych działań prozdrowotnych, szczególną uwagę należy zwrócić na kwestie zdrowia psychicznego oraz uzależnień od substancji. W toku prowadzonych badań ilościowych proponowanymi działaniami w tym zakresie są:

- poprawa dostępności do opieki psychologicznej, psychiatrycznej oraz terapeutycznej na terenie Gminy;
- podejmowanie działań związanych z promocją zdrowia w zakresie edukacji i profilaktyki zdrowotnej, kształtowanie odpowiednich postaw prozdrowotnych oraz promowania zdrowego stylu życia;
- zwiększenie bazy specjalistów z następujących dziedzin medycyny: gastrologów, ortopedów, endokrynologów, neurologów, kardiologów, laryngologów, chirurgów, okulistów, hematologów, dermatologów, diabetologów, ginekologów oraz psychologów;
- przeprowadzenie lokalnej kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania substancji psychoaktywnych, a także mechanizmów uzależnienia;
- dystrybucja ulotek i innych materiałów profilaktycznych na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemów z uzależnieniem od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych. Ulotki powinny być rozpowszechnione w miejscach publicznych takich jak: kościoły, przychodnie, sklepy, instytucje publiczne, itp.;
- poszerzenie kadry placówek wspierających osoby uzależnione oraz ich rodziny o specjalistów z zakresy psychologii, terapii uzależnień, itp.;

- zapewnienie specjalistycznej pomocy np. psychologa, pedagoga, logopedy oraz poradnictwa specjalistycznego np. prawnego, psychologicznego i rodzinnego dla rodzin z terenu Gminy. Zaleca się rozwijanie działalności Punktu Konsultacyjnego;
- rozwijanie ruchu samopomocowego dla osób uzależnionych oraz ich rodzin, z uwzględnieniem osób współuzależnionych oraz z syndromem DDA (Dorośle Dzieci Alkoholików);
- dalsza współpraca z SPZOZ Centrum Zdrowia Psychicznego i Leczenia Uzależnień w Starogardzie Gdańskim, w zakresie realizacji zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych dla mieszkańców Gminy Skarszewy;
- realizacja programów profilaktycznych rekomendowanych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez KCPU, ORE, IPiN dla dzieci i młodzieży w szkołach;
- systematyczne przeprowadzanie szkoleń/warsztatów dla rodziców oraz wychowawców, na temat rozpoznawania i reagowania w przypadku zażywania przez dzieci i młodzież środków psychoaktywnych;
- kontynuowanie prowadzenia zajęć opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, w celu zagospodarowania czasu wolnego;
- rozwój szerokiej działalności edukacyjnej, informującej o konsekwencjach społecznych, zdrowotnych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy.

2. Główne problemy społeczne dotyczące mieszkańców Gminy Skarszewy zidentyfikowane zostały w obszarze wsparcia seniorów i osób z niepełnosprawnościami. W związku z powyższym zaleca się:

- dalsze organizowanie spotkań, wydarzeń, zajęć dla seniorów, które posłużą zapobieganiu poczucia osamotnienia lub wykluczenia społecznego, a także podtrzymywaniu kontaktów międzyludzkich oraz aktywizacji społeczeństwa lokalnego w rozwijaniu działań na rzecz seniorów;
- zwiększanie świadomości i wrażliwości społecznej w zakresie niepełnosprawności i wieku starczego poprzez organizowanie kampanii społecznych dla mieszkańców Gminy, a także podejmowanie inicjatyw na rzecz włączania społecznego tych grup i integracji międzypokoleniowej;

- dążenie do eliminowania czynników wykluczających seniorów oraz osoby z niepełnosprawnościami ze społeczności lokalnej oraz dostępu do różnego rodzaju usług. Działania powinny być skierowane na systematyczne w miarę możliwości finansowych Gminy dostosowywanie infrastruktury gminnej do potrzeb osób o ograniczonej mobilności, podnoszenie kompetencji cyfrowych seniorów, dostosowywanie transportu publicznego do potrzeb wymienionych grup społecznych;
- kontynuowanie działalności podmiotów i realizacji programów na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnościami z terenu Gminy Skarszewy, w tym: Klubu Seniora, Dziennego Domu Pobytu, Skarszewskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, współpracy z Polskim Stowarzyszeniem na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną w Skarszewie, programu „Opieka Wytchnieniowa” i „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”, itp.;
- zapewnienie transportu publicznego dla osób z niepełnosprawnościami oraz starszych dostosowanego do ich potrzeb;
- pozyskiwanie środków finansowych na rozwój bezpłatnych form spędzania czasu wolnego dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów,
- poszerzenie oferty usług opiekuńczych dla osób z niepełnosprawnościami oraz starszych o dotrzymywanie towarzystwa, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, pośredniczenia z lekarzem, przygotowania lub dostarczenia posiłków, utrzymaniu higieny osobistej oraz zakupu artykułów spożywczych;
- poszerzenie oferty doraźnego wsparcia usługowego dla osób starszych oraz z niepełnosprawnościami o zapewnienie transportu, drobne usługi remontowe, usługi porządkowe oraz pomoc przy naprawie rzeczy codziennego użytku;
- zwiększenie infrastruktury wsparcia dziennego dla osób zależnych przez tworzenie świetlic, Dziennych Domów Pomocy oraz organizowanie w nich zajęć dziennych;
- rozwijanie form wsparcia faktycznych opiekunów osób niesamodzielnych, np. poprzez udział w projektach na rzecz wsparcia osób niesamodzielnych i ich opiekunów;

- tworzenie warunków do rozwoju zawodowego osób z niepełnosprawnościami, poprzez prowadzenie szkoleń i kursów zawodowych dostosowanych do ich potrzeb oraz możliwości;
 - przystąpienie Gminy Skarszewy oraz promowanie programu Ogólnopolska Karta Seniora wśród mieszkańców.
3. Problemami rodzin z Gminy Skarszewy zdaniem mieszkańców okazały się m.in. uzależnienie od substancji psychoaktywnych, ograniczony dostęp do pomocy specjalistycznej, brak transportu publicznego/problemy z dojazdem ze wsi do miasta oraz trudności opiekuńczo-wychowawcze rodziców. W odpowiedzi na zidentyfikowane trudności z jakimi zmagają się rodziny z Gminy Skarszewy, rekomenduje się:
- kontynuowanie realizacji programów i projektów na rzecz wspierania rodzin, takich jak: asystent rodziny, „Posiłek w szkole i w domu”, Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa, Karta Dużej Rodziny;
 - zapewnienie poradnictwa specjalistycznego np. prawnego, psychologicznego, rodzinnego, prowadzenie terapii dla dzieci i młodzieży oraz par/małżeństw;
 - organizowanie grup wsparcia/grup samopomocowych dla rodzin z różnego rodzaju problemami np. uzależnienia, przemoc, zaburzenia psychiczne;
 - utworzenie niepublicznej placówki opieki nad dziećmi do lat 3;
 - utworzenie klubu rodzica lub innej grupy wsparcia skierowanej do rodziców dzieci, której celem będzie zwiększenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapobieganie negatywnym zjawiskom społecznym (przemoc, uzależnienia, umiejętności społeczne i emocjonalne, itp.) poprzez organizowanie prelekcji ze specjalistami oraz innych działań na rzecz rodzin z Gminy;
 - organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz rodzin. Rozwijanie działalności placówek wsparcia dziennego w formie świetlic dla dzieci i młodzieży oraz wyposażenie ich w celu zwiększenia atrakcyjności i zachęcenia do uczestnictwa w zajęciach przez nich organizowanych;
 - zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego i terapeutycznego dla osób doświadczających przemocy domowej oraz umożliwienie im uczestnictwa w grupach wsparcia;

- prowadzenie akcji informacyjnych mających na celu podniesienie świadomości społeczności lokalnej w zakresie przemocy domowej, a także motywowanie do przełamania tzw. „zmowy milczenia” w środowisku rodzinnym i sąsiedzkim;
 - tworzenie mieszkalnictwa chronionego dla osób doświadczających przemocy domowej, które są formą pomocy społecznej przygotowującą pod opieką specjalistów osoby w nim przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagające te osoby w codziennym funkcjonowaniu.
4. Wśród priorytetowych obszarów zdaniem mieszkańców i pracowników znalazło się również przeciwdziałanie bezrobociu w Gminie Skarszewy. W odniesieniu do zidentyfikowanych trudności na tym polu proponuje się:
- kontynuowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Starogardzie Gdańskim w zakresie angażowania osób pozostających bez zatrudnienia do korzystania z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu ofertowanych przez PUP, np. prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, staże, zwrot kosztów przejazdu i zakwaterowania itp.;
 - wykorzystywanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych w celu mobilizacji osób bezrobotnych do podjęcia zatrudnienia;
 - aktywizację zawodową poprzez organizowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe mieszkańców oraz pomoc w poszukiwaniu pracy;
 - organizowanie doradztwa zawodowego wśród osób dorosłych, młodzieży oraz osób z niepełnosprawnościami;
 - upowszechnienie wolontariatu – przygotowywanie wolontariuszy i zapewnianie im możliwości pracy w zakresie świadczenia pomocy mieszkańcom Gminy;
 - dostosowywanie oferty edukacyjnej w Gminie do aktualnego i przyszłego zapotrzebowania na rynku pracy;
 - wspieranie osób w rozpoczęciu własnej działalności gospodarczej, a także rozwój Centrum Integracji Społecznej w Skarszewach;
 - zachęcanie lokalnych przedsiębiorców do wdrażania elastycznych form zatrudnienia, takich jak praca na część etatu czy praca zdalna;
 - aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami.

5. Gwarantem usług społecznych będzie współpraca, szczególnie międzysektorowa, rozwijana w oparciu o zasadę partnerstwa. Partnerstwo międzysektorowe rozumiane jest jako forma współdziałania na rzecz wspólnego celu, w której wszyscy uczestnicy działają na równych prawach, korzystają ze wspólnych zasobów oraz ponoszą odpowiedzialność. Rekomendowane jest partnerstwo JST i NGO, które powinno mieć charakter stały i być budowane na zasadzie wieloletniej współpracy. Współpraca na zasadach partnerstwa daje możliwość kompleksowego i innowacyjnego podejścia do problemu, a także angażuje do działania przedstawicieli kilku różnych grup. Powinna uwzględniać najważniejsze zasady: równorzędność partnerów wobec siebie, wspólne rozwiązywanie problemów, planowanie i podejmowanie decyzji.

BIBLIOGRAFIA

1. Babbie E., Badania społeczne w praktyce, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
2. <https://bdl.stat.gov.pl/>
3. <https://poradnik.ngo.pl/>
4. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej.
5. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok.
6. Oniszczyk J., Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, Oficyna Wydawnicza SGH, 2011.
7. Przewłocka J., CAWI – specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji PIB, Warszawa 2009.
8. Raport o stanie Gminy Skarszewy za 2020, 2021 i 2022 rok.
9. Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skarszewach z realizacji zadań jednostki oraz wykonania budżetu dochodów i wykorzystania środków finansowych za 2020, 2021 i 2022 rok.
10. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2020, 2021 i 2022 rok.
11. Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2020, 2021 i 2022 rok.
12. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2020 i 2021 rok.
13. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych KCPU-G1 za 2022 rok.
14. Sztumski J., Wstęp do metod i technik badań społecznych, Wydawnictwo Naukowe „Śląsk”, Katowice 1995.

SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

SPIS TABEL

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Skarszewy na przestrzeni lat 2020-2022	17
Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w Gminie Skarszewy w latach 2020-2022 (w procentach)	18
Tabela 3. Saldo migracji wewnętrznych w Gminie Skarszewy w latach 2020-2022	18
Tabela 4. Liczba małżeństw na 1 000 ludności w Gminie Skarszewy w porównaniu do województwa pomorskiego i Polski w latach 2020-2022	21
Tabela 5. Liczba osób korzystających z pomocy w formie posiłków w latach 2020-2022	22
Tabela 6. Liczba osób korzystających z pomocy w formie posiłków w latach 2020-2022	23
Tabela 7. Dane dotyczące pracy asystentów rodziny na przestrzeni lat 2020-2022	25
Tabela 8. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2020-2022	27
Tabela 9. Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” oraz rodzin nią objętych na przestrzeni lat 2020-2022	28
Tabela 10. Liczba rodzin i osób objętych działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2020-2022	28
Tabela 11. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2020-2022	29
Tabela 12. Liczba udzielonych konsultacji w ramach działalności Centrum Pomocy Dzieciom w Starogardzie Gdańskim na przestrzeni lat 2020-2022	29
Tabela 13. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz koszt odpłatności przez Gminę Skarszewy w latach 2020-2022	32
Tabela 14. Dane dotyczące ochrony zdrowia w Gminie Skarszewy, województwie pomorskim i Polsce na przestrzeni lat 2020-2022	46
Tabela 15. Działania Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w Skarszewach wobec osób uzależnionych w latach 2020-2022	50
Tabela 16. Liczba spotkań konsultacyjnych z psychoterapeutą uzależnień oraz liczba osób, które z nich korzystały w latach 2020-2022	52
Tabela 17. Proszę ocenić obecny poziom dostępności do opieki psychologicznej/psychiatrycznej/terapeutycznej na terenie Gminy Skarszewy. W każdym wierszu należy zaznaczyć maksymalnie jedną odpowiedź. Proszę posłużyć się sześciopunktową skalą, na której 0 oznacza „nie wiem”, 1 – „bardzo zły”, 2 – „zły”, 3 – „średni”, 4 – „dobry”, 5 – „bardzo dobry”. N=129	56
Tabela 18. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2020-2022	65
Tabela 19. Liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej oraz odpłatność w latach 2020-2022 (stan na koniec roku)	69
Tabela 20. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych na terenie Gminy Skarszewy w roku szkolnym 2020/2021, 2021/2022 i 2022/2023	80

Tabela 21. Liczba uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych w roku szkolnym 2020/2021, 2021/2022 i 2022/2023	80
Tabela 22. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców Gminy Skarszewy oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców w latach 2020-2022	85
Tabela 23. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Gminy Skarszewy w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców w latach 2020-2022	86
Tabela 24. Proszę ocenić obecny poziom dostępności do niżej wymienionych form aktywności na terenie Gminy Skarszewy. W każdym wierszu należy zaznaczyć maksymalnie 1 odpowiedź. Proszę posłużyć się sześciopunktową skalą, na której 0 oznacza „nie wiem”, 1 – „bardzo zły”, 2 – „zły”, 3 – „średni”, 4 – „dobry”, 5 – „bardzo dobry”.	96
Tabela 25. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Skarszewy na przestrzeni lat 2020-2022	101
Tabela 26. Czy w czasie ostatnich dwóch lat poprzedzających badanie: N=129	102

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Wiek:.....	11
Wykres 2. Wykształcenie:.....	12
Wykres 3. Wiek:.....	13
Wykres 4. Od ilu lat pracuje Pan/i w instytucji?	13
Wykres 5. Liczba osób zamieszkujących Gminę Skarszewy w latach 2020-2022	16
Wykres 6. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Gminę Skarszewy na przestrzeni lat 2020-2022	17
Wykres 7. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w Gminie Skarszewy w latach 2020-2022	22
Wykres 8. Rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2002-2022	24
Wykres 9. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2020-2022.....	26
Wykres 10. Liczba rodzin korzystających z pracy socjalnej w latach 2020-2022	34
Wykres 11. Liczba zawartych kontraktów socjalnych w latach 2020-2022	34
Wykres 12. Liczba osób bezdomnych z terenu Gminy Skarszewy korzystających ze schronienia w latach 2020-2022	35
Wykres 13. Które z niżej wymienionych problemów w Pana/i opinii najczęściej dotyczą rodziny w Gminie Skarszewy? N=129	37
Wykres 14. W jakich obszarach widzi Pan/i potrzebę poszerzenia oferty wspierania rodzin z dziećmi na terenie Gminy Skarszewy? N=129	39
Wykres 15. Jakie działania należy podejmować w szerszym zakresie na terenie Gminy Skarszewy w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród rodzin? N=62	41

Wykres 16. Które z poniższych usług społecznych skierowanych do rodzin, uważa Pan/i za niezbędne do wdrożenia na terenie Gminy Skarszewy? N=62	42
Wykres 17. Czy zna Pan/i osobiście lub ze słyszenia rodziny z terenu Gminy Skarszewy, w których występuje zjawisko przemocy domowej? N=62	43
Wykres 18. Jakie działania według Pana/i byłyby najskuteczniejsze wobec osób doznających przemocy domowej z terenu Gminy Skarszewy? N=62	44
Wykres 19. Liczba rodzin korzystających z pomocy z społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na przestrzeni lat 2020-2022.....	46
Wykres 20. Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Gminie Skarszewy na przestrzeni lat 2020-2022	48
Wykres 21. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii na przestrzeni lat 2020-2022	49
Wykres 22. Liczba osób uzależnionych od alkoholu oraz dorosłych członków ich rodzin, którzy skorzystali z porad udzielanych w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2020-2022	51
Wykres 23. Liczba osób korzystających z Przychodni Leczenia Uzależnień w Starogardzie Gdańskim oraz liczba udzielonych porad w latach 2020-2022	52
Wykres 24. Czy na terenie Gminy Skarszewy istnieje potrzeba poszerzenia działań związanych z promocją zdrowia (edukacja zdrowotna, profilaktyka, kształtowanie odpowiednich postaw zdrowotnych, promowanie zdrowego stylu życia)? N=129	55
Wykres 25. Jakie działania należy podejmować w szerszym zakresie na terenie Gminy Skarszewy w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemu uzależnień? N=129.....	58
Wykres 26. Jakie Pana/i zdaniem trudności napotykają mieszkańcy Gminy Skarszewy przy korzystaniu z usług zdrowotnych? N=62.....	60
Wykres 27. Czy zna Pan/i osobiście lub ze słyszenia rodziny z terenu Gminy Skarszewy, w których występuje problem uzależnienia od substancji psychoaktywnych (alkohol, narkotyki, dopalacze)? N=62.....	62
Wykres 28. Jakie działania na terenie Gminy Skarszewy powinny być podejmowane na szerszą skalę na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin? N=62.....	63
Wykres 29. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2020-2022	65
Wykres 30. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w Gminie Skarszewy na przestrzeni lat 2020-2022	67
Wykres 31. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2020-2022	68
Wykres 32. Które z niżej wymienionych problemów w Pana/i opinii najczęściej dotyczą osoby z niepełnosprawnościami i osoby starsze w Gminie Skarszewy? N=129	71
Wykres 33. W jakich obszarach widzi Pan/i potrzebę poszerzenia oferty wspierania osób z niepełnosprawnościami i osób starszych na terenie Gminy Skarszewy? N=129	73
Wykres 34. Czy Pana/i zdaniem na terenie Gminy Skarszewy istnieje zapotrzebowanie na pomoc społeczną w formie usług opiekuńczych? N=62	74

Wykres 35. O jaką możliwość Pana/i zdaniem należy poszerzyć ofertę usług opiekuńczych dla osób starszych i z niepełnosprawnościami na terenie Gminy Skarszewy? N=62	76
Wykres 36. O jaką możliwość Pana/i zdaniem należy poszerzyć ofertę doraźnego wsparcia usługowego na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami na terenie Gminy Skarszewy? N=62	78
Wykres 37. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w Gminie Skarszewy, województwie pomorskim i Polsce w latach 2020-2022	81
Wykres 38. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-4 lat w Gminie Skarszewy, województwie pomorskim i w Polsce w latach 2020-2022.....	82
Wykres 39. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2022 roku uczniów z terenu Gminy Skarszewy, województwa pomorskiego i całej Polski	82
Wykres 40. Mieszkańcy Gminy Skarszewy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 200-2022.....	85
Wykres 41. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2020-2022.....	86
Wykres 42. Które z niżej wymienionych problemów w Pana/i opinii najczęściej dotyczą osoby bezrobotne w Gminie Skarszewy? N=129	88
Wykres 43. Jakie działania należy podejmować w szerszym zakresie na terenie Gminy Skarszewy w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród osób bezrobotnych? N=129	89
Wykres 44. Jakie działania należy podejmować w szerszym zakresie na terenie Gminy Skarszewy w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród osób bezrobotnych? N=62	91
Wykres 45. Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1 000 ludności w Gminie Skarszewy oraz województwie pomorskim w latach 2020-2022	94
Wykres 46. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności w Gminie Skarszewy oraz województwie pomorskim w latach 2020-2022	95
Wykres 47. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w Gminie Skarszewy i województwie pomorskim na przestrzeni lat 2020-2022.....	101
Wykres 48. Czy zdecydowałby/aby się Pan/i na działalność społeczną w organizacjach na rzecz mieszkańców lub pomoc w formie wolontariatu? N=129	103
Wykres 49. Które z niżej wymienionych obszarów w zakresie usług społecznych powinny być priorytetowo rozwijane i finansowane na terenie Gminy Skarszewy? N=129	105
Wykres 50. Które z niżej wymienionych obszarów w zakresie usług społecznych powinny być priorytetowo rozwijane i finansowane na terenie Gminy Skarszewy? N=62	107

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Etapy procesu badawczego	6
Rysunek 2. Wykorzystane metody i techniki badawcze	9
Rysunek 3. Podsumowanie dotyczące metodologii badawczej.....	9
Rysunek 4. Wykorzystany dobór próby.....	10

Rysunek 5. Informacje dotyczące próby badawczej	10
Rysunek 6. Płeć:.....	11
Rysunek 7. Płeć:.....	12
Rysunek 8. Położenie Gminy Skarszewy na mapie powiatu starogardzkiego, województwa pomorskiego oraz całego kraju	15
Rysunek 9. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej	98